

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ БІЗНЕСУ І МЕНЕДЖМЕНТУ

СТУДЕНТСЬКИЙ КОМІТЕТ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВОГО
ІНСТИТУТУ БІЗНЕСУ І МЕНЕДЖМЕНТУ

ВІСНИК
СТУДЕНТСЬКОГО
НАУКОВОГО
ТОВАРИСТВА

Випуск № 1(3) / 2016

Харків – 2016

ББК 74.58.268

В 53

*Рекомендовано Вченою радою навчально-наукового інституту
бізнесу і менеджменту Харківського національного технічного університету
сізьського господарства імені Петра Василенка.
Протокол № 2 від 28.11.2016 р.*

В 53 Вісник студентського наукового товариства навчально-наукового
інституту бізнесу і менеджменту Харківського національного технічного
університету сізьського господарства: збірник наукових праць. – Харків:
ХНТУСГ, 2016. – Вип. 1 (3). – 108 с.

ISBN

*Редакційна колегія: МАЗНЕВ Г.Є., професор, (головний редактор);
АМОСОВ О.Ю., доктор економічних наук, професор;
АНТОНЕНКО Л.А., доктор економічних наук, професор;
ВАСИЛЬЄВ А.Й., доктор економічних наук, професор;
КОРНІЄЦЬКИЙ О.В., доктор економічних наук, професор;
КРАСНОРУЦЬКИЙ О.О., доктор економічних наук, професор;
ЛЕВКІНА Р.В., доктор економічних наук, (відповідальний секретар);
МАРЕНИЧ Т.Г., доктор економічних наук, професор;
ОНЕГІНА В.М., доктор економічних наук, професор;
ОРЕЛ В.М., доктор економічних наук, професор;
ПОТИШНЯК О.М., доктор економічних наук, професор;
ШИНКАРЕНКО В.Г., доктор економічних наук, професор;
ЗАЯЦЬ Ю.О., голова студентського комітету ННІ БМ;
ДЯДЬКІН О.С., голова студентського наукового товариства ННІ БМ*

ББК 74.58.268

В 53

Адреса редакції:

Україна, 61002, м. Харків, вул. Алчевських, 44, каб. 311

E-mail: visnyk_snt_bm@ukr.net

ISBN

*© Харківський національний технічний університет
сізьського господарства імені Петра Василенка*

ЗМІСТ

Абаєва О.Т. Управління ефективністю оборотних активів підприємства.....	7
Безверхня М.Ю. Ключові чинники формування виробничої структури аграрного підприємства.....	9
Бескоровайна В.М. Чи потрібен управлінський облік на підприємствах України?.....	11
Білова І.Є. Моделі ефективного управління персоналом	12
Блохін А.П., Гуденко А.О., Чепель В.Е. Сегменти формування конкурентних переваг в аграрних підприємствах.....	14
Бондарева Ю.В. Економічна ефективність виробництва ячменю сільськогосподарськими підприємствами Харківської області	15
Буряк С.О., Нещенко М.Є. Особливості підходів при формуванні конкурентних переваг сільськогосподарських підприємств	17
Васютин Н.І. Стан та перспективи розвитку ринку кукурудзи на зерно в Україні.....	18
Галай А.О. Порівняльний аналіз освітніх систем ВНЗ Німеччини та України	21
Геращенко Д.А., Костенко К.В. Особливості маркетингу в аграрних підприємствах	22
Головінцова А.О. Стан молочного скотарства Чернігівської області.....	23
Гончаренко С.І. Новітні ресурсозберігаючі технології в рослинництві.....	26
Довгопол Є.О., Хирна Ю.С. Економічна суть конкурентоспроможності та конкурентних переваг підприємств.....	28
Dyadkin O.S. The development of the biofuels industry, as a way of overcoming energy dependency	29

Журавльова І.О.	
Розвиток інвестування агропромислового виробництва.....	31
Зазуля А.О., Орещенко А.С., Хижняк Н.Ю.	
Практичні підходи до формування конкурентних переваг підприємств.....	32
Zaika E.V.	
Crop yield increase.....	33
Zayats Y.O.	
The world experience of biofuel production	34
Зейда В.Б., Помазан А.В.	
Цінові стратегії конкурентних переваг	37
Іванченко А.Ю.	
Напрямки робіт з інформатизації менеджменту	38
Каменєва Ю.В., Коваленко Г.І.	
Використання маркетингу при підвищенні конкурентоспроможності підприємств	39
Кіптенко Ю.С.	
Стан виробництва соняшнику в Україні та перспективи розвитку галузі.....	40
Кіптенко Ю.С.	
Сучасний стан виробництва соняшнику у світі	42
Колісник Ю.В., Шаульська В.І.	
Напрями підвищення конкурентоспроможності підприємств.....	43
Коркішко О.О., Гончаренко Н.В.	
Менеджмент, та його особлива роль в успішності діяльності організації.....	44
Коротов В.С.	
Роль брокерів на товарній біржі	46
Лабунська А.А.	
Охорона інтелектуальної власності в Україні.....	48
Лаптева А.І.	
Проблеми функціонування та перспективи вдосконалення фондових бірж в Україні.....	50
Лаптева А.І.	
Державне регулювання біржової діяльності в Україні.....	51
Липинський Д.Г.	
Підвищення ефективності використання земельних ресурсів – шлях до продовольчої безпеки України	53

Лях Б.М.	
Податковий контроль як складова державного контролю.....	55
Стрелка Ю.Ю., Лях Б.М.	
Чи потрібний управлінський облік на підприємстві.....	56
Лященко В.С.	
Роль домогосподарств у функціонуванні аграрного ринку.....	59
Малеєва М.С.	
Аналіз сучасного стану біржового ринку України.....	60
Мельник К.Р.	
Підвищення ефективності виробництва соняшнику за рахунок впровадження селекційних робіт.....	63
Новіков О.Є.	
Документальне оформлення операцій з ремонту основних засобів підрядними організаціями.....	66
Палієнко В.М.	
Агротехнологічні аспекти підвищення ефективності виробництва соняшнику.....	67
Роваляєва D. V.	
The efficiency of sugar beet production.....	70
Полішко М.В.	
Участь працівників у прибутках як форма мотивації персоналу.....	72
Продьма Ю.І.	
Удосконалення виробничої структури сільськогосподарських підприємств на основі використання методів оптимізаційного моделювання.....	73
Пронь О.А., Гончарова А.О.	
Екологічний облік як засіб еколого-економічної безпеки підприємств.....	75
Соломатіна І.О.	
Сутність конкурентоспроможного розвитку галузі зерновиробництва.....	77
Таран М.М.	
Особливості сучасної системи управління персоналом.....	80
Столенко Н.А., Міненко Д.І.	
Проблеми та перспективи розвитку зерновиробництва.....	81
Товстокорий Є.С., Сосонний В.Є.	
Використання логістики при формуванні конкурентних переваг.....	83

Федерка С.Ю. Завдання кадрової політики на сучасному етапі економічного розвитку	84
Федюкін І.О. Диверсифікація в стратегічному управлінні маркетингової діяльності підприємства	86
Хирний Д.С., Шкурко А.В. Конкурентоспроможність товарної політики підприємств	88
Целуйко Ю.В. Розвиток ринку ріпаку в Україні	89
Юр'єв Є.Є. Ефективність, як економічна категорія	91
Ярошик Н.В. Проблеми біржової торгівлі в Україні	94
Сірик Т.І. Порівняльна характеристика програмного забезпечення для сільськогосподарських підприємств	95
Боримська Д.Д. Значення та організація управлінського обліку на підприємстві	97
Кузьминська О.О., Красножон О.В. Впровадження управлінського обліку на українських підприємствах	98
Ляшенко А.Р., Ісаєнко Ю.О. Проблема страхування посівів в сільському господарстві США	101
Боримська Д.Д. Проблеми організації та регулювання аудиторської діяльності в Україні	102
Дриль Т.С. Проблеми розвитку аудиту в Україні	104
Кузьминська О.О., Красножон О.В. Організація управління аудитом в Україні	106
Пронь О.А. Необхідність планування аудиторської діяльності та критерії вибору клієнтів	107

УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНІСТЮ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА

Від ефективності використання оборотних активів значним чином залежить прибутковість операційної діяльності сільськогосподарських підприємств. За даними Державної служби статистики України в структурі витрат на виробництво сільськогосподарської продукції у сільськогосподарських підприємствах в Україні в 2015 році 4,5 % приходилося на амортизацію [4], яка відображає внесок необоротних активів у вартість створеної продукції, та 95,5 % витрат на виробництво сільськогосподарської продукції здійснювалося за рахунок використання оборотних активів.

Дослідженню ефективності використання оборотних активів в сільськогосподарських підприємствах були присвячені праці багатьох вчених економістів-аграрників, зокрема: В.Г. Андрійчука, С.І. Василюшина М.Я. Дем'яненка [1, 2, 3]. Та зміни умов господарювання зумовлюють необхідність подальших пошуків шляхів забезпечення ефективності оборотних активів сільськогосподарських підприємств.

Метою нашого дослідження стало узагальнення теоретичних та методичних аспектів управління ефективністю оборотних активів сільськогосподарських підприємств.

Згідно з П(С)БО 2 оборотні активи визначені як грошові кошти та їх еквіваленти, а також інші активи, призначені для реалізації чи споживання протягом операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців з дати балансу. До складу оборотних активів входять:

– оборотні виробничі засоби. В їх складі виділяють запаси у тому числі виробничі запаси, які включають запаси сировини, основних і допоміжних матеріалів, палива, покупних напівфабрикатів і комплектуючих виробів, запасних частин, тари, будівельних матеріалів та інших матеріалів, призначених для споживання в ході нормального операційного циклу, які входять до складу продукції, що виготовляється, або є необхідними компонентами при її виготовленні; поточні біологічні активи; незавершене виробництво; витрати майбутніх періодів;

– фонди обігу, в складі яких – готова продукція, товари, векселі одержані, дебіторська заборгованість, поточні фінансові інвестиції, грошові кошти та їх еквіваленти, витрати майбутніх періодів та інші оборотні активи.

В економічному аналізі, як правило, використовується термін «оборотні засоби», який є дещо вужчим, ніж оборотні активи.

Забезпеченість оборотними засобами сільськогосподарських підприємств в сучасних умовах є різною. Зокрема, у 2012 році серед обстежених 198 підприємств Харківської області середня забезпеченість становила 4250 грн. на один га, але у групі підприємств (9 підприємств) з найнижчим рівнем забезпеченості на 1 га приходилося 915,4 грн., а в групі з найбільшим рівнем забезпеченості (28 підприємств) на 1 га приходилося 10959,8 грн. У найбільшій групі (101 підприємство) рівень забезпеченості оборотними засобами становив 2725,4 грн. на 1 га [2].

Рух оборотних активів відбувається й охоплює стадії постачання, виробництва та реалізації. У зв'язку з цим важливим є управління оборотними активами, яке повинно забезпечити безперервність процесу виробництва і реалізації продукції з найменшою кількістю оборотних засобів. Це означає, що оборотні засоби підприємств повинні бути розподілені на всіх стадіях кругообігу в необхідній формі й у мінімальному, але достатньому обсязі.

Ефективність як економічна категорія передбачає забезпечення найбільшої віддачі від наявних ресурсів підприємства за заданого рівня продуктивності технологій. Ефективність як управлінська категорія означає як ступінь досягнення запланованих цілей, так і їх досягнення з найменшими витратами [1].

Управління ефективністю оборотних активів передбачає сукупність управлінських заходів, спрямованих на підвищення ефективності їх використання. Сукупність таких заходів передбачає: визначення бажаного рівня ефективності використання оборотних активів, розробку плану обсягів та структури забезпеченості оборотними активами підприємства, розробку заходів із

* Науковий керівник – Онегіна В.М., д.е.н., професор

безперебійного постачання предметів праці, їх належного зберігання та недопущення перевитрачання; розробку заходів щодо своєчасності розрахунків та мінімізації дебіторської заборгованості, ефективності фінансових інвестицій; оцінку стану ефективності використання оборотних активів; коригування плану та заходів із підвищення ефективності оборотних активів; мотивації працівників щодо підвищення ефективності використання оборотних активів.

Аналіз використання оборотних активів як важливий етап оцінки та планування заходів із підвищення ефективності їх використання передбачає розрахунок комплексу показників. Зокрема, М.Я Дем'яненко було виділено чотири групи таких показників [3]. В першу групу були включені показники, які характеризують розміщення оборотних засобів, та забезпеченість ними всіх стадій кругообігу, їх завантаженість у сферах виробництва й обігу на основі показників завантаженості оборотних засобів. Цей укрупнений підрозділ показників деталізується такими показниками: у сфері виробництва – завантаженість оборотних засобів у виробничих запасах, із поділом їх на запаси сільськогосподарського та промислового виробництва, у незавершеному виробництві – у витратах майбутніх періодів; у сфері обігу – завантаженість оборотних засобів у готову продукцію, грошові надходження, в розрахунках.

У другій групі об'єднані показники, які характеризують співвідношення між оборотними засобами, що знаходяться на різних стадіях кругообігу (у виробничій сфері, у сфері обігу); співвідношення між основними й оборотними засобами; забезпеченість оборотними засобами; динаміку руху як усієї сукупності оборотних засобів, так і окремих їх елементів.

У третю групу входять показники, що характеризують оборотні засоби з позиції джерел їх формування. До них належать: питома вага оборотних засобів сформованих за рахунок власних і прирівняних до них джерел; питома вага залучених засобів з усіх джерел, у тому числі за рахунок кредитів банків; забезпеченість власними оборотними коштами, співвідношення власних і залучених коштів.

Четверта група показників безпосередньо характеризує ефективність використання оборотних активів. Це оборотність усієї сукупності оборотних активів та їх частин на різних стадіях кругообігу, оборотність та віддача від їх використання (коефіцієнт оборотності, тривалість одного обороту оборотних активів, матеріаловіддача, матеріаломісткість, обсяг валової продукції на одиницю вартості оборотних активів, рентабельність оборотних активів).

Така систематизація показників поліпшує їх сприйняття та робить зручним використання для розробки й проведення управлінських заходів. Системний підхід до аналізу ефективності створює можливості вивчати оборотні активи у тісному взаємозв'язку із функціональною роллю в процесі розширеного відтворення, чим досягається обґрунтована оцінка їх потенційних можливостей, що сприятиме підвищенню ефективності функціонування не тільки оборотних засобів, але й сільськогосподарського підприємства в цілому.

Отже, управління ефективністю оборотних активів передбачає сукупність управлінських заходів з планування, організації, контролю та мотивації щодо підвищення ефективності їх використання. Важливою складовою процесу управління ефективністю оборотних активів виступає економічний аналіз забезпеченості, структури на різних стадіях кругообігу, джерел формування, оборотності та віддачі від використання оборотних активів. При цьому оптимальна структура оборотних активів матиме певні особливості залежно від спеціалізації сільськогосподарського підприємства.

Література.

1. Андрійчук В.Г. Економіка підприємств аграрного комплексу: [підручник] / В.Г. Андрійчук. – К. : КНЕУ, 2013. – 779 с.
2. Василюшин С.І. Забезпеченість сільськогосподарських підприємств Харківської області оборотним засобами / С.І. Василюшин // Зб. наук. праць Таврійськ. держ. агротехнолог. ун-ту (економічні науки). – Мелітополь : Тип. «Люкс», 2013. – № 1 (21). – Т. 3. – С. 58-65.
3. Дем'яненко М.Я. Ефективність оборотних засобів у сільському господарстві: теорія, методологія, практика / М.Я. Дем'яненко // Економіка АПК. – 2013. – № 5. – С. 44-52.
4. Статистичний щорічник «Сільське господарство України» за 2015 рік / Держ. служба статистики України; відп. за вип. О.М. Прокопенко. – К., 2016. – 360 с.

КЛЮЧОВІ ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ВИРОБНИЧОЇ СТРУКТУРИ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Під виробничою структурою аграрного підприємства розуміють його сукупність виробничих груп (цехів, дільниць, господарств т.п.) об'єднаних технологічними або кооперованими зв'язками.

Ця структура відображає склад структурних підрозділів виробництва як суб'єкта управління (рис. 1).

Виробнича структура підприємства								
Обслуговуючі господарства		Цехи основного виробництва			Забезпечувальні господарства і цехи			
Транспортне господарство	Складське господарство	Заготівельні цехи	Основні цехи	Обробні цехи	Інструментальне господарство	Ремонтне господарство	Енергетичне господарство	Експериментальний цех

Рис. 1. Виробнича структура підприємства

Виробнича структура підприємства характеризує кількісне співвідношення і розміри внутрішніх структурних підрозділів підприємства та механізм їхнього взаємозв'язку.

Виробничі структури бувають:

- цехова (головним виробничим підрозділом підприємства є цех – адміністративне відокремлена частина підприємства, в якій виконується комплекс робіт відповідно до внутрішньозаводської спеціалізації);
- безцехова (основою побудови є виробнича дільниця);
- корпусна (основним підрозділом є корпус – об'єднання однотипних цехів);
- комбінатська (на підприємствах, де здійснюються багатостадійні процеси виробництва) [1].

Структура залежить від продукції, яку виробляє підприємство, кооперування з іншими підприємствами, рівня спеціалізації, виробничих потужностей і технологічного процесу. Як правило, сільськогосподарське підприємство має основні цехи, в яких виготовляють продукцію, і допоміжні цехи та служби, що обслуговують та забезпечують безперервну роботу основних цехів.

На виробничу структуру підприємства впливають такі чинники:

- галузева належність, номенклатура продукції, її техніко-економічні особливості, використані ресурси;
- тип виробництва, рівень спеціалізації і кооперування;
- структура засобів праці, технології;
- ступінь складності конструкції і технологічність продукції;
- організація обслуговування обладнання, його ремонт і модернізація;
- мобільність виробничого процесу, тобто його спроможність оперативно переходити на випуск нової продукції;
- характер відтворювального процесу в підрозділах підприємства.

Ці чинники визначають особливість виробничої структури підприємства в різних галузях. Ринкові умови господарювання потребують, передусім, нової виробничої структури, відтворення фондів підприємства [2].

* Науковий керівник – Дудник О.В., к.е.н., ст. викладач

Основні напрямки вдосконалення виробничої структури сільськогосподарського підприємства:

1. Визначення оптимальної величини підприємства. Оптимальна величина підприємства – це його величина, яка за даного рівня розвитку техніки та технології, а також конкретних умов місцезнаходження і навколишнього середовища забезпечує виробництво і реалізацію продукції з мінімальними витратами. На оптимізацію величини підприємства впливають різні чинники, що визначають технічні та економіко-організаційні умови роботи підприємства, а також сприяють підвищенню його ефективності. До цих чинників належать: а) продуктивність і потужність наявних засобів праці; б) прогресивність технологічного процесу; в) поєднання виробничих процесів; г) методи організації виробничого процесу.

2. Поглиблення спеціалізації основного виробництва. Рівень удосконалення виробничої структури залежить від вибору форми спеціалізації виробничих груп. Ці форми мають відповідати типу і масштабу виробництва і бути єдиними для однакових економічних умов. Інакше кажучи, удосконалюючи структуру сільськогосподарського підприємства, необхідно використовувати одні й ті самі критерії у виборі форм спеціалізації цехів та дільниць, економічно обґрунтовувати створення кожного нового структурного підрозділу.

3. Розширення кооперації з обслуговування сільськогосподарського виробництва. Ефективна робота основного виробництва, тобто виробництво продукції рослинництва і тваринництва, потребує чіткого й безперервного його постачання та обслуговування — надходження сировини, кормів, ремонту основних фондів, забезпечення інструментом, енергією, іншими видами послуг. Завданням підприємства є виробництво кінцевої продукції, а тому основне виробництво має переважати не тільки за часткою виготовленої продукції, а й за кількістю працівників, засобів праці.

Підвищення частки обслуговування при технологічному вдосконаленні і високому рівні технізації основного виробництва пов'язане зі збільшенням різних видів допоміжних і обслуговуючих підрозділів. Одночасно абсолютна кількість допоміжних і обслуговуючих працівників повинна зменшуватись під впливом удосконалення рівня організації виробництва і підвищення кваліфікації працюючих.

4. Забезпечення найкращої якості продукції і послуг підприємства.

5. Організація аналітичної роботи різних лабораторій: аналіз ефективності використання сировини і матеріалів; контрольно-вимірювальна діяльність; перевірка інструментів, приладів, устаткування; випробування комплектних виробів; аналіз причин поломок, простоїв.

6. Забезпечення якості функціонування систем кругообігу й обороту фондів. Необхідний аналіз «витрат з утримання та експлуатації устаткування в цеху», а також «загально цехових витрат» [3].

Виробнича структура підприємства динамічна. Вона змінюється в часі під впливом перелічених та інших чинників, які обумовлюють необхідність її вдосконалення. Основною вимогою до структури є забезпечення раціональнішого сполучення в часі і просторі всіх елементів та їх ланок виробничого процесу.

Виробнича структура аграрного підприємства визначає розподіл праці між цехами та обслуговуючими господарствами, формалізує внутрішньозаводську спеціалізацію та кооперування, у галузевому масштабі вказує на міжзаводську спеціалізацію виробництва. На основі виробничої структури формується загальна та управлінська структури підприємства.

Література.

1. Економіка підприємства [Електронний ресурс] / О.С. Іванілов. – Режим доступу: <http://westudents.com.ua/glavy/15134-15-virobnicha-struktura-pdprimstva.html>.
2. Виробнича структура підприємства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://studopedia.su/11_87420_virobnicha-struktura-pidpriemstva.html.
3. Шегда А.В. Економіка підприємства: [Навчальний посібник] / Т.М. Литвиненко, М.П. Нахаба та ін.; за ред. А.В. Шегда – [2-ге вид.]. – К. : Знання-Прес., 2002. – 335 с.

ЧИ ПОТРІБЕН УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ?

Проблема створення управлінського обліку у сучасний період набуває особливої актуальності як для науковців, так і для практиків. На сьогодні, дедалі більше керівників усвідомлюють зміст системи управлінського обліку і необхідність створення на своїх підприємствах систем управлінського обліку та звітності.

В економічних дослідженнях використовуються різні розробки та пропозиції, присвячені питанням впровадження управлінського обліку на підприємствах України та його ролі, а саме роботи: І.А. Белоусової, Л.В. Нападовської, С.Ф. Голова, В.В. Сопко, З.В. Гуцайлюк та ін.

Гуцайлюк З.В. надає визначення управлінського обліку, який являє собою облік витрат і доходів, облік ефективності господарської діяльності взагалі та капіталовкладень зокрема, методи оптимізації та імітації господарських процесів [1].

В свою чергу Білоусова І.А. говорить про те, що управлінський облік активно впливає на підвищення ефективності виробництва за рахунок зниження собівартості виробленої продукції, що прямо веде до збільшення прибутку. І це результат лише тієї частини управлінського обліку, який зведено до управління витратами підприємства, а управлінський облік має набагато ширший спектр діяльності [2].

Відстоює позицію необхідності управлінського обліку на підприємствах України Нападовська Л.В., в роботах якої відзначаються основні переваги його запровадження на підприємствах, до яких відносять такі:

- досягнення прозорості при формуванні собівартості продукції та оптимізації асортименту продукції, що дасть змогу поступово збільшити частку найвигідніших видів продукції в продуктовому портфелі;
- реальну можливість формування гнучкої цінової політики, вигідної не лише підприємству, а й покупцям;
- появу можливості оцінки з точки зору ефективності витрат за всіма видами продукції, функціями, процесами, проектами, відповідальними особами, регіонами. А отже підвищення ефективності контролю та управління [3].

Ознайомившись із працями науковців, не можна не погодитись що на підприємствах України необхідне впровадження управлінського обліку, так як він забезпечує даними про відхилення фактичних показників від прогнозних значень в оперативному порядку, надає інформацію про формування собівартості продукції.

Також важливу роль управлінський облік відіграє при вирішенні прогнозних питань:

- про рентабельність нових видів продукції;
- визначення очікуваного доходу від запланованих господарських заходів;
- оцінки ефективності нових інвестицій;
- прийняття рішень в умовах використання обмежених ресурсів, а також рішень типу «купувати чи виробляти» тощо.

На нашу думку, значним недоліком сучасної системи управління є розмежування різноманітних служб підприємства, які працюють незалежно один від одного і мають вузьку спеціалізацію: у планового відділу, бухгалтерії, відділу маркетингу, виробничому відділі та ін.

Водночас єдиною і основною метою діяльності перелічених структурних підрозділів у сучасний період повинно бути забезпечення виживання підприємства і його довгострокове економічне зростання.

Суттєвим гальмом поширення управлінського обліку в Україні залишається відсутність чіткого визначення переліку складових цього обліку. Завдяки управлінському обліку бухгалтер за потребою, крім власне обліку та калькулювання собівартості продукції, займається нормативним плануванням, економічним аналізом та підготовкою управлінських рішень.

Однак найбільші складності для успішного впровадження управлінського обліку обумовлені особливостями діяльності окремих ланок народного господарства. При цьому мають бути враховані конкретні методичні підходи, які б дали змогу побудувати облік витрат та систему бюджетування відповідно до технології, узгодити з функціями витрат, а також запропонувати такі методи, які б допомогли створити належну систему контролю витрат [4].

Отже основними проблемами, що заважають впровадженню управлінського обліку на підприємствах, є:

- вплив адміністративної системи;
- розмежування спеціалізації різноманітних служб підприємства;
- відсутність чіткого обґрунтування його складових;
- податкова політика, що сприяє збільшенню витрат з метою зменшення оподаткованого прибутку та ін. [5].

Здійснивши ряд модифікацій для впровадження управлінського обліку на підприємствах України, можна досягнути поставлених цілей.

Отже, система управлінського обліку виступає важливим інструментом ефективної діяльності підприємства, покликаним забезпечити координацію, взаємодію та погодженість окремих елементів управління для досягнення стратегічних цілей управління.

Сучасний управлінський облік забезпечує потреби не тільки виробництва, а й маркетингу, управління дослідженнями та інших функцій бізнесу. Він розробляє методи здобування інформації про вирішальні чинники успіху: витрати, час, якість тощо.

Таким чином, впровадження управлінського обліку на підприємствах України вкрай необхідне. Дослідження питання його розвитку і запровадження актуальні на сьогодні і потребують подальшого розгляду фахівцями, науковими діячами.

Література.

1. Гуцайлюк З.В. Учет и контроль показателей эффективности производства в пищевой промышленности. / З.В. Гуцайлюк – М. : Агропромиздат, 2000. – 120 с.
2. Белоусова І. Роль управлінського обліку / І. Белоусова // Бухгалтерський облік і аудит. – 2005. – № 4. – С. 34-35.
3. Нападовська Л.В. Управлінський облік. [Підручник] / Л.В. Нападовська. – К. : Книга, 2004. – 544 с.
4. Довжик О.О. Роль управлінського обліку та проблеми його впровадження на підприємствах [Електронний ресурс] / О.О. Довжик. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/chem_biol/vpdaa/2012_2/174.pdf.
5. Чумаченко Н.Г. Розвиток управлінського обліку в Україні / Н.Г. Чумаченко // Світ бухгалтерського обліку. – 1999. – № 10-11. – С. 12-13.

БІЛОВОЛ І.Є.*

**Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка**

МОДЕЛІ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

В сучасній практиці управління персоналом у світі тісно поєднуються різні моделі управління: американська, японська та західноєвропейська. Розглянемо дві основні та протилежні за своєю сутністю моделі, а саме японську та американську. Ці моделі в якості певного стандарту для розвитку системи управління персоналом в інших країнах існують з урахуванням власної специфіки. Обидві моделі здійснюють акцент на активізації людського фактора, постійних

* Науковий керівник – Краля В.Г., ст. викладач

інноваціях, диверсифікації випущеної продукції та послуг, подрібнення великих підприємств і помірної децентралізації виробництва, а також орієнтуються на розробку і реалізацію довготривалих стратегічних планів розвитку підприємства. Вони мають свої особливості, зумовлені специфікою соціально-економічного розвитку.

Детальніше розглянемо американську модель управління персоналом. В основі американської системи управління персоналом лежить принцип індивідуалізму. Адже саме ініціативність та індивідуалізм вважається національною рисою американців. Тому американські компанії при наймі працівників на роботу приділяють багато уваги саме прийняттю яскравих особистостей, які здатні самостійно приймати оригінальні рішення, що в свою чергу часто призводить до позитивних результатів.

До менеджерів всіх ланок управління персоналом в США відносять будь-якого найманого працівника, який повинен вміти для виконання поставлених перед ним завдань організувати, координувати і контролювати роботу інших. Управління персоналом на підприємствах і в організаціях включає в себе наступні взаємопов'язані напрямки діяльності: набір персоналу, відбір претендентів, визначення розмірів заробітної плати та системи послуг, профорієнтація і соціальна адаптація працівників, навчання працівників, оцінка їх трудової діяльності, кар'єрне переміщення, підготовка керівних кадрів, оцінка роботи керівників і фахівців, служб управління та інші [3].

В Японії існує своя специфіка в управлінні персоналом, яка ґрунтується на наступних особливостях: наймання працівників на довільний або на тривалий термін; підвищення зарплати з вислугою років; участь працівників у профспілках, які створюються на підприємстві. Таким чином, система управління персоналом в Японії передбачає гарантії зайнятості, підготовку нових працівників, оплату праці залежно від стажу роботи, гнучку систему зарплати.

На японських підприємствах дотримуються думки, що керівник повинен бути фахівцем, здатним працювати в будь-якому підрозділі підприємства. Тому при підвищенні кваліфікації керівник відділу чи підрозділу вибирає для освоєння нову сферу діяльності в якій він раніше ще не працював. Підприємства в якості критерію оцінювання працівника використовують фактор суміщення професій, здатність працювати в колективі, розуміння значення своєї праці для загальної справи, вміння вирішувати виробничі проблеми, пов'язувати рішення різних завдань. Зазвичай кандидати проходять попередню перевірку здатності працювати в напівавтономних колективах [3, 4, 5].

У сучасних умовах функціонування вітчизняних підприємств однією з основних проблем постає саме відсутність конкретної моделі управління персоналом на підприємствах. Тому і постає так гостро питання про перейняття досвіду у зарубіжних компаній. Основною складністю у застосуванні зарубіжних моделей менеджменту є суттєва різниця в базових принципах їх функціонування, тобто у різниці у психологічній та соціально-культурній сферах. Саме тому, значно ефективнішим буде не заціклюватись на одній конкретній моделі управління, а намагатися використовувати позитивні сторони кожної з них, в залежності від конкретного підприємства чи ситуації.

Література.

1. Веснин В.Р. Управление персоналом. Теория и практика: [учебник] /В.Р. Веснин. – М. : ТК Велби, Изд-во Проспект, 2011. – 688 с.
2. Кибанов А.Я. Управление персоналом организации: [учебник] / А.Я. Кибанов. – [4-е издание, доп. и перераб.]. – М. : ИНФРА-М, 2010. – 695 с.
3. Наукова електронна бібліотека «Киберленінка» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://cyberleninka.ru/article/n/obzor-zarubezhnyh-modeley-upravleniya-personalom>.
4. Центр психологічних та особистісних тренінгів «Синтон» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.syntone.ru/library/books/content/224.html>.
5. The World Economic Forum. The Global Competitiveness Report 2013-2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2013-14.pdf.

БЛОХІН А.П., ГУДЕНКО А.О., ЧЕПЕЛЬ В.Е.*
*Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка*

СЕГМЕНТИ ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ В АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Кожен сегмент механізму формування конкурентних переваг на рівні суб'єкта господарювання представлений сукупністю наступних інструментів:

– економічний – планування, контроль і аналіз, облікова політика, внутрішній аудит, ціна, інформаційне забезпечення, економічні норми і нормативи, економічні стимули, економічні санкції, управління витратами, умови оплати праці та інші;

– техніко-технологічний – система машин, якісні параметри технологічних прийомів вирощування сільськогосподарських культур і догляду за тваринами, терміни проведення технологічних прийомів, технологічна схема, сорт (порода), продуктивність землі і тварин, сівозміни тощо;

– якість продукції – зовнішній вигляд, вологість, засміченість, скловидність, вміст білка, клейковини, цукристість, жирність, кислотність, маслянистості та інші;

– правила взаємовідносин – зміст контрактів, умови і порядок укладання, правила розподілу отриманого доходу (виручки, прибутку), взаєморозрахунків, регулювання встановлених економічних і техніко-технологічних норм та нормативів, якісних параметрів виробленої продукції;

– організаційний – виділення підрозділів відповідно до організаційно-виробничої структури, виявлення лідерів підрозділів, відкриття особових рахунків, обґрунтування виробничої програми, обґрунтування ресурсного забезпечення, вибір моделі оплати праці, розподільних відносин, обґрунтування трансфертних цін на продукцію та послуги внутрішнього обороту, розробка методики визначення, розподілу його між працівниками.

Суть даного підходу полягає в тому, що бізнес-процес виробництва сільськогосподарської продукції розбивається на окремі елементи: стадії, прийоми, операції, які управляються як самостійні об'єкти. При цьому робота з аналізу та оцінки технічних, технологічних та інших альтернатив визнається однією з стадій цього процесу. Тобто бізнес-процес можна представити як оцінку альтернативних матеріальних ресурсів, технічних засобів, технологічних прийомів, ринків збуту, цінової кон'юнктури; безпосередньо технологічний процес виробництва продукції та реалізація. При чому на кожній стадії використовуються відповідні інструменти.

Такий підхід дозволяє здійснювати оцінку ефективності бізнес-процесу з позицій ринку. На ринку покупець оцінює конкурентні переваги продукції через якісні та цінові вподобання, що виражається у зростанні обсягу продажів, виручки і прибутку. Однак найбільш повно переваги проявляються через прибуток [2-4]. Прибуток вловлює розширення продажів, зниження витрат виробництва і як наслідок, лідерство в ціновій конкуренції. Саме через прибуток реалізуються такі виділені принципи, як соціально-економічне партнерство, гармонізація інтересів учасників бізнес-процесу, поділ ризиків між усіма його учасниками, усунення протиріч на всіх стадіях бізнес-процесу тощо.

Література.

1. Балабанова Л.В. Маркетингове управління конкурентоспроможністю підприємств: [Монографія] / Л.В. Балабанова, В.В. Холод. – Донецьк : Дон ДУЕТ, 2006. – 294 с.
2. Іващенко О.В. Економічна сутність категорії «ринок» / О.В. Іващенко // Вісник ХНАУ. Серія «Економіка і природокористування». – Випуск 5.– X. : ХНАУ, 2007. – С. 161-165.
3. Іващенко О.В. Формування прибутку с сільськогосподарських підприємств / О.В. Іващенко // Вісник СНАУ. Серія «Економіка та менеджмент». – Вип. 4 (35). – Суми : СНАУ, 2009. – С. 71-76.

* Науковий керівник – Мандич О.В., к.е.н., доцент

4. Мандич О.В. Основні фактори формування ринкової позиції зерновиробників / О.В. Мандич // Вісник ХНТУСГ. – Вип. 149. – Харків : ХНТУСГ, 2014. – С. 224-229.

5. Портер М. Международная конкуренция: Конкурентные преимущества стран / М. Портер; пер. с англ. – М. : Международные отношения, 1993. – 896 с.

БОНДАРЕВА Ю.В.*

*Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка*

ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА ЯЧМЕНЮ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Високий попит на ячмінь сприяє тому, що щорічно відводяться значні посівні площі під цю культуру. Ячмінь являється однією з важливих культур кормової групи та має широке коло використання. Зерно використовується для продовольчих, технічних та кормових цілей. В Україні при продовольчому використанні зерно переробляють в перлову та ячну крупу, ячмінні пластівці, сурогат кави. Пивоварні сорти ячменю використовуються для заводського та домашнього пивоваріння. Екстракти солоду з зерна ячменю використовуються в кондитерській та фармацевтичній промисловості, а також для виробництва безалкогольних напоїв.

Аналізуючи структуру валового виробництва зернових можна зазначити, що в 2015 р. за обсягами виробництва ячмінь посідає третє місце в структурі валового виробництва зернових після пшениці та кукурудзи. Для порівняння, в 2009 р. ячмінь займав друге місце. В 2015 р. на ячмінь припадає 19,2% у структурі посівних площ під зерновими та 13,8% у валовому виробництві зернових.

Динаміка виробництва ячменю в цілому по країні показує значне його скорочення з 2009 р., а саме на 30% (рис. 1). Такі тенденції відбулись в основному за рахунок поступового скорочення посівних площ під культурою. Важливий вплив на цей процес мали фактори інституційного характеру: експортні квоти, експортні мита, які в свою чергу обмежуючи експорт зерна ячменю, при недостатньо високому рівні внутрішнього попиту, вимусили виробників відмовлятися від вирощування даної культури. Поступово площі посіву, що були зайняті ячменем, зайняли високорентабельні культури: соняшник, кукурудза, соя.

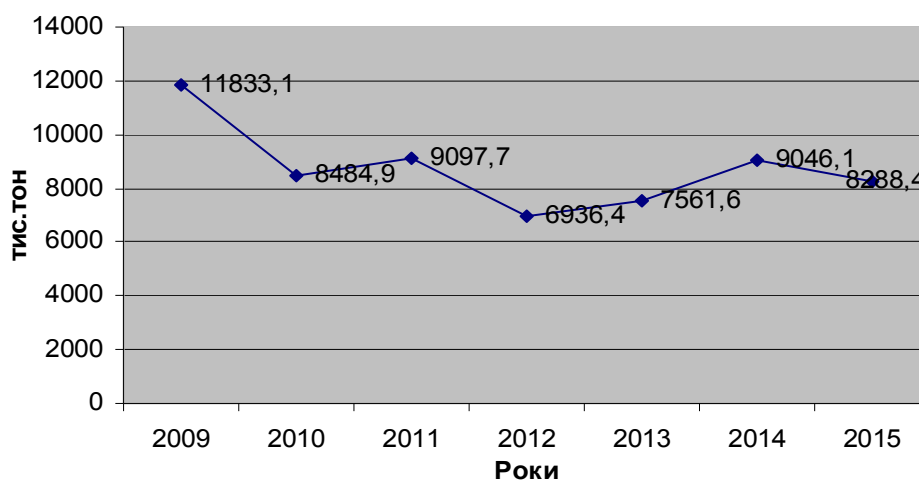

Рис. 1. Динаміка виробництва ячменю в Україні в 2009-2015рр., тис. тон

* Науковий керівник – Бабан Т.О., ст. викладач

Сільськогосподарські підприємства Харківської області мають значний виробничий потенціал. Однією з важливих зернових культур, які вирощуються сільськогосподарськими підприємствами області є ячмінь. Культура займає вагоме місце у структурі посівів: у структурі посівних площ на нього в 2015 р. приходилось 9,6 %, а у структурі посівів зернових та зернобобових – 15,7 % відповідно. Цей факт дозволив регіону зайняти 7-е місце у рейтингу областей у виробництві ячменю. Але необхідно зазначити, що в 2014 р. область займала 4-е місце у рейтингу. Такі зміни відбулись за рахунок зменшення посівних площ майже на 17 % та рівня урожайності майже на 22 % (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка виробництва ячменю в Харківській області в 2009-2015 рр.

<i>Роки</i>	<i>Площа, з якої зібрано врожай, тис. га</i>	<i>Урожайність, ц/га</i>	<i>Валовий збір, тис. т</i>
2009	298,0	20,1	599,4
2010	242,9	14,2	346,0
2011	207,2	24,8	514,0
2012	192,5	25,7	494,9
2013	182,1	24,5	445,8
2014	202,1	33,3	674,1
2015	168,3	26,1	438,5

Джерело: [4]

Упродовж останніх десяти років площі посіву ячменю по Харківській області значно скоротились – майже на 40 %, така ж тенденція спостерігалась і в цілому по Україні.

Спостерігається підвищення середнього рівня урожайності. Так в 2014 р. було досягнуто рівень урожайності 33,3 ц /га, але в 2015 р. показник знизився до 26,1 ц /га.

Економічна ефективність виробництва зерна характеризується здатністю підприємств виробляти максимальний обсяг продукції необхідної якості з мінімальними витратами та реалізувати її з найменшими втратами за найбільшими цінами. Тобто економічна ефективність залежить від того, наскільки продукція відповідає вимогам ринку та споживача [2]. Виходячи з зазначеного трактування головними показниками, що визначають ефективність виробництва будь-якої продукції, зерна зокрема, є собівартість та ціна реалізації, за допомогою яких в свою чергу можна визначити прибуток та рентабельність.

Динаміка цих показників по Харківській області показує деякі коливання (табл. 2). В середньому витрати на виробництво ячменю за 7 років збільшились в 2,1 рази, середні ціни реалізації в 3,3 рази. Але не завжди цінова ситуація була сприятливою для виробників, та давала забезпечити позитивний результат від реалізації зерна. Так в деякі роки спостерігається отримання збитку від реалізації зерна ячменю підприємствами області. Тобто пропонується ціна на зерно не покривала витрат на його виробництво та реалізацію.

Таблиця 2

Основні показники ефективності виробництва ячменю в Харківській області в 2009-2015рр.

<i>Роки</i>	<i>Повна собівартість, грн./ц</i>	<i>Середня ціна реалізації, грн./ц</i>	<i>Рентабельність, %</i>
2009	82,43	77,00	-6,6
2010	118,04	96,07	-18,6
2011	121,34	138,50	14,1
2012	124,14	151,75	22,2
2013	142,69	136,63	-4,3
2014	135,4	166,4	22,9
2015	81,4*	258,2	25,6

Джерело: [4]

Важливими чинниками, що впливають на цінову ситуацію на внутрішньому ринку є попит та пропозиція, якісні характеристики зерна та сезонність. Реалізуючи зерно одразу після збору врожаю виробники створюють сприятливу ситуацію для зниження цін. Ті виробники, які мають можливості для зберігання зерна, можуть дочекатись більш привабливої цінової ситуації та продати своє збіжжя за більш вигідною ціною та отримати більший рівень рентабельності.

Тому сьогодні важливим питанням для підвищення ефективності виробництва та реалізації зерна є забезпечення сільськогосподарських виробників не лише технікою та обладнанням для виробництва зерна, але і для його зберігання.

Незадовільне фінансове становище деяких товаровиробників не дає можливості оновлювати технічну базу для забезпечення більш ефективного процесу виробництва, але за допомогою об'єднання фінансових зусиль декількох виробників такий процес може стати можливим. Відповідно кооперування невеликих сільськогосподарських виробників є однією з можливостей забезпечення більш ефективного процесу виробництва та реалізації зерна. Підвищення ефективності виробництва зерна в області та в країні в цілому є необхідною умовою для забезпечення продовольчої та екологічної безпеки країни та розвитку її експортного потенціалу.

Література.

1. Бабан Т.О. Стан та оцінка ефективності виробництва ячменю в Україні / Т.О. Бабан // Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій ім. Гжицького. – 2014. – Т. 16, № 1 (1). – С. 25-31.

2. Забуранна Л.В. Економічна ефективність виробництва зерна та шляхи її підвищення в сільськогосподарських підприємствах / Л.В. Забуранна // Економіка АПК. – 2014. – № 3. – С. 55-61.

3. Материнська О.А. Економічна ефективність виробництва зернових культур в сільськогосподарських підприємствах / О.А. Материнська // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2521>.

4. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

5. Шпикуляк О.Г. Ефективність виробництва зерна сільськогосподарськими підприємствами: теоретико-методологічний аспект / О.Г. Шпикуляк, О.А. Материнська, Г.Ф. Мазур // Економіка АПК. – 2014. – № 12. – С. 42-49.

БУРЯК С.О., НЕЩЕНКО М.Є.*

*Харківський національний технічний університет
сільськогосподарства імені Петра Василенка*

ОСОБЛИВОСТІ ПІДХОДІВ ПРИ ФОРМУВАННІ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Відповідно до загальної теорії конкурентні переваги є результатом зниження собівартості продукції, високого ступеня диференціації товарів, розумного сегментування ринку, впровадження нововведень, швидкого реагування на потреби ринку тощо [4].

Формування конкурентних переваг є можливим з точки зору різних економічних напрямів – економіки підприємства, менеджменту, маркетингу, логістики тощо [2].

Під конкурентними перевагами, з точки зору економіки підприємства, слід розуміти результат зниження виробничої собівартості, впровадження інновацій, підвищення продуктивності праці, покращення рівня кваліфікації персоналу, характеристики якості продукції та багато іншого.

* Науковий керівник – Мандич О.В., к.е.н., доцент

За основами менеджменту, конкурентні переваги підприємства – це результат прийняття оптимальних управлінських рішень, раціональної організації виробництва, використання ефективних методів стратегічного і тактичного планування, підвищення мотивації персоналу та контролю.

За теорією маркетингу, конкурентні переваги – це результат правильності використання комплексу маркетингу на підприємстві, зокрема, стратегій товарної і асортиментної політики, ціноутворення, політики розподілу і просування продукції.

З точки зору фінансової діяльності, конкурентні переваги – це забезпечення стабільного фінансового стану, фінансової стійкості та зростання власного капіталу підприємства, залучення інвестицій у проекти, що приносять високі доходи за найменшого ризику.

Через призму підприємництва, конкурентні переваги – це умови виживання підприємства в конкурентному середовищі й джерело одержання максимального прибутку від провадження виробничо-господарської діяльності підприємства.

За концепцією логістики, конкурентні переваги – це результат економії та ефективного використання матеріальних ресурсів (у різному їх прояві). Саме застосування логістичного підходу до формування конкурентних переваг аграрних підприємств, як одного зі шляхів підвищення їх конкурентоспроможності, і є основою проведення даного дослідження.

Однак, на нашу думку, найбільш вдалим є визначення конкурентних переваг через конкурентоспроможність підприємств. При чому, в першу чергу, при формуванні їх ринкової позиції. Це викликано тим, що саме позиція підприємства та його продукції на ринку визначає його поведінку при провадженні своєї поточної виробничо-комерційної діяльності [2-4]. В кінцевому результаті, саме цей вид діяльності для сільськогосподарських підприємств і є основним джерелом отримання та максимізації прибутку.

Література.

1. Балабанова Л.В. Маркетингове управління конкурентоспроможністю підприємств: [Монографія] / Л.В. Балабанова, В.В. Холод. – Донецьк : Дон ДУЕТ, 2006. – 294 с.
2. Іващенко О.В. Економічна сутність категорії «ринок» / О.В. Іващенко // Вісник ХНАУ. Серія «Економіка і природокористування». – Випуск 5.– X. : ХНАУ, 2007. – С. 161-165.
3. Іващенко О.В. Формування прибутку с сільськогосподарських підприємствах / О.В. Іващенко // Вісник СНАУ. Серія «Економіка та менеджмент». – Вип. 4 (35). – Суми : СНАУ, 2009. – С. 71-76.
4. Мандич О.В. Основні фактори формування ринкової позиції зерновиробників / О.В. Мандич // Вісник ХНТУСГ. – Вип. 149. – Харків : ХНТУСГ, 2014. – С. 224-229.
5. Портер М. Международная конкуренция: Конкурентные преимущества стран / М. Портер; пер. с англ. – М. : Международные отношения, 1993. – 896 с.

ВАСЮТИН Н.І.*

*Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка*

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ КУКУРУДЗИ НА ЗЕРНО В УКРАЇНІ

Кукурудза є однією із найбільш важливих сільськогосподарських продуктів і займає суттєве місце в структурі виробництва зернових. Виробництво цієї культури підтверджується тим, що вона має високу продуктивність та можливість різностороннього використання. За обсягами виробництва, незалежно від урожаю інших культур, кукурудза практично завжди посідає третє місце.

* Науковий керівник – Колтаченко Н.М., ст. викладач

Кукурудза на зерно є цінною продовольчою і фуражною культурою. Вона має короткий вегетаційний період (90-150 днів), одночасно вибаглива до ґрунтів та добре реагує на внесені добрива. Для її вирощування найкращими ґрунтово-кліматичними умовами є степова та лісостепова зони.

Завдяки розвиненій генетиці і технології вирощування кукурудзи на зерно, вітчизняні аграрії досягли успіху в отриманні високих показників урожайності [1].

Потреба в кукурудзі і сфери її застосування не обмежується лише харчовим споживанням. Вона стала однією з основних зернових культур, що активно використовується у харчовій, промисловій, тваринницькій і медичній галузях, а також має широкий спектр застосування в біопаливній та технологічній промисловості.

Зі збільшенням кількості населення на планеті та стрімким зростанням виробництва біопалива на світовому ринку, спостерігається високий попит на кукурудзу і, як результат, формування конкурентоспроможної закупівельної ціни.

Кукурудза на зерно є однією з найперспективніших серед всіх інших культур для виробництва альтернативного палива, а саме біоетанолу та біогазу, яка на ринку України користується значним попитом, що зростає з кожним роком.[2]. Згідно зі статистичними даними площа збирання кукурудзи на зерно в Україні у 2013 році порівняно з 2012 роком зросла на 65,7 тис./га, а валовий збір – на 2179,9 тис. т, при підвищеній врожайності на 55,7 ц/га. Дані про основні показники розвитку виробництва кукурудзи на зерно в Україні представлені у таблиці 1.

Таблиця 1

Основні показники розвитку виробництва кукурудзи на зерно в Україні за 2011-2015 роки

<i>Регіони</i>	<i>Роки</i>				
	<i>2011</i>	<i>2012</i>	<i>2013</i>	<i>2014</i>	<i>2015</i>
Площа,з якої зібрано кукурудзу на зерно, тис. га					
Україна	763,6	940,9	1006,6	972,7	848,0
у т.ч.					
Закарпатська	41,4	42,6	41,8	42,9	45,7
Запорізька	54,7	54,2	53,0	47,0	39,9
Полтавська	444,2	539,5	592,7	581,8	498,3
Харківська	223,3	304,6	319,1	301,0	264,1
Виробництво кукурудзи на зерно, тис. тонн					
Україна	5129,1	3868,2	6048,1	5314,0	5395,7
у т.ч.					
Закарпатська	198,0	186,9	187,8	196,4	193,9
Запорізька	165,7	84,6	174,2	130,7	137,8
Полтавська	3505,0	2547,2	4081,3	3380,1	3636,1
Харківська	1260,4	1049,5	1604,8	1606,8	1427,9
Урожайність кукурудзи на зерно, ц/га					
Україна	213,5	141,2	196,9	185,1	204
у т.ч.					
Закарпатська	47,8	43,9	44,9	45,8	42,4
Запорізька	30,3	15,6	32,8	27,8	34,5
Полтавська	78,9	47,2	68,9	58,1	73,0
Харківська	56,5	34,5	50,3	53,4	54,1

Як видно, з даних таблиці 1, найвищий рівень урожайності кукурудзи на зерно показує Полтавська область – 73 ц /га, Харківська – 54,1 ц /га, Закарпатська – 42,4 ц /га, а Запорізька – 34,5 ц /га [3].

На рисунку 1 наведено структуру виробничої собівартості кукурудзи на зерно на прикладі ПП Ланна-Агро. З даного рисунку можна зробити висновок, що в структурі витрат основними елементами є насіння та посадковий матеріал, мінеральні добрива та решта.

Рис. 1. Структура виробничої собівартості кукурудзи на зерно на прикладі ПП Ланна-Агро

На сьогоднішній день детального аналізу потребують основні тенденції розвитку ринку кукурудзи. Ринок кукурудзи в Україні розвивається під впливом зовнішніх чинників, таких як зміна клімату, невпинне зростання цін на нафту й газ, збільшення світового сукупного попиту на продукти харчування та частки використання кукурудзи для виготовлення альтернативних джерел енергії.[4].

На мою думку, сукупність вищезазначених чинників протягом останніх років зумовила стабільну ліквідність цієї фуражної культури на світовому ринку, що спонукало українських товаровиробників збільшити питому вагу її посівів у загальній площі зернових.

При врахуванні потужного експортного потенціалу України та кон'юнктури світового ринку, кукурудза активно займає позицію експортно-орієнтованої культури.

Варто відзначити, що кожного року географія експорту змінюється. Беззаперечним фактором є те, що конкурентна ринкова ціна є запорукою ефективного функціонування сільськогосподарських товаровиробників та формування пропозиції на ринку.[5].

Україна має потужний потенціал виробництва та експорту кукурудзи, тому на сьогодні гостро стоїть питання про необхідність комплексного застосування заходів регулювання ринку зернових культур, а також виваженої стратегії цінової, податкової та зовнішньоекономічної політики.

Література.

1. Рослинництво: [Підручник] / О.І. Зінченко, В.Н. Салатенко, М.А. Білоножко; за ред. О.І. Зінченка. – К. : Аграрна освіта, 2010. – 591 с.
2. Калетнік Г.Н. Економічна ефективність розвитку ринку біопалива в Україні / Г.Н. Калетнік // Проблеми науки. – 2008. – № 12. – С. 41-42.
3. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [www/ukrstat.gov.ua](http://www.ukrstat.gov.ua)
4. Український тижневик ділової інформації «Агропрофі» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.agroprofi.com.ua
5. Фененко П.О. Експорт,зернових українськими аграріями:проблеми та нові підходи до регулювання їхньої зовнішньоекономічної діяльності / П.О. Фененко // Агросвіт. – 2012. – № 19. – С. 43-47.

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ОСВІТНІХ СИСТЕМ ВНЗ НІМЕЧЧИНИ ТА УКРАЇНИ

Сьогодні нікого не треба переконувати в необхідності отримання освіти. Більш того краще, якщо особа здобуває не одну вищу освіту. Рух до більш високого рівня освіти є одним із основних напрямів розвитку демократичного суспільства. В той же час високий рівень підготовки кадрів є першочерговою передумовою господарського та соціального розвитку суспільства, і на сучасному етапі розвитку національної економіки даний факт стає особливо важливим.

Після приєднання України до Болонської системи 19 травня 2005 року в норвезькому місті Берген на Конференції міністрів країн Європи, наша країна обрала активний курс на реформування вищої освіти з метою відповідності рівню Європейських країн. Україна та ЄС, на даний час, реалізують науково-технічні та освітні програми.

Співробітництво між Україною та ЄС у галузі науки, освіти та технологій розвивається в різних напрямках та на умовах, що базується на співробітництві та конкуренції. Система освіти в кожній країні, не залежно від її розвитку, повинна постійно вдосконалюватись організаційно та в плані змісту, повинна більш оперативно реагувати на сучасні та перспективні потреби розвитку суспільства. Кожна країна має свої підходи до будови та організації вищої освіти, і розвиток національних ВНЗ має відбуватися з врахуванням досягнень та проблем розвитку інших країн світу. В даній публікації ми здійснили спробу порівняти освітні системи ВНЗ Німеччини та України. основні відмінності в організації навчального процесу приведені в таблиці 1.

Також порівняльний аналіз був здійснений за наступними критеріями: чисельність вищих навчальних закладів, організація підготовки кваліфікованих фахівців, фінансування освіти, чисельність вищих навчальних закладів. Отже, у Німеччині функціонує 318 закладів вищої освіти різного рівня, які в свою чергу розподіляються на: звичайні, загальноосвітні педагогічні, теологічні, мистецькі, технічні та спеціалізовані ВНЗ. В той час, коли в Україні сектор державної форми власності включає 232 вузи III-IV рівнів акредитації та 514 закладів I-II рівнів 517, в тому числі сектор приватної форми власності налічує 126 вузів III-IV рівнів акредитації і 76 – I-II рівнів.

Таблиця 1

Порівняння систем вищої освіти України та Німеччини

<i>Вітчизняна система вищої освіти</i>	<i>Німецька система вищої освіти</i>
Контрольоване навчання студентів	Самостійне навчання студентів
Зовнішня мотивація(отримання гарних оцінок)	Внутрішня мотивація(отримання знань)
Отримання теоретичних знань та навичок	Орієнтація на вміння застосовувати набуті знання та навички
Викладач у ролі експерта	Викладач у ролі радника
Мінімум 25 % вибіркового дисциплін у навчальному плані студента	Студент постійно обирає дисципліни, які хоче вивчати
Оцінювання викладачем успішності студента	Оцінювання не лише успішності студента, а й отримання постійних відгуків від студентів про обраний курс
Поділ студентів на академічні групи	Поділ студентів на групи відповідно до обраних дисциплін

Вищі навчальні заклади Німеччини включають в себе 274 спеціальності, що задовольняє потреби всіх сфер життя країни, а вища школа України має 76 фахових напрямів і 584 спеціальностей, це вдвічі більше ніж у Німеччині. Проте надмірна кількість спеціальностей вважається проблемою вищої освіти України.

* Науковий керівник – Дудник О.В., к.е.н., ст. викладач

Щодо фінансування освіти, то ВНЗ Німеччини фінансуються центральним районом на 6 %, а іншими районами – на 86 %; близько 8 % університетського фінансування здійснює приватний сектор. Вища освіта на 90 % є державною, що свідчить про високий економічний рівень країни і її зацікавленість в цій сфері суспільного життя. Саме через це щорічний приріст кількості студентів становить 40 %.

Фінансування ВНЗ України зазнала деяких проблем через нестабільну економічну ситуацію. Тому кожен другий студент є інвестором системи вищої освіти.

У відсотках це виглядає так:

– у вузах I-II рівнів акредитації 51,3 % студентів навчаються на кошти державного бюджету, 35,5 % – на кошти фізичних і юридичних осіб та 13,2 % ін.

– у вузах III-IV рівнів акредитації 54,9 % студентів навчаються на кошти державного бюджету, 43,0 % – на кошти фізичних і юридичних осіб та 2,1 % ін.

Отже, структура освітніх систем розвинутих країн світу має ту особливість, що з погляду соціально-економічної основи власності на основні фактори виробництва освітніх послуг – вона є двосекторною. Україна та Німеччина належать до Болонської системи вищої освіти, проте мають деякі відмінності у своїй структурі. Але це залежить, передусім, від типу економічної системи країни та впливу інституту національної історичної традиції.

Література.

1. Закон України № 911-VIII від 24.12.2015 р. «Про вищу освіту» // Відомості Верховної Ради, 2016. – № 5. – ст. 50.
2. Макаренко Т.Ю. Студентоцентризм у системі вищої освіти Німеччини [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://docviewer.yandex.ua/?url>.
3. Кулініч О.О. Порівняльний аналіз міжнародного досвіду реалізації права на вищу освіту / О.О. Кулініч // Вісник Запорізького національного університету. – 2010. – № 10. – С. 41-49.
4. Вища освіта України і Болонський процес: навчальний / [Степко М.Ф., Болюбаш Я.Я., Шинкарук В.Д., Грубінко В.В., Бабін І.І.]; за редакцією В.Г. Кременя. – К. : Освіта, 2004. – 384 с.
5. Шиллер В.И. Высшее профессиональное образование: возможности и перспективы / В.И. Шиллер // Социология образования. – 2007. – Т 8. – С. 4-10.

ГЕРАЩЕНКО Д.А., КОСТЕНКО К.В.*

*Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка*

ОСОБЛИВОСТІ МАРКЕТИНГУ В АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Конкурентоспроможність підприємства в теорії є концентрованим проявом переваг над конкурентами з точки зору економічної, техніко-технологічної, організаційної, управлінської та інших видів діяльності підприємства. При цьому їх можна виміряти загальними економічними показниками (зниження виробничих витрат, отримання додаткового прибутку, підвищення рівня рентабельності, збільшення ринкової частки та обсягів продажів тощо).

Всі зазначені сфери виробничо-комерційної діяльності підприємства повністю змістовно пов'язані з провадженням маркетингової діяльності. Якщо розглядати в теорії, то маркетинг в найпростішому розумінні являє собою управління виробничо-збутовою діяльністю підприємства з метою не лише отримання прибутку, а й якнайповнішого задоволення потреб споживачів. Маркетингова діяльність на підприємстві базується на використанні основних чотирьох інструментів – товарної, цінової, комунікаційної та збутової політик в комплексі.

* Науковий керівник – Мандич О.В., к.е.н., доцент

Чернігівщина є однією з найбільших за територією областей України, зі сприятливими природно-кліматичними умовами для розвитку тваринництва, яка є найбільшою галуззю в агропромисловому комплексі області.

У 2015 р. індекс обсягу продукції сільськогосподарського виробництва в усіх категоріях господарств області становив 98 % до 2014 р. У сільськогосподарських підприємствах він був 99,6 %, а в господарствах населення – 95,2 %. Індекс обсягу виробництва продукції тваринництва становив 95,0 % [2].

Для покращення якості молока в області функціонує 43 доїльні зали, у різній стадії будівництва ще понад 10, що дасть можливість сільськогосподарським підприємствам збільшити виробництво високоякісного молока яке відповідає вимогам Європейського Союзу [3]. Господарства молочного напрямку поступово здійснюють оптимізацію виробничого процесу шляхом впровадження новітніх технологій. В області зростає кількість ферм із високим виробничим потенціалом. Аналіз стану молочної галузі Чернігівщини показує, що загальний обсяг виробництва молока у валовому продукті галузі тваринництва є домінуючим. Молочна галузь перспективна, але вона має бути конкурентоспроможна для можливості виходу на зовнішні ринки.

Молочне скотарство завжди посідало важливе місце в економіці сільськогосподарського виробництва Чернігівської області. Так, Чернігівщина посідає друге місце серед регіонів по наявному поголів'ю корів в сільгоспідприємствах, займаючи майже 10 % питомої ваги, поступаючись лише Полтавській області, і 5 місце за поголів'ям корів у всіх категоріях господарств.

Таблиця 1

Виробництво молока та поголів'я корів і їх структура по категоріях господарств Чернігівської області за 1990, 2000, 2010-2015 роки*

Роки	Усі категорії господарств	У% до 1990р	У тому числі					
			с-г. п.*	у% до 1990р.	питома вага, %	госп. н.**	у% до 1990р.	питома вага, %
Виробництво молока, тис тонн								
1990	1254,9	100,0	901,6	100,0	71,8	353,3	100,0	28,2
2000	601,1	47,9	198,5	22,0	33,0	402,6	114,0	67,0
2010	581,1	46,3	193,8	21,5	33,4	387,3	109,6	56,6
2011	578,4	46,1	196,0	21,6	33,9	382,4	108,2	66,1
2012	581,3	46,3	218,1	24,2	37,5	363,2	102,8	62,5
2013	583,4	46,5	214,0	23,7	36,7	369,4	104,6	63,3
2014	572,2	45,6	217,6	24,1	38,0	354,6	100,4	62,0
2015	552,6	44,0	217,9	24,1	39,4	334,7	94,7	60,6
Чисельність поголів'я корів станом на кінець року, тис гол								
1990	455,5	100,0	331,5	100,0	72,8	124,0	100,0	27,2
2000	258,1	56,7	117,9	35,6	45,7	140,2	113,1	44,3
2010	147,5	32,4	58,7	17,7	39,8	88,8	71,6	60,2
2011	136,0	30,9	57,8	17,4	41,1	82,8	66,8	58,9
2012	134,4	29,5	58,0	17,5	43,1	76,5	61,7	56,9
2013	131,0	28,8	57,0	17,2	43,5	74,0	59,7	56,5
2014	120,1	26,4	51,9	15,7	43,2	68,2	55,0	56,8
2015	117,6	25,8	49,7	15,0	42,2	67,9	54,8	57,8

Примітки: с-г. п.* – сільськогосподарські підприємства, госп. н.** – господарства населення
Джерело: розраховано за даними Держслужби статистики України [4]

Також варто зауважити, що Чернігівщина до 2014 року займала лідируючі позиції серед регіонів України по виробництву молока на одного жителя, поступаючись в 2014 та 2015 роках лише Полтавщині. Обсяг виробництва молока на одну особу в 2015 році становив 526,1 кг,

порівняно з 247,8 кг на особу в цілому по Україні. Отже, по Чернігівській області виробництво молока в 2015 році порівняно з 1990 роком скоротилося більш ніж в 2 рази, а поголів'я більш ніж в три. Причому спостерігається тенденція, як і в цілому по Україні – все більша частка виробництва молока припадає саме на господарства населення. І хоча поголів'я корів за представлені роки зменшилося, але в надоях спостерігається позитивне зростання по всіх категоріях господарств (табл.2).

Таблиця 2

**Середній річний удій молока від однієї корови
по Чернігівській області за 1990, 2000, 2010-2014 роки, кг***

<i>Показник</i>	<i>1990 р.</i>	<i>2000 р.</i>	<i>2011 р.</i>	<i>2012 р.</i>	<i>2013 р.</i>	<i>2014 р.</i>	<i>2015 р.</i>
Господарства всіх категорій	2675	2177	4239	4420	4453	4533	4735
Сільськогосподарські підприємства	2676	1469	3825	4287	4196	4328	4691
Господарства населення	2671	2875	4494	4507	4840	4672	4766

Джерело: розраховано за даними Держслужби статистики України [4]

В рамках пріоритету на різних стадіях будівництва, за даними головного управління агропромислового розвитку Чернігівської облдержадміністрації сьогодні знаходиться 61 об'єкт тваринництва. Діють 30 доїльних залів, з яких 2 введено в 2013 році. Щорічно в доїльних залах отримується 31 тис. тонн молока екстра класу [2, с. 45].

В Чернігівській області на протязі 24 років молочне скотарство виробляє цілком достатньо продукції для забезпечення населення області раціональними нормами споживання молока, хоча в порівнянні з 1990 роком і поголів'я корів і виробництво молока значно зменшились.

Молочне скотарство Чернігівської області, спостерігаються аналогічні проблеми, як і в цілому по Україні. Дрібнотоварне виробництво не спроможне забезпечити належну якість сировини та рентабельність виробництва. Проте залишається не до кінця визначеним шлях досягнення бажаної мети, а саме: виробництво високоякісного молока для забезпечення внутрішніх потреб та гідної конкуренції на внутрішньому ринку. Звичайно молочне скотарство Чернігівської області не може відразу перейти на високотоварне виробництво, оскільки для цього необхідні значні кошти для капітальних вкладень, термін окупності яких може затягнутись на 7-9 років [5, с. 26].

Отже, завдяки сприятливим природно-кліматичним умовам, виробництво молока є одним з основних напрямів спеціалізації сільського господарства в Чернігівській області. Молочне скотарство, як провідна галузь аграрного виробництва, забезпечує значну частину регіональної валової продукції, а також рівномірне надходження коштів протягом року, що наразі для підприємств є дуже важливим в умовах самофінансування та самозабезпечення.

Література.

1. Андрійчук В.Г. Економіка підприємств агропромислового комплексу / В.Г. Андрійчук // КНЕУ. – К. : КНЕУ, 2013. – 779 с.
2. Офіційний веб-сайт Головного управління статистики в Чернігівській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://chernigivstat.gov.ua>.
3. Антощенкова В.В. Стан та перспективи розвитку молочного скотарства України / В.В. Антощенкова // Вісник Харківського національного аграрного університету ім. В.В.Докучаєва. Економічні науки. – Х. : ХНАУ, 2015. – № 1. – С. 90-96.
4. Офіційний веб-сайт Держкомстату України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
5. Антощенкова В.В. Формування ринку молока на основі коопераційно-інтеграційних відносин / В.В. Антощенкова // Економічний дискурс: міжнародний збірник наукових праць. – м. Кам'янець-Подільський : ПДАТУ. – С. 48-59.

НОВІТНІ РЕСУРСОЗБЕРІГАЮЧІ ТЕХНОЛОГІЇ В РОСЛИННИЦТВІ

На сучасному етапі світового сільськогосподарського виробництва в умовах жорсткої конкуренції актуальним завданням для вітчизняного аграрного сектору економіки є перехід до інноваційної моделі розвитку виробництва. Інновації є одним з основних чинників, що формують розвиток сільського господарства впродовж останнього століття.

Нажаль можемо констатувати, що економіка України і в тому числі аграрний сектор не досягли бажаного рівня конкурентоспроможності. У рейтингу Світового Банку 2015 року Україна посідає 79 місце серед 140 країн світу за «Індексом глобальної конкурентоспроможності», за субіндексом «Інновації та фактори вдосконалення» займає 72 місце [1]. За таких умов при інтеграції до світового економічного простору, посилення процесів глобалізації, лібералізації торгівлі, тощо вітчизняне аграрне виробництво потребує удосконалення та модернізації через активізацію інноваційної діяльності.

Для аграрних підприємств перехід до інноваційних технологій вирощування сільськогосподарських культур це перш за все: впровадження нових агротехнологій, перехід до ресурсозберігаючого виробництва, використання новітніх сортів та гібридів рослин, застосування біотехнологій, використання новітніх високопродуктивних технічних засобів у виробництві, зберіганні та переробці сировини.

Перешкоджаючими та стримуючими факторами формування та розвитку інноваційних процесів в сільському господарстві є [2, 3]:

- відсутність прямої підтримки з боку держави підприємствам для впровадження інноваційних технологій;
- відсутність доступу до пільгових умов кредитування задля оновлення основних засобів виробництва;
- відмінності регіонів за природно-кліматичними умовами і спеціалізацією;
- наявність різноманітних типів виробництва за різними організаційно-правовими формами, типу власності, розмірами підприємств;
- залежність технологій виробництва від природно-кліматичних умов, віддаленості від постачальників та ринків збуту;
- відособленість сільгоспвиробників, різний соціально-освітній рівень робітників, недостатній рівень підготовки кадрового персоналу в галузі інноваційного менеджменту, використання застарілих зразків техніки і технологій при підготовці фахівців АПК;
- мала чисельність і віддаленість від виробництва інформаційно-консультаційних служб і організацій, які виробляють і впроваджують науково-технічну продукцію;
- відсутність чіткого механізму передачі науково-технічних досягнень товаровиробникам, підтримки в їх запровадженні, і як наслідок, суттєве відставання галузі в освоєнні інновацій;
- впровадження інновацій в сфері АПК є найризикованішим порівняно з іншими галузями економіки.

Незважаючи на вказані фактори освоєння інноваційних технологій і систем сільськогосподарські підприємства України мають інтегрувати прогресивні і наукоємні розробки і адаптувати їх у власне виробництво.

В умовах сьогодення відбувається постійне збільшення виробничих витрат на вирощування продукції рослинництва зокрема через використання ресурсоемних багатоопераційних технологій вирощування сільськогосподарських культур, ріст цін на виробничі ресурси та диспаритет цін на реалізацію виробленої продукції в комплексі призводить до зниження рентабельності виробництва. Також відбувається негативний вплив на природні ресурси, так за рахунок незбалансованого використання ґрунтів відбуваються процеси ерозії, зменшується бонітет ґрунту

* Науковий керівник – Мазнев Г.Є., професор

та погіршується екологічний стан навколишнього середовища. Тому вітчизняні виробники зацікавлені зменшити собівартість продукції при збереженні високих показників врожайності та збереженні потенціалу ґрунтів.

Як свідчить світовий досвід, вирішенням даних проблем є перехід технологій традиційного виробництва на ресурсозберігаючі, які спрямовані на ефективне використання всіх видів ресурсів задіяних у виробничому процесі вирощування сільськогосподарських культур.

Ресурсозбереження – це процес ефективного використання матеріально-технічних, трудових, фінансових та інших ресурсів. Його метою є виробництво продукції рослинництва з кращими якісними показниками при мінімумі сукупних витрат виробничих ресурсів і підвищенні економічної віддачі від кожної натуральної їх одиниці [4].

Виробники сільськогосподарської продукції повинні скорочувати споживання ресурсів промислового виробництва за рахунок технічних, технологічних, операційних та економічних заходів [4].

До технічних заходів відноситься застосування сучасної високопродуктивної комбінованої техніки, що дає змогу виконувати дві і більше агротехнологічних операцій за один прохід машинно-тракторного агрегату.

Технологічними рішеннями можуть бути впровадження ресурсозберігаючих технологій вирощування сільськогосподарських культур, зміна традиційних технологій механізованих робіт на інноваційні.

В світовій практиці є технологічні рішення, які в змозі забезпечити зниження ресурсоемності виробництва та водночас сприяють збереженню і відновленню родючості ґрунту. До них належать технології мінімального (mini-till), нульового (no-till) та смугового (strip-till) обробітку ґрунту в комплексі з використанням системи точного землеробства.

Вони передбачають мінімізацію техніко-технологічного впливу на ґрунт під час його обробітку, що підвищує економічну ефективність й екологічність процесу вирощування сільськогосподарських культур за рахунок зниження кліматичного впливу, суттєвого скорочення витрат палива, добрив, засобів захисту рослин, з часом зростання врожайності та покращення стану ґрунтів.

Дані технології вимагають переоснащення основних засобів виробництва на потужну високопродуктивну спеціалізовану техніку, що вимагає значних інвестицій. На сьогодні при обмеженому доступі широкого кола товаровиробників до залучення фінансових ресурсів та відсутності державної підтримки, найбільше можливостей на впровадження інноваційних технологій мають агрохолдингові компанії та великі сільськогосподарські підприємства.

Процес впровадження і вплив використання ресурсозберігаючих агротехнологій є складним та несе в собі багато ризиків. При застосуванні без отримання необхідних знань, без адаптації, розбору і оцінки, агротехнологічні інновації можуть витіснити добре перевірені спеціалізовані і пристосовані технологічні системи, що може негативно вплинути на результат діяльності підприємства. Разом з цим відкладати перехід до впровадження інноваційних технологій у виробництво для аграрного сектору економіки України означатиме безнадійно відстати і втратити конкурентоспроможність, та достовірно опинитися на узбіччі світового розвитку [5,6].

Отже, в сучасних умовах є гостра необхідність запровадження інноваційних ресурсозберігаючих технологій вирощування продукції рослинництва вітчизняними підприємствами, що дасть змогу зменшити ресурсоемність виробництва, сприятиме відновленню родючості ґрунту, збільшить рентабельність та забезпечить конкурентоспроможність.

Література.

1. The Global Competitiveness Report 2015-2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://gtmarket.ru/news/2015/09/30/7246>.

2. Янковська О.І. Інноваційний процес у сільському господарстві / О.І. Янковська // Наука і економіка: науково-теоретичний журнал Хмельницького економічного університету. – 2009. – № 4 (16). – С. 54-58.

3. Донець О. Інновація та її особливості в аграрному секторі економіки України [Електронний ресурс] / О. Донець // Економічний аналіз. – 2013. – Т. 12 (1). – С. 92-97. – Режим доступу: http://econa.at.ua/Vypusk_12/ea-12-1.pdf.

4. Інноваційні ресурсозберігаючі технології: ефективність в умовах різного фінансового стану агроформувань: [монографія] / За ред. професора Г.Є. Мазнева. – Харків. Вид-во «Майдан», 2015. – 592 с.

5. Білінська В.Ю. Сучасні інноваційні технології в сільському господарстві: основна характеристика та перспективи впровадження / В.Ю. Білінська // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. – 2015 – № 7 (102). – С. 74-80.

6. Павлова Г.Є. Управління інноваційним розвитком аграрного сектора національної економіки: дис. докт. ек. наук / Павлова Галина Євгенівна. – Д., 2016. – 437 с.

ДОВГОПОЛ Є.О., ХИРНА Ю.С.*

*Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка*

ЕКОНОМІЧНА СУТЬ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТА КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ ПІДПРИЄМСТВ

Конкурентоспроможність можна розглядати як здатність підприємства витримувати конкуренцію та протистояти конкурентам або як результат на скільки ефективно підприємство задовольняє потреби споживача у порівнянні з конкурентами, які пропонують аналогічний товар або послугу.

Фатхутдинов Р.А. визначає конкурентоспроможність як властивість об'єкта, який характеризується ступенем реального або потенційного задоволення ним потреби порівняно з аналогічними об'єктами, які представлені на даному сегменті ринку. При цьому конкурентоспроможність являє собою здатність витримувати конкуренцію порівняно з аналогічними об'єктами на ринку [5]. Згідно теорії Райзберга Б.А., конкурентоспроможність – реальна й потенційна можливість підприємства у існуючих умовах виробляти та реалізувати продукцію, яка за цінними й неціновими характеристиками є більш привабливою для споживачів, ніж у конкурентів [4].

Визначення конкурентоспроможності, яке найбільш нам імпонує, являє собою потенційну або реалізовану здатність підприємства до функціонування у релевантному зовнішньому середовищі, що ґрунтується на конкурентних перевагах і таким чином відображає його позицію відносно конкурентів [1].

Введення терміну «конкурентні переваги» і розроблена М. Портером теорія конкурентних переваг дають методологічну основу для визначення категорії «конкурентоспроможність». На думку М. Портера, конкурентоспроможність економіки визначається продуктивністю, з якою країна, регіон або кластер використовує свої трудові та природні ресурси і капітал [3]. Загалом, конкурентні переваги можна розглядати як концентрований прояв переваги над підприємствами – конкурентами в різних сферах діяльності. Тобто це є випередження конкурентів за рахунок вдалої реалізації ринкових факторів успіху чи ключових компетенцій. З погляду на джерела виникнення конкурентних переваг підприємства, їх можна поділити на дві групи: переваги низького і високого рівнів. При чому конкурентні переваги низького рівня для підприємства утворюються при використанні дешевої робочої сили, доступних недорогих джерел сировини тощо, що за сучасних економічних умов не є стабільними, тому такі переваги можуть швидко зникнути. Конкурентні переваги підприємства високого рівня формуються за наявності кваліфікованих кадрів, застосування новітніх інновацій, високих технологій і т.п. Інша класифікація конкурентних переваг поділяє їх на зовнішні та внутрішні. Зовнішні конкурентні переваги базуються на відмінній якості товарів, що утворює головну цінність для споживача, а внутрішні формуються на перевагах підприємства стосовно мінімізації виробничих витрат порівняно з конкурентами.

* Науковий керівник – Мандич О.В., к.е.н., доцент

Використовуючи зазначений підхід, ми можемо характеризувати конкурентоспроможність підприємств та продукції через систему базових показників ефективності поточної діяльності, адже головним критерієм оцінки поведінки оператора ринку є результативність [1-3].

Література.

1. Іващенко О.В. Економічна сутність категорії «риннок» / О.В. Іващенко // Вісник ХНАУ. Серія «Економіка і природокористування». – Випуск 5.– Х. : ХНАУ, 2007. – С. 161-165.
2. Іващенко О.В. Формування прибутку с сільськогосподарських підприємствах / О.В. Іващенко // Вісник СНАУ. Серія «Економіка та менеджмент». – Вип. 4 (35). – Суми : СНАУ, 2009. – С. 71-76.
3. Мандич О.В. Основні фактори формування ринкової позиції зерновиробників / О.В. Мандич // Вісник ХНТУСГ. – Вип. 149. – Харків : ХНТУСГ, 2014. – С. 224-229.
4. Райзберг Б.А. Курс управління економікою / Б.А. Райзберг. – СПб. : Питер, 2003. – 528 с.
5. Фатхутдинов Р.А. Конкурентоспособность: экономика, стратегия, управление / Р.А. Фатхутдинов. – М. : ИНФРА-М, 2000. – 312 с.

DYADKIN O.S.*

*Petro Vasylenko Kharkiv National
Technical University of Agriculture*

THE DEVELOPMENT OF THE BIOFUELS INDUSTRY, AS A WAY OF OVERCOMING ENERGY DEPENDANCY

Energy security of the country – the urgent issue of any state. Significant energy price hike for Ukraine urges to seek and implement alternative energy sources. The use of biofuels is an effective means of reducing energy dependence of the state. One of the universal energy is biomass on Earth. It allows you to receive not only food but also energy. Today biomass fuel can be used for different purposes – from heating homes to electricity and fuel for vehicles.

World experience proves that renewable energy is essential in our time. Production and use of biofuels solves simultaneously a number of issues.

The leaders and the most suitable areas for development of biofuel production in Ukraine are considered Polissia and parts of Western Ukraine. These regions have good raw materials.

Global oil reserves are depleted, prices are rising, scientists are seeking new sources of renewable energy. Heads of leading European states last year voiced purpose, and that affects our country, in the next 2-3 years biofuels should constitute 20% of the fuel used in the EU.

Scientists believe that during the good policy of Ukraine will be able to give 50-75% of the total consumption of alternative fuels Europe, and profitability will be over 50%.

Biofuels produced in 20 regions of Ukraine. And not only is the raw materials for its production – from grains and legumes and ending waste animal farming.

The main barriers to innovation development of Ukraine in including it in the biofuels industry are:

1. insufficient and outdated economic structure of the country;
2. poor financing for the development of innovation.

* Supervisor – Kolpachenko N.M., Senior Lecturer

Already, many international companies declare their desire to enter the Ukrainian market of biofuels, but foreign – and Ukrainian – investor must understand the situation, even to minimal confidence that the market will evolve and will receive state support.

Ukraine annually consumes about 200 million tons. energy resources (FER) and belongs to the energy-scarce countries, as covers its needs for energy consumption by about 53 % and imports 75 % of the required amount of natural gas and 85 % crude oil and petroleum products. This structure FER economically feasible, generates dependence of Ukraine from exporting countries oil and gas and is threatening to its energy and national security, which is why Ukraine should develop its capabilities in the production of biofuels.

Bioenergy technologies focused on the transformation of science in order to create high-performance products, ensuring agricultural competitiveness in the domestic and foreign markets, ensuring food security. All the usual features and technologies inherent bioenergetic, except that they are the ultimate 'performance should surpass the usual 1.5-2 times or more. Considering bioenergy technology in a new dimension, it should be noted that it is mostly focused on accelerated growth rate maximum usable innovation factors.

Prospects for the market are obvious, but there are many unresolved issues that require joint processing of state and market participants. It is necessary to improve the legislative framework, particularly concerning land issues, maximize economic incentives by introducing differentiated excise rate on petrol and introduce tax incentives, upgrade infrastructure to accommodate the interests of producers, consumers and investors.

However, there is no other way, sooner or later have to switch to renewable energy, and the sooner Ukraine will do it, the more competitive advantage will.

The practice of innovation on the one hand, suggests that on their way there are many obstacles that greatly hinder innovation development in the country; the other – that is the development of innovative and sometimes already established as strategic for the development of regions. However, these steps require specific content, organization of training to practical implementation of large-scale innovative projects and programs.

With practice innovation known that in the way of their development there are always various obstacles that cause blunting of innovative development of the country as a whole. However, their development is still going on and adopted as the main strategic direction of development of the biofuels industry.

Literature.

1. Калетнік Г.М. Біопалива: ефективність їх виробництва та споживання в АПК України. [Навчальний посібник] / Г.М. Калетнік, В.М. Пришляк. – К. : Аграрна наука, 2010. – 327 с.
2. Лукянихіна О.А. Визначення напрямків розвитку альтернативної енергетики у контексті виробництва біопалива / О.А. Лукянихіна, І.А. Вакуленко // Вісник СумДУ. – 2011. – № 1. – С. 27-33.
3. Рибак Л.Х. Сучасний стан та перспективи розвитку виробництва біопалива в Україні / Л.Х. Рибак, В.В. Білозора // Матеріали навчального курсу: Від природного газу до біомаси. – Журнал Агросектор. – 2009. – № 4 (35).
4. Jessica, Ebert. «Breakthroughs in Green Gasoline Production». *Biomass Magazine*. Retrieved 14 August 2012.

РОЗВИТОК ІНВЕСТУВАННЯ АГРОПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА

Важливим ресурсом економічного розвитку для більшості галузей народного господарства є інвестування. Метою політики у сфері інвестування агропромислового комплексу має стати створення сучасної системи державного регулювання, яка б підвищила інвестиційну привабливість економіки та забезпечила потужні мотивації як резидентів так і нерезидентів щодо вкладення коштів у розвиток аграрних галузей. Головне завдання, що стоїть перед галузями агропромислового виробництва – це зростання сільськогосподарського виробництва, надійне забезпечення країни сільськогосподарською сировиною, об'єднання зусиль усіх галузей комплексу для отримання високих кінцевих результатів. Надавати можливості виходу аграрної продукції України на світовий ринок.

Структурна перебудова у сфері матеріального виробництва агропромислового комплексу є важливим мотиваційним фактором для інвестування. Україна має ресурси для виробництва сільськогосподарської продукції і географічно розташована поблизу міжнародних ринків. Основний орієнтир аграрного сектора визначає головним і незамінним природний засіб виробництва – землю, від раціонального використання якої залежить прибутковість аграрного сектора економіки. Пріоритетними для інвесторів є галузі, які мають високий інноваційний потенціал і здатні забезпечити приріст рентабельності капіталу, що функціонує в процесі виробництва. Найбільш прибутковими сферами агропромислового комплексу, у тому числі й для іноземного інвестора, є: впровадження високопродуктивних технологій вирощування сільськогосподарських культур й утримання худоби та птиці; - відновлення і модернізація на базі нових технологій підприємств переробної та харчової промисловості, та тих, що займаються заготівлею та зберіганням сільськогосподарської продукції; розвиток сільськогосподарського машинобудування і виробництво технологічного обладнання для м'ясо-молочної та хлібопекарської промисловості; надання виробничих послуг агропромисловим підприємствам.

Існують об'єктивні та суб'єктивні чинники, які негативно впливають на процес інвестування галузі, а саме: економічна нестабільність держави; відсутність надійних гарантій захисту від його змін для іноземних інвесторів; темпи інфляції залишаються на значно вищому рівні, ніж у країнах Західної Європи і США. Великий економічний потенціал нагромаджено у переробній промисловості, багато підприємств якої здатні виробляти конкурентоспроможну продукцію. В галузях агропромислового комплексу збереглися висококваліфіковані кадри, що сприяє залученню інновацій і залученню інвестицій.

На сьогодні ще не введено в дію систему економічних важелів стимулювання інвестиційної діяльності, заходи регулювання відносин власності на землю і майно, не являються інвестиційно-привабливими, фінансово кредитні установи не зацікавлені в інвестуванні сільського господарства. Проблемою для інвесторів є законодавча система в державі. Останні роки свідчать, що заходи, які приймалися на державному рівні протягом усіх років незалежності, поки що не створили стабільних передумов для поступального конкурентного розвитку аграрної економіки. Часта зміна урядів, зміна пріоритетів певною мірою вносили корективи в тактику та стратегію розвитку агропромислового виробництва, руйнували стабільність державної аграрної політики, що суттєво знижувало результативність діяльності галузі.

Таким чином для поліпшення інвестиційного забезпечення розвитку агропромислового виробництва в Україні державна політика повинна: створити відповідну фінансову підтримку, розширити застосування фінансово-кредитних і небанківських інвестицій, розвивати ринок страхових послуг, створити належну систему захисту прав інвесторів, сприяти збільшенню вкладень в основний капітал, залученню прямих іноземних інвестицій.

* Науковий керівник – Шабінський О.В., д.е.н., професор

ЗАУЛЯ А.О., ОРИЩЕНКО А.С., ХИЖНЯК Н.Ю.*

*Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка*

ПРАКТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ ПІДПРИЄМСТВ

При аналізі формування конкурентних переваг аграрних підприємств слід відзначити наступні особливості у їх практичній діяльності. По-перше, конкурентні переваги не можна ототожнювати з потенційними можливостями суб'єкта конкуренції, на відміну від можливостей, конкурентні переваги є фактом, який фіксується в результаті реальних і очевидних переваг споживачів. Цієї точки зору дотримуються багато дослідників даної проблематики.

Однак, недоліком даного тлумачення є те, що робиться акцент на статичному характері конкурентних переваг. Тобто слід вважати, що перевага над конкурентами є конкурентною перевагою тільки у випадку, коли вона знаходить відображення у вже досягнутих, більш високих обсягах продажів, прибутку і ринкової частки тощо. При цьому можливість зміни окремої ситуації у перспективі і перетворення потенційних конкурентних переваг в реальні не враховуються. Виняток потенційних переваг з категорії конкурентних ніяким способом не дозволяє врахувати перспективи розвитку окремих підприємств – учасників конкурентних відносин.

Споживач обирає продукцію того підприємства, яка, за інших рівнозначних умов, має можливість знизити витрати за рахунок використання кращих інноваційних технологій або економії на дії ефекту масштабу виробництва. Використовуючи зазначений підхід, ми, фактично, можемо і характеризувати конкурентоспроможність підприємства та його продукції через систему базових показників ефективності поточної діяльності, адже головним критерієм оцінки поведінки оператора ринку є результативність [1-4]. По-друге, існує підхід, який засновано на пропозиції споживачам унікальної за своїми споживчими властивостями продукції, яка не має аналогів (з точки зору якості чи інших характеристик). При цьому також виникає необхідність у зниженні цін. Третій підхід полягає в спеціалізації підприємства або на обслуговуванні широкого кола споживачів (наприклад, всього цільового ринку), або тільки обраних окремих цільових сегментах – об'єктових ринках. Також до загальних особливостей слід віднести наступні. Конкурентні переваги носять відносний характер, тобто вони можуть виявлятися тільки в зіставленні з товарами – аналогами. Крім того, конкурентні переваги визначаються конкретними умовами, в яких вони проявляються в даний момент або проміжок часу. Дані міркування також можна цілком віднести до поняття «конкурентоспроможність».

Література.

1. Балабанова Л.В. Маркетингове управління конкурентоспроможністю підприємств: [Монографія] / Л.В. Балабанова, В.В. Холод. – Донецьк : Дон ДУЕТ, 2006. – 294 с.
2. Іващенко О.В. Економічна сутність категорії «ринок» / О.В. Іващенко // Вісник ХНАУ. Серія «Економіка і природокористування». – Випуск 5.– Х. : ХНАУ, 2007. – С. 161-165.
3. Іващенко О.В. Формування прибутку с сільськогосподарських підприємств / О.В. Іващенко // Вісник СНАУ. Серія «Економіка та менеджмент». – Вип. 4 (35). – Суми : СНАУ, 2009. – С. 71-76.
4. Мандич О.В. Основні фактори формування ринкової позиції зерновиробників / О.В. Мандич // Вісник ХНТУСГ. – Вип. 149. – Харків : ХНТУСГ, 2014. – С. 224-229.
5. Портер М. Международная конкуренция: Конкурентные преимущества стран / М. Портер; пер. с англ. – М. : Международные отношения, 1993. – 896 с.
6. Холден Н.Д. Кросс-культурный менеджмент. Концепция когнитивного менеджмента / Н.Д. Холден; пер. с англ. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2005. – 384 с.

* Науковий керівник – Мандич О.В., к.е.н., доцент

CROP YIELD INCREASE

Grains and corn take a special place among the basic agricultural production, which guarantees food safety of Ukraine, the winter wheat in particular. Grain production and development of represent the state of the whole agricultural sector.

The first steps in the further development of grain farming are to become a precautions against crop yield decrease, provision of scientifically grounded system of crop farming with the primary set of factors to increase the soil fertility by means of crop rotation, soil fertilization systems and tillage, seed grow system, weed control, system of plant protection from pests and diseases, the introduction of progressive technology of grain crops growing.

Crop farming intensification and all tasks, connected with increase of its production, put high demands to biology as a science as for developing new methods and technologies of crops growing that would ensure the full and effective use of scientific potential for getting high and stable harvest.

Many scientists took the problems of to increasing of the agricultural production efficiency in the whole and winter wheat growing in particular, at the expense of improving cultivation technologies and application of yields programming methods consideration of. These are following scientists are Bondarenko M.F., Ivanov A.F., Kayumov N.K., Lysogorov S.D., Nov G.E., Makarenko P.M., Mushkin I.S., Nerpin S.V., Poluektov R.O., Sabluk P.T., Tominh H.H., Chudnovsky O.F., Shatilova I.S. and others.

In spite of the large number of research and numerous publications, the issue of crop yield programming and improving the winter wheat cultivation technology is still topic in the current economic conditions.

Active implementation practice of modern methods of a yield planning and yield management based on wide usage of precise quantitative estimates of production situations formed at the present time can be viewed the science and to a agricultural production as one of the main ways to increase the efficiency of the field crop cultivation and the whole agricultural production.

In order to realize the best experience gained by practitioners in the field crop cultivation and mainstream, carrying out scientifically grounded technological maps of crop growing. This can provide more rational usage of available material and labor resources in enterprises for getting programmable high yields. The scientific problem, which is widely known as harvests programming is devoted to solution of these tasks.

It is necessary to distinguish the conception of programming, planning and yields prognostication (or harvest).

Harvests programming is viewed as not only as their planning, but also operational management of practically feasible processes of crop growing in the processes of their development, i.e. efficient harvest process management.

The process of operational management of crop growing technology includes operational yields forecasting and managerial decision-making methods in order to supply prospected harvest, i.e. a pre-calculated (based on available resources and climatic conditions) of yield level in certain fields with predetermined area.

Consequently, forecasting yields is a necessary part of the operational process cultivation control.

A relatively large number of methodological materials are worked out for the harvest programming. These methodological materials can be of general plan as well as specific regions of the country. They are all based on the original provisions which were formulated by I.S. Shatilova.

* *Scientific leader – Pankova O.V., Ph.D.*

The basis for obtaining high yields is keeping to the requirements of basic laws and patterns of agriculture and crop production. The whole biological science is constructed on this, scientifically-based technological processes of certain crops cultivation, the theoretical basis of the agriculture intensification is identified, including modern methods of high yields programming.

The model of the harvest formation is determined for optimization of operational agrotechnical solutions based on detailed account of the crops and variety needs in the main living factors according to phases of development. Knowledge of the numerous details, processes taking place in the soil, the surface air and in the plant is necessary in constructing of it. In each of mentioned kinds of models the same processes must be reflected with varying degree of detail. The model of crop formation (the first two types of models are mainly used when the harvest is planed) may get interested in the process of operational crop yield management.

The development and introduction of the new methods of planning and operational management of the crop yield, which are known as «program crops», is one of the prospective areas of agriculture intensification.

At the same time, the recommendations specialized institutes, which are busy with harvest programming, practically come to the instructions concerning the amount of fertilizers and scheme of irrigation, which are necessary for the obtainment of the programmed yield, while keeping to the so-called «optimal technology of cultivation processes of agricultural crops». In other words, only the individual targets, are given. The implementation of theme can ensure the expected yield, i.e. without taking account possible deviations from optimal conditions while in use of growing crops. It is obviously, definite decisions should be taken to compensate deviations, not only before sowing and during the whole vegetative period and harvesting.

Reliable projections of the impacts on the crop yield, organizational-technological and biological factors, which will give the opportunity to take appropriate management decisions, are necessary for a qualitative problem-solving of crop yields programming. To obtain accurate yield forecasts is possible by means of systemic imitating mathematical models which make possible to reproduce the production processes. The conducted researches have confirmed the possibility of using the systemic imitating mathematical models for forecasting yields.

ZAYATS Y.O.*

***Petro Vasylenko Kharkiv National
Technical University of Agriculture***

THE WORLD EXPERIENCE OF BIOFUEL PRODUCTION

Stable and effective economic development of any state depends on its provision of fuel and energy resources. Ukraine imports up to 75 % natural gas and 85 % crude oil and oil products, which threatens the energy and national security of Ukraine.

A significant increase in energy consumption for the last time, encourages the search for alternative sources of energy. Alternative sources include renewable sources, which include the energy of sunlight, wind, seas, rivers, biomass, heat of the Earth, and secondary energy resources, there are constant or occur intermittently in the environment.

Bioenergy – an independent branch of a great power, it occupies a prominent place in world production of heat, electricity and new types of biofuels. The leading countries of the world pay much attention to renewable energy sources (RES), derived from plant material, including biodiesel. Bioenergy is one of the most promising components of renewable energy of Ukraine.

* *Scientific advisor – Kolpachenko N.M., assistant professor*

The world experience proves that the use of biological energy is effective and solves a number of problems. Biofuels produce over 40 countries, leaders are USA, Brazil and European Union countries, primarily Germany, France and Italy. For example, U.S. production of biodiesel was 135 million gallons in June 2016. Biodiesel production during June 2016 was 2 million gallons higher than production in May 2016. Increased interest in biofuel production is observed not only among developed countries. The countries of South-East Asia that are particularly dependent on oil imports, are also interested in organizing the production of alternative fuels. For Asian countries the production of biodiesel was a strategically important sector.

The final 2016 standard for cellulosic biofuel – the fuel with the lowest carbon emissions – is nearly 200 million gallons, or 7 times more, than the market produced in 2014. The final 2016 standard for advanced biofuel is nearly 1 billion gallons, or 35 percent, higher than the actual 2014 volumes; the total renewable standard requires growth from 2014 to 2016 of more than 1.8 billion gallons of biofuel, which is 11 percent higher than 2014 actual volumes. Biodiesel production standards grow steadily over the next several years, increasing every year to reach 2 billion gallons by 2017 [6].

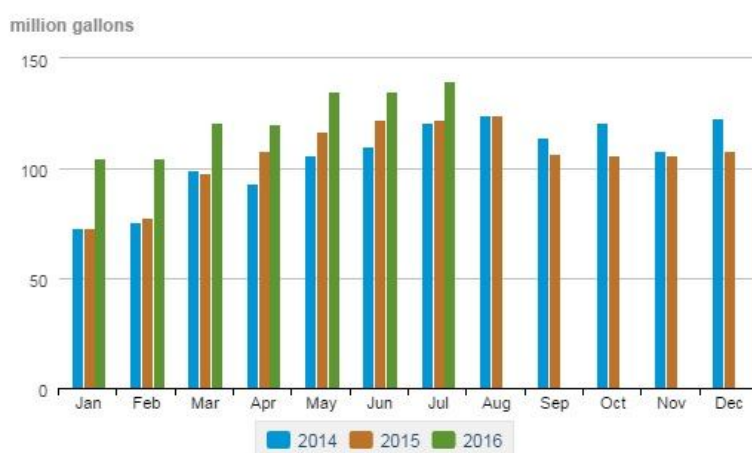

Figure 1. The global amount of monthly production from 2014 – 2016 years [4]

U.S. Energy Information Administration, Form EIA-22M Monthly Biodiesel Production Survey

To stimulate the production and use of biofuels, these countries used policy levers: tax breaks, tax credits. In 2015 the volumes of financial support made in the interest of biofuel production by Canada, the European Union and the United States to \$ 25 billion [2].

On the world volume of the use of biofuels 90 % have rare species such as biodiesel and bioethanol. For the production of biodiesel are mostly used vegetable oils or animal fat. Bioethanol is produced by processing vegetable raw materials containing starch (wheat, corn, sugar cane, sugar beet, agricultural crop residues and the like). This is a small fraction of the total world needs, but it greatly affects world agriculture.

Currently, new biofuels account for about three percent of global area allocated to grains and oilseeds and contribute the equivalent of 1.5 million barrels per day (1.6%) to global liquid energy consumption. Most biofuel production comes from maize-based ethanol in the US and accounts for 49% of global biofuel production.

Sugar-based ethanol from Brazil accounts for 20% of the total, while edible oil-based biodiesel and ethanol in the European Union account for 15% (Brazil was the world's dominant biofuel producer until 2000). The remainder is produced by a number of smaller contributors, including Canada, China, and Thailand [5].

The development of the biofuel industry among many scientists is a mixed understanding. The use of agricultural crops for biofuel production could lead to food crisis. Increasing competition between food production and energy crops. To solve these problems can be by clearly defining the production quantities for industrial and energy purposes.

The effective functioning of the biofuel industry is possible if we have science-based organization of production. It is necessary to consider the available raw material base, production technology, potential market, the possibility of cooperation with foreign partners, implementation of incentive systems of production and consumption of biofuels.

World experience of development of competitiveness of States, regions and businesses demonstrates the effectiveness of using cluster technologies. A characteristic feature and advantage of clusters is that attention is focused not on individual companies and also on the relationship between enterprises and institutions, which are part of the cluster. Coordination of interests of participants of the cluster which have one process chain, is provided on the basis of personal relationships due to common goals and territorial proximity of the industrial, service enterprises, scientific institutions and authorities, and so forth [3].

Agro-industrial cluster of the region can combine a range of sectors. For example:

1. Directly cultivation of agricultural crops.
2. Processing of agricultural products into food.
3. The research organization.
4. Labour resources.
5. Investment resources.
6. Material and technical base.
7. Processing of agricultural products for biofuels.
8. The market for food products.
9. The market for biofuels.

The rational combination of these sectors into a single structure allows to clearly organize production processes, to minimize costs, that will enhance the efficiency of management.

Global production of biofuels to increase. In industrialized countries, net-importers of biofuel industry has significant public support. The introduction of scientific developments will shape the new technological order, which in some countries will lead to stabilization and reducing the consumption of hydrocarbon energy resources and decentralized power in some regions [1].

As an agricultural state, Ukraine has significant potential for biofuel production. But insufficient financial support for rural enterprises of Ukraine does not give the opportunity to introduce innovative production technology and management methods. For effective management of agro-industrial complex state support is necessary, a system of incentives to economic agents, the possibility of attracting Ukrainian and foreign partners or investors.

Literature.

1. Kravchuk O.O. Svitoviy dosvid formuvannya I tendentsiyi rozvitku rinku ridkogo biopaliva [Electronic resource]. – Accessmode: http://natureus.org.ua/repec/archive/1_2013/7.pdf.
2. Zayika S.O. Svitovi ta natsionalni tendentsiyi investitsiy nogorozvitku virobnitstva biopaliva / S.O. ZaYika // Visnik Harkivskogo natsionalnogo tehnicnogo universitetu silskogo gospodarstva. – Vip. 150: Ekonomichni nauki. – Harkiv : HNTUSG. – 2014. – S. 138-147.
3. Maznev G.E. Innovatsiyini tehnologichni klasteri: osoblivosti ta zasterezhennya / G.E. Maznev // Ekonomika APK. – 2013. – № 8. – S. 63-67.
4. U.S. Energy Information Administration, Form EIA-22M Monthly Biodiesel Production Survey
5. http://biofuels-news.com/display_news/10823/world_bank_biofuels_production_key_factor_behind_food_commodity_demand_over_past_decade/
6. <http://www.biofuelsdigest.com/bdigest/2016/01/03/biofuels-mandates-around-the-world-2016/>

ЦІНОВІ СТРАТЕГІЇ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ

За ціновою політикою підприємства існує три стратегії створення конкурентних переваг. Перша стратегія – це лідерство в ціні, за якою центром уваги підприємства при виробництві продукції є витрати. Основними джерелами створення цінових конкурентних переваг є такі. 1. Рациональне ведення комерційної діяльності на основі накопиченого досвіду. 2. Економія на масштабі виробництва, за рахунок зниження витрат на одиницю продукції при зростанні обсягів виробництва. 3. Економія рахунок синергійного ефекту, що виникає при виробництві різних видів продукції. 4. Оптимізація внутрішньогосподарських зв'язків, що сприятиме зниженню загальновиробничих та адміністративних витрат. 5. Інтеграція розподільних мереж та систем постачання тощо. Проводячи в життя стратегію створення конкурентних переваг на основі цінової політики, підприємство також не повинне забувати, що його продукція в той же час має відповідати певному рівню диференціації. Тільки в цьому випадку цінове лідерство може мати суттєвий ефект. Якщо ж якість продукції цінового лідера значно нижче якості аналогічних товарів, то для створення цінової конкурентної переваги може знадобитися настільки сильне зниження ціни, яке призведе до негативних наслідків для підприємства. Проте стратегії цінового лідерства і диференціації не повинні змішуватися та не слід їх використовувати одночасно.

Диференціація є другою стратегією створення цінових конкурентних переваг. При даній стратегії підприємство намагається надати продукції щось відмінне, що з точки зору маркетингу може подобатися споживачеві і за що він готовий платити. Підприємству зовсім не обов'язково використовувати лише диференціацію для отримання надбавки до ціни. Диференціація може сприяти розширенню обсягів продажів за рахунок збільшення кількості продукції або ж за рахунок стабілізації споживання незалежно від коливань попиту на ринку через налагодження довгострокових зв'язків. Так, для формування конкурентних переваг на основі диференціації необхідно наступне. 1. Мати чітке уявлення не те, хто приймає рішення з питань покупки. 2. Вивчити споживчі критерії, за якими робиться вибір при покупці товару (ціна, функціональні властивості, гарантії, термін поставки і т.п.). 3. Визначити чинники, що формують уявлення споживача про продукцію (джерела інформації про властивості товару, імідж тощо) [1-4].

Третьою ціновою стратегією, яку підприємство може використовувати для створення конкурентних переваг, є концентрація уваги на інтереси конкретних споживачів. У цьому випадку підприємство виробляє продукцію спеціально для конкретних споживачів. Концентроване виробництво продукції пов'язано з тим, що або задовольняється якась незвична потреба певного споживача, або ж створюється специфічна система доступу до продукції (система продажу і доставки тощо). Проводячи стратегію концентрованого створення конкурентних переваг, фірма може користуватися одночасно ціновим залученням споживачів, так і диференціацією.

Література.

1. Балабанова Л.В. Маркетингове управління конкурентоспроможністю підприємств: [Монографія] / Л.В. Балабанова, В.В. Холод. – Донецьк : Дон ДУЕТ, 2006. – 294 с.
2. Іващенко О.В. Економічна сутність категорії «ринок» / О.В. Іващенко // Вісник ХНАУ. Серія «Економіка і природокористування». – Випуск 5.– X. : ХНАУ, 2007. – С. 161-165.
3. Іващенко О.В. Формування прибутку с сільськогосподарських підприємствах / О.В. Іващенко // Вісник СНАУ. Серія «Економіка та менеджмент». – Вип. 4 (35). – Суми : СНАУ, 2009. – С. 71-76.
4. Мандич О.В. Основні фактори формування ринкової позиції зерновиробників / О.В. Мандич // Вісник ХНТУСГ. – Вип. 149. – Харків : ХНТУСГ, 2014. – С. 224-229.
5. Портер М. Международная конкуренция: Конкурентные преимущества стран / М. Портер; пер. с англ. – М. : Международные отношения, 1993. – 896 с.

* Науковий керівник – Мандич О.В., к.е.н., доцент

НАПРЯМКИ РОБІТ З ІНФОРМАТИЗАЦІЇ МЕНЕДЖМЕНТУ

Інформаційні технології – сукупність методів, виробничих і програмно-технологічних засобів, об'єднаних у технологічний ланцюжок, що забезпечує збирання, зберігання, обробку, висновок і поширення інформації. Інформаційні технології призначені для зниження трудомісткості процесів використання інформаційних ресурсів.

Головним напрямком перебудови менеджменту та його радикального удосконалення, пристосування до сучасних умов стало масове використання новітньої комп'ютерної і телекомунікаційної техніки, формування на її основі високоефективних інформаційно-управлінських технологій. Засоби і методи прикладної інформатики використовуються в менеджменті і маркетингу.

Сучасні інформаційні технології дозволяють створити єдине інформаційне середовище, фізичною основою якого є інтегровані комп'ютерні мережі та системи зв'язку, яке дозволяє супроводжувати та координувати як технологічні процеси, так і ділову діяльність будь-якої організації.

Нові технології, засновані на комп'ютерній техніці, вимагають радикальних змін організаційних структур менеджменту, його регламенту, кадрового потенціалу, системи документації, фіксування і передачі інформації. Особливе значення має впровадження інформаційного менеджменту, значно розширювальної можливості використання компаніями інформаційних ресурсів. Розвиток інформаційного менеджменту зв'язано з організацією системи обробки даних і знань, послідовного їхнього розвитку до рівня інтегрованих автоматизованих систем управління, що охоплюють по вертикалі і горизонталі всі рівні і ланки виробництва і збуту.

Технологія нерозривно зв'язана з машинізацією виробничого чи невиробничого, насамперед управлінського процесу. Управлінські технології ґрунтуються на застосуванні комп'ютерів і телекомунікаційної техніки.

Відповідно до визначення, прийнятого ЮНЕСКО, інформаційна технологія – це комплекс взаємозалежних, наукових, технологічних, інженерних дисциплін, що вивчають методи ефективної організації праці людей, зайнятих обробкою і збереженням інформації; обчислювальну техніку і методи організації і взаємодії з людьми і виробничим устаткуванням, їхні практичні додатки, а також зв'язані з усім цим соціальні, економічні і культурні проблеми. Самі інформаційні технології вимагають складної підготовки, великих первісних витрат і наукомісткої техніки. Їхнє введення повинне починатися зі створення математичного забезпечення, формування інформаційних потоків у системах підготовки фахівців.

Технологічну основу інформатизації менеджменту створюють комп'ютери останніх поколінь і сучасні засоби зв'язку. На базі цих технічних засобів формуються інформаційні технології – цілісні системи збору, переробки, передачі, використання інформації з метою управління. В основному мова йде про створення інформаційних технологій з використанням штучного інтелекту.

В останні десятиліття менеджменти в найбільш розвинутих країнах, зокрема, у США і Японії, зосереджуються на творчих інформаційних технологіях так названого третього (вищого) рівня. Вони охоплюють повний інформаційний цикл – вироблення інформації (нових знань), їхню передачу, переробку, використання для перетворення об'єкта, досягнення нових більш високих цілей.

Інформаційні технології третього рівня означають вищий етап комп'ютеризації менеджменту, дозволяють задіяти ЕОМ у творчому процесі, з'єднати силу людського розуму і міць

* Науковий керівник – Шабінський О.В., д.е.н., професор

електронної техніки. Повна інтегрована автоматизація менеджменту припускає охоплення наступних інформаційно-управлінських процесів: зв'язок, збір, збереження і доступ до необхідної інформації, аналіз інформації, підготовка тексту, підтримка індивідуальної діяльності, програмування і рішення спеціальних завдань.

До сучасних технічних засобів автоматизації інформаційно-управлінської діяльності відносяться персональні комп'ютери, об'єднані в мережі, змістообробні системи (проблемно-орієнтовані комп'ютерні системи, що мають великі функціональні можливості), копіювальні машини, комунікаційні засоби, телефонну техніку, засоби для автоматизації введення архівних документів і пошуку інформації (до них відносяться нетрадиційні носії інформації: магнітні диски і стрічки, мікрофільми, диски з оптичними записами), засоби для обміну інформацією — «електронна пошта» та інтегровані мережі організацій.

Таким чином, у сучасних умовах винятково важливе значення має перебудова технічної і технологічної баз управління, що забезпечує процеси інформатизації. Однак не слід переоцінювати роль інформаційно-управлінської техніки. Вона виконує насамперед забезпечення функції. Основні напрямки робіт з інформатизації менеджменту лежать в області організаційної, соціальної, кадрової перебудови управлінської діяльності.

КАМЕНЄВА Ю.В., КОВАЛЕНКО Г.І.*

*Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка*

ВИКОРИСТАННЯ МАРКЕТИНГУ ПРИ ПІДВИЩЕННІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

За сучасних умов функціонування аграрного ринку, а також враховуючи загальну економічну й політичну ситуацію в країні, особливо гостро постають питання підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств, як у межах національного, так і на зовнішніх ринках. На нашу думку, в першу чергу, це стосується саме підприємств – виробників сільськогосподарської продукції, як важливих та основних учасників отриманого валового національного продукту держави.

На жаль, на сьогоднішній день, говорити про високий рівень конкурентоспроможності в аграрному виробництві поки ще неможливо, що спричинено рядом як об'єктивних, так і суб'єктивних факторів. Звичайно така теза стосується лише середніх та малих (за розмірами) підприємств. Однак слід також відзначити, що саме вони займають найбільшу частку у валовому виробництві сільського господарства.

Що стосується актуальності теми дослідження, то, на нашу думку, вітчизняні особливості провадження виробничо-господарської діяльності аграрних підприємств вже нарешті дійшли до розуміння основних теорій ефективного функціонування, зокрема, теорії маркетингу.

Слід відзначити, що основні поняття, категорії, системи та комплекс маркетингової діяльності в теорії вже давно прописані для умов сільськогосподарського виробництва, однак наразі ще ні в одному аграрному підприємстві (знову ж таки не включаючи великі за розмірами підприємства – агрохолдинги тощо) не існує офіційної служби маркетингу. І, більш того, хотілось би відмітити, що проведене анкетування керівників зазначених підприємств показує, що переважна більшість з них не передбачає впровадження маркетингу у свою діяльність і взагалі не розуміють сутності та особливостей даного виду діяльності. Як висновок, вони не вважають за необхідне використовувати можливості підвищення рівня конкурентоспроможності своїх підприємств та своєї продукції на основі застосування комплексу маркетингу.

* Науковий керівник – Мандич О.В., к.е.н., доцент

На нашу думку, через пристосування основних інструментів маркетингу з теорії до практики сільськогосподарських підприємств можливо не лише підвищувати конкурентоспроможність зазначених підприємств, а й покращувати результати їх виробничо-комерційної діяльності загалом. Тому що, в будь-якому разі, ефективність діяльності оператора ринку будь-якого рівня оцінюється за результатами реалізації його продукції та обсягами отримання прибутку [1-4].

Література.

1. Балабанова Л.В. Маркетингове управління конкурентоспроможністю підприємств: [Монографія] / Л.В. Балабанова, В.В. Холод. – Донецьк : Дон ДУЕТ, 2006. – 294 с.
2. Іващенко О.В. Економічна сутність категорії «ринок» / О.В. Іващенко // Вісник ХНАУ. Серія «Економіка і природокористування». – Випуск 5.– X. : ХНАУ, 2007. – С. 161-165.
3. Іващенко О.В. Формування прибутку с сільськогосподарських підприємствах / О.В. Іващенко // Вісник СНАУ. Серія «Економіка та менеджмент». – Вип. 4 (35). – Суми : СНАУ, 2009. – С. 71-76.
4. Мандич О.В. Основні фактори формування ринкової позиції зерновиробників / О.В. Мандич // Вісник ХНТУСГ. – Вип. 149. – Харків : ХНТУСГ, 2014. – С. 224-229.
5. Портер М. Международная конкуренция: Конкурентные преимущества стран / М. Портер; пер. с англ. – М. : Международные отношения, 1993. – 896 с.
6. Райзберг Б.А. Курс управления экономикой / Б.А. Райзберг. – СПб. : Питер, 2003. – 528 с.
7. Фатхутдинов Р.А. Конкурентоспособность: экономика, стратегия, управление / Р.А. Фатхутдинов. – М. : ИНФРА-М, 2000. – 312 с.

КІПТЕНКО Ю.С.*

*Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка*

СТАН ВИРОБНИЦТВА СОНЯШНИКУ В УКРАЇНІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗІ

Соняшник є однією з найприбутковіших технічних культур України з найвищим рівнем рентабельності серед всіх сільськогосподарських культур. У складі всіх олійних культур він займає 70 % посівних площ і 85 % валового збору. Із насіння соняшнику виробляється приблизно дві третини всієї рослинної олії, яка сировиною для отримання харчових та технічних олій, дешевих харчових та кормових видів білків з особливими біологічними та функціональними властивостями, високим вмістом біологічно активних речовин та широким набором макро-, мікро- та ультрамікроелементів [1].

Соняшник є однією з основних сільськогосподарських культур, прибутковість вирощування якої є безсумнівною, за своєю рентабельністю вона займає перше місце. Через низькі затрати обігових коштів та високу ціну продукції виробництво соняшнику навіть за врожайності 10 ц /га забезпечує прибуток господарству.

Основними виробниками соняшнику є Дніпропетровська, Запорізька, Донецька, Луганська, Кіровоградська та Харківська області, що забезпечують дві третини всього валового виробництва соняшнику на Україні.

У зв'язку з високим попитом на насіння соняшнику і рівнем рентабельності цієї культури відбулось розширення посівних площ соняшнику. Але розширення посівних площ супроводжується зниженням його врожайності. Основною причиною цього вважається порушення сівозмін і скорочення періоду повернення соняшнику на місце попереднього

* Науковий керівник – Смігунова О.В., ст. викладач

вирощування. Це призводить до масового враження рослин хворобами, шкідниками та значного засмічення посівів бур'янами. Отже аграрним підприємствам потрібно збільшувати валовий збір не за рахунок збільшення посівних площ, а за рахунок збільшення урожайності, сівозміни, якісного селекційного насіння.

Насіння сояшнику є важливим конкурентоспроможним ринковим продуктом, на який сформувався високий попит як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. Імпортерами товарного насіння сояшнику та продуктів його переробки виступають промислово розвинені країни; експортерами ж є країни, що розвиваються та з перехідною економікою. Найбільша частка у експорті сояшнику належить Росії, Україні, Франції, США. На ці країни припадає 81,2 % від світового експорту [2].

Стабільний розвиток вітчизняного олійно-жирового ринку в останні роки пов'язаний зі сприятливою політикою держави: хоча державна підтримка (дотації) на виробництво сояшнику відсутні, проте, він залишається високорентабельною культурою.

За даними Держкомстату станом на 01 вересня 2016 р. Насіння сояшнику (у початково оприбуткованій вазі) становить 553,6 тис. т, що склало 157,0 % у порівнянні до відповідної дати 2015р. [3].

За прогнозами асоціації «Укроліапро», в 2015/16 маркетинговому році виробничі обсяги сояшнику та сояшnikової олії збережуться на рівні 2014/15 МР. При цьому Україна збереже своє лідерство як за виробничими, так і за експортними обсягами сояшnikової олії та шроту [4].

За попередніми даними, в Україні в минулому році виробництво основних видів олійних культур зменшилось на 0,2 % (- 40 тис. т). Так, через скорочення площ виробництво ріпаку скоротилось на 7,9 % (-188,4 тис. т), а виробництво сояшнику, через зниження врожайності культури, скоротилось на 8,6 % (- 948 тис. т). Водночас, виробництво сої збільшилось на 39,5 % (+1097 тис. т), чому сприяло підвищення врожайності та збільшення площ під культуру.

Урожайність культури у 2015 році становила 2,82 т/га (для порівняння – у 2014 року – 2,57 т/га) [5].

Україна є одним з головних експортерів не тільки Європи, а й світу. Головним фактором утворення ціни реалізації насіння сояшнику в Україні є платоспроможний попит насіння, строки продажу та канали збуту. Продуктивність сояшника знаходиться у великій залежності від рівня технології вирощування. Науковими установами розроблені технології вирощування сояшника, які передбачають використання найбільш адаптованих до зональних умов гібридів цієї культури, застосування сучасних систем обробітку ґрунту і удобрення, застосування високоефективних гербіцидів, встановлення оптимальної густоти рослин, захист посівів від шкідників і хвороб, дотримання технологічної дисципліни.

Література.

1. Коваленко Н.П. Еволюція знань з вирощування сояшника у сівозмінах землеробства України [Електронний ресурс] / Н.П. Коваленко // Історія науки і біографістика. – 2010. – Вип. 3. – Режим доступу : http://www.inb.dnsgb.com.ua/2010-3/10_kovalenko.pdf.
2. Маслак О. Сучасні тенденції ринку сояшнику / О. Маслак // Техніка і технології АПК. – 2011. – № 5 (8). – С. 35-38.
3. Сільське, лісове та рибне господарство [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Прогнози виробництва сояшнику та сояшnikової олії в Україні в 2015/16 МР [Електронний ресурс] // «Агробізнес сьогодні. – 2015. – Режим доступу : <http://www.agrobusiness.com.ua/agrobusiness/events/3329-prognozy-vyrobnytstva-soniashnyku-ta-soniashnykovoii-oliii-v-ukraiiii-v-201516-mr.html>.
5. ІМК збільшила врожайність сояшникам [Електронний ресурс] // Аграрне інформаційне агентство «Agravery». – 2016. – Режим доступу : <http://agravery.com/uk/posts/show/imk-zbilsilavrozajnist-sonasnika-ta-soi>.

СУЧАСНИЙ СТАН ВИРОБНИЦТВА СОНЯШНИКУ У СВІТІ

У Європу соняшник був привезений з Нової Мексики приблизно у 1510 р. до Іспанії. Тільки у 1568 р. бельгійський вчений-ботанік Р. Додоней описав характеристику соняшника, зробив гравюру одностеблової рослини лузального типу. Ботанік Монард (1582 р.) дав свою назву соняшнику «грава сонця». І тільки у 1654 році Титчас помістив соняшник у каталозі рослин Кенігсберзького ботанічного саду з назвою «Перувіанська квітка сонця». У період 1568-1570 рр. в Падуанському ботанічному саду, в Італії, вирощували гігантський одностебловий соняшник під назвою *Planta Massima* [1].

На сьогодні площі посіву соняшнику наближаються до рекордних, що в перспективі говорить про зростання світового виробництва насіння соняшнику до нового максимуму в 43,7 млн. т в 2016/17 МР за умови сприятливої погоди. В такому випадку буде отриманий рекордний урожай, який значно перевищує 41,9 млн. т в 2015/16 МР або середній показник за підсумками останніх п'яти років - 40,7 млн. т [2].

Завдяки високому врожаю соняшнику в країнах США, а також ЄС і Аргентині сезон 2016/17 стане рекордним в плані виробництва, переробки, а також торгівлі олійної на світовому ринку. Так, згідно з останніми даними аналітиків Oil World, урожай культури в поточному сезоні складе 46 млн. т, що перевищить рекорд 2013/14 МР (43,6 млн. т), а також на 3,8 млн. тонн перевищить показник попереднього сезону [3]. Світова пропозиція олійної також збільшиться на 3,8 млн. т – до 49,08 млн. т. Обсяги переробки культури досягнуті 41,04 млн. т (+3,57 млн. т на рік), при цьому зростання даного показника відбудеться не тільки в ключових країнах-виробниках соняшнику, а й у багатьох країнах-імпортерах, які наростять його переробку як альтернативу рапсу.

Найбільше зростання буде спостерігатися в Україні та Росії, в результаті чого сукупний обсяг виробництва соняшнику в країнах США вперше дорівнюватиме в 24,0 млн. т, перевищивши на 1,7 млн. т показник 2015/16 МР. Також значне зростання виробництва відбудеться в Аргентині і країнах ЄС, за умови, що погода буде сприятливою і втрати врожаю внаслідок хвороб і шкідників рослин будуть помірними. У майбутньому сезоні очікується помірне відновлення врожайності в Туреччині, на противагу скороченню загального збору в США. Поточна динаміка посівної кампанії в США випереджає минулорічні показники, однак загальні посівні площі, як очікується, будуть менше, ніж в попередньому сезоні.

Зростання виробництва посприє активності світової торгівлі. Розміри експорту прогноуються на рівні понад 2 млн. т, що на 33% більше у порівнянні з минулим роком. Структура світового експорту насіння соняшнику розподілиться наступним чином: ЄС-27 – 22 %, Україна - 42%, Росія – 1%, Аргентина – 3%; на інші країни припадає 32% світового продажу [4].

Примітним для 2016/17 МР стане зростання світової торгівлі соняшником до 2,45 млн. т (+0,36 млн. т) на тлі скорочення пропозиції ріпаку. Зокрема, істотне збільшення відвантажень продукції очікується з країн США, ЄС, а також Аргентини [5].

Що стосується країн Євросоюзу, то прогнози виробництва в даному випадку менш обнадійливі. Згідно поточній оцінці, в 2016/17 МР країни ЄС-28 зможуть збільшити урожай культури на 0,6 млн. т – до 8,15 млн. т, що все ж буде нижче показника двома роками раніше (9 млн. т) [6]. При цьому не виключається, що підсумковий показник валового збору олійної може виявитися нижче, оскільки в ключових європейських країнах-виробниках – Румунії та Болгарії – соняшник постраждав від посушливих погодних умов влітку. В результаті урожай культури в зазначених країнах хоч і перевищить торішні показники, все ж виявиться нижче початкових очікувань, а на перше місце за обсягами виробництва олійної серед країн ЄС може вийти Угорщина, де погода в останні місяці була близька до ідеальної.

* Науковий керівник – Васильєв А.І., д.е.н., професор

Варто зазначити, однак, що глобальне зростання виробництва та експорту соняшникової олії, зокрема з Росії і України, може негативно позначитися на маржі переробників в Туреччині, а також обмежити потенціал зростання імпорту олійної.

Підводячи підсумки вищесказаного, можна сказати, що сезон 2016/17 буде насиченим для українських і російських виробників, а також переробників соняшника. Високий попит як на олійну, так і на масло дозволить причорноморських країн досягти нових висот на світовому ринку.

Література.

1. Селекція соняшнику. Історія виникнення соняшнику [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://old.vnis.com.ua>.
2. Ринок соняшнику: Україна та Світ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://propozitsiya.com/ua/rinok-sonyashniku-ukrayina-ta-svit>.
3. Новые рекорды мирового рынка подсолнечника в сезоне-2016/17 [Електронний ресурс] : АПК-Информ: ИТОГИ № 10 (28). – Режим доступу : <http://www.apk-inform.com/ru/exclusive/topic/1073665#.WEmMq7kju14>.
4. Маслак О. Сучасні тенденції ринку соняшнику / О. Маслак // Техніка і технології АПК. – 2011. – № 5 (8). – С. 35-38.
5. Світовий ринок соняшникової олії [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.saleprice.com.ua/ua/publications/global_sunflower_oil_market.html.

КОЛІСНИК Ю.В., ШАУЛЬСЬКА В.І.*

*Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка*

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Відсутність альтернативних каналів реалізації аграрної продукції призводить до негативного розвитку галузі та до кризи фінансово-економічного стану товаровиробників. Тому однією з умов вирішення проблеми постачання населення міст і ефективного збуту продукції вітчизняними товаровиробниками повинні виступати оптові продовольчі ринки. Метою створення таких ринків є стимулювання виробництва на основі формування ефективного механізму взаємної зацікавленості виробника і споживача сільськогосподарської продукції шляхом встановлення прямих зв'язків між ними, регулювання виробництва і збуту продукції з урахуванням задоволення споживчого попиту населення.

Відправними моментами системного формування оптових продовольчих ринків виступає основоположна концепція й об'єктивні особливості конкурентного середовища і позиція регіону у забезпеченні продуктами харчування шкіл, навчальних закладів та інших установ соціальної сфери. Це особливо актуальним стає в рамках реалізації соціальних цільових програм.

Необхідність створення оптових продовольчих ринків викликана тим, що єдина система матеріально-технічного постачання і збуту у сільському господарстві, що існувала в дореформений період була ліквідована, а стихійно виниклі ринки продовольства мають серйозні недоліки. До числа останніх відносяться дезінтеграція всіх ланок АПВ, скорочення інвестицій, зростання витрат виробництва і обігу, скорочення платоспроможного попиту населення, нерегульований імпорт, диспаритет цін та інші негативні економічні та соціальні відносини в сільському господарстві та ін.

* Науковий керівник – Мандич О.В., к.е.н., доцент

Також, необхідно особливо підкреслити, що конкурентну перевагу не можна ототожнювати з потенційними можливостями підприємства. На відміну від можливостей, – це факт, що фіксується в результаті реальних переваг покупців. Саме тому в практиці бізнесу конкурентні переваги є головною метою й результатом господарської діяльності.

Як видно з викладеного, стратегії створення конкурентних переваг мають суттєві відмінні особливості, що дозволяють зробити висновок про те, що підприємство повинне для себе досить чітко визначати, яку стратегію воно збирається реалізовувати, і ні в якому разі не змішувати ці стратегії. У той же час слід зазначити, що є певний зв'язок між цими стратегіями і це також слід враховувати при створенні конкурентних переваг. Використовуючи зазначений підхід, можна характеризувати конкурентоспроможність підприємства та його продукції через систему базових показників ефективності поточної діяльності, адже головним критерієм оцінки поведінки оператора ринку є результативність [1-4].

Література.

1. Балабанова Л.В. Маркетингове управління конкурентоспроможністю підприємств: [Монографія] / Л.В. Балабанова, В.В. Холод. – Донецьк : Дон ДУЕТ, 2006. – 294 с.
2. Іващенко О.В. Економічна сутність категорії «ринок» / О.В. Іващенко // Вісник ХНАУ. Серія «Економіка і природокористування». – Випуск 5.– X. : ХНАУ, 2007. – С. 161-165.
3. Іващенко О.В. Формування прибутку с сільськогосподарських підприємствах / О.В. Іващенко // Вісник СНАУ. Серія «Економіка та менеджмент». – Вип. 4 (35). – Суми : СНАУ, 2009. – С. 71-76.
4. Мандич О.В. Основні фактори формування ринкової позиції зерновиробників / О.В. Мандич // Вісник ХНТУСГ. – Вип. 149. – Харків : ХНТУСГ, 2014. – С. 224-229.
5. Портер М. Международная конкуренция: Конкурентные преимущества стран / М. Портер; пер. с англ. – М. : Международные отношения, 1993. – 896 с.

КОРКІШКО О.О., ГОНЧАРЕНКО Н.В.*

*Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка*

МЕНЕДЖМЕНТ ТА ЙОГО ОСОБЛИВА РОЛЬ В УСПІШНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ

Менеджери повинні виконувати різні завдання для досягнення успіху організації. Кожне завдання вимагає певної технічної спроможності, а також втілює в собі основні функції управління і вирішення певних проблем. Вся діяльність менеджера, яка пов'язує воедино все, що він робить це бажання максимізувати довгострокові прибутки організації а також задовольнити потреби споживачів продукції чи послуг що їх виробляє або надає організація. Отже в основі роботи менеджерів є виконання двох головних завдань: по-перше, вони повинні успішно інтегрувати всі активи організації (технічні, фінансові, фізичні і людські) для того, щоб виробляти найкращий продукт чи послугу, а по-друге, повинні робити це краще, швидше, і швидше, ніж конкуренти, перш ніж вони отримують право на отримання прибутку.

Для того, щоб зробити управління простішим, необхідно скоротити список завдань що виконуються. Один із способів полягає в розділенні цих завдань на категорії, або так звані функції. Кожна функція управління має справу з конкретним аспектом того, що роблять менеджери. Розрізняють чотири головні функції менеджменту: є планування, організація, мотивація і контроль.

Кожна з цих чотирьох функцій менеджменту включають в себе шість етапів процесу прийняття управлінських рішень:

* Науковий керівник – Островерх О.В., ст. викладач

Перший етап: ідентифікація проблеми. Чітке визначення проблеми є найбільш важливим і складним етапом в процесі прийняття рішень. Перше завдання полягає в тому, щоб з'ясувати, що саме є проблемою. Як правило, це вимагає детального аналізу.

Другий етап: визначення альтернативних курсів дій. Після того, як проблема була правильно визначена і чітко виражена, необхідно розробити перелік всіх відповідних курсів дій, які можуть вирішити цю проблему. Бажано виявити всі можливі альтернативні шляхи вирішення проблеми, тільки в цьому випадку рішення може бути оптимальним.

Третій етап: аналіз альтернатив. Розроблені можливі варіанти вирішення проблеми необхідно оцінити, тобто порівняти переваги і недоліки кожної альтернативи та об'єктивно проаналізувати ймовірні результати їх реалізації. Для зіставлення варіантів рішення необхідно мати стандарти або критерії, за якими їх можна порівнювати. Такі критерії вибору були встановлені на попередньому етапі. З їх допомогою і проводиться вибір найкращої альтернативи.

Четвертий етап: вибір кращої альтернативи. Якщо попередні три кроки виконуються задовільно то найкраща альтернатива буде обрана без проблем. Адаже найкраща альтернатива дає найкращий результат за тим критерієм, який був об'єктивно визначений. Вибір найкращої альтернативи має бути зроблено в світлі того, що максимізує в довгостроковій перспективі прибуток і допомагає найрезультативніше задовольняти потреби клієнтів.

П'ятий етап: здійснення рішення. Тепер, коли рішення було прийнято, важливо створити механізм для забезпечення того, щоб рішення перетворюється в реальність, так ефективно, наскільки це можливо. Хоча цей крок здається відносно простим, але досить часто має не найкращі результати. Погана реалізація може перетворити найкраще прийняте рішення в катастрофу.

Шостий етап: контроль і оцінка результатів. Навіть після того як рішення остаточно введено в дію, процес прийняття рішень не може вважатися завершеним, так як необхідно ще переконатися, чи виправдовує воно себе. Цієї мети і служить етап контролю, що виконує в даному процесі функцію зворотного зв'язку. На цьому етапі проводяться вимірювання і оцінка наслідків рішення або зіставлення фактичних результатів з тими, які керівник сподівався отримати.

Після того, як перші п'ять кроків завершені, корисно розглянути результати рішення і процес прийняття рішень. Цей огляд може виявитися корисним з кількох причин. По-перше, це дає можливість оцінити загальні навички прийняття рішень. По-друге, якщо рішення включає аналогічну проблему, подальша діяльність може допомогти краще зрозуміти цю проблему, як ту що може бути вирішена більш ефективно в майбутньому.

Для того, щоб приймати правильні рішення в бізнесі, менеджер повинен виконати всі шість етапів в описаній вище процедурі. По завершенні кожного кроку, доцільно переглянути кожну проблему в світлі нової інформації або розуміння того, що, можливо, було сформованого в ході аналізу. Якщо нові дані кардинально змінюють оцінку цієї проблеми, то процедура повинна бути запущена знову. Саме завдяки постійній переоцінці і оновленню, менеджер гарантує, що запропоноване рішення найкраще вирішує проблему.

Література.

1. Besanko, D., Dranove, D., Shanley, M., and Schaefer S. Economics of Strategy. 5 th Edition. New York, NY: John Wiley & Sons, Inc., 2009.
2. Branson Robert E. Introduction to agricultural marketing / Robert E. Branson, Douglass G. Norvell. – McGraw-Hill Inc., US – 480 p.
3. Change Management, Second Edition. Jeffrey Hiatt and Timothy Creasey. Prosci Learning Center Publications, 2012.
4. Human Resource Management, John Harold Jackson, Robert L. Mathis, 12 edition Cengage Learning; 2007.
5. Ronald D. Kay, William M. Edwards and Patricia A. Duffy. Farm Management, 7th Edition. McGraw-Hill, Inc. 2013.

РОЛЬ БРОКЕРІВ НА ТОВАРНІЙ БІРЖІ

На сьогоднішній день в Україні помітно зростає роль товарних бірж, а як наслідок і їх розвиток. Оскільки дана тематика є порівняно новою в Україні, то буде цікаво і корисно для розвитку підприємництва в цілому визначити, що таке товарна біржа взагалі і яка роль брокерів на ній.

Біржовий брокер – це учасник біржової торгівлі, який надає клієнтам посередницькі послуги по здійсненню біржових угод. Біржовий брокер виконує за свого клієнта (юридичної особи чи індивідуального трейдера) всі необхідні дії і процедури, які потрібні для участі в торгах на біржі [1].

Брокер – це посередницька особа між двома зацікавленими сторонами: між покупцем та продавцем, між страховиком і страхувальником, між кредитором та тим, хто отримує кредит і т.д. Брокер виступає від імені клієнта та працює за певну винагороду у вигляді комісійних. Це може бути брокерська комісія [2].

Біржовий брокер може самостійно укласти угоди:

- від імені свого клієнта і за його рахунок (за договором доручення);
- від свого імені і за рахунок клієнта (за договором комісії);
- від імені клієнта за свій рахунок.

Відносини брокера та біржі регулюються договором про біржове обслуговування. Відносини між біржовим брокером та клієнтом регулюються іншими двосторонніми договорами (договором доручення та договором комісії).

Основні функції біржового брокера:

- посередництво при здійсненні біржових угод методом прийняття доручення від клієнта та здійснення біржових операцій на вигідних для клієнта умовах;
- представлення інтересів клієнтів через ведення біржових операцій та реалізацію біржових операцій від його імені або свого імені та за рахунок його коштів; від імені клієнта за свій рахунок;
- консультування клієнта з питань, які пов'язані з укладанням біржових угод, а також з питань щодо якості та властивостей товару, вибраного на біржі;
- документальне оформлення біржових угод, надання біржових угод до реєстрації на біржі;
- інші функції, що забезпечують виконання доручень клієнта у відповідності з правилами біржової торгівлі [3].

Товарна біржа – це асоціація юридичних і фізичних осіб, що здійснює оптові торговельні операції за стандартами, зразками у спеціальному місці, де ціни на товари складаються в умовах вільної конкуренції [4]. Її особливість – операції з реальними товарами.

На сучасному етапі товарна біржа являє собою організацію, яка має права аналогічні юридичній особі. В її завдання не входить реалізація комерційних функцій і отримання доходу. Зате є цілі учасників товарної біржі, які планують домогтися максимального визнання і доходу на ринку.

До членів товарного ринку відносяться юридичні, та фізичні особи, які приймають активну участь у створенні статутного фонду організації. Кожен член біржі отримує певні права, які дають йому можливість самостійно здійснювати угоди і не користуватися послугами посередницьких організацій. Крім цього, їм дається шанс самим виступати в якості посередників і співпрацювати з низкою інших суб'єктів. Що означає місце на біржі? Часто воно являє собою окремо виділений стіл або кабінку, до якої підведені всі необхідні канали оперативного зв'язку. Таке робоче місце має повноцінний вихід на інформаційне табло товарної біржі. Члену біржі не обов'язково самому сидіти за робочим місцем – його завжди можна віддати в оренду, але при суворому дотриманні встановлених правил.

* Науковий керівник – Крутько М.А., к.е.н.

Завдання біржових брокерів – укладання товарних угод. В якості поручителів виступають клієнти, які дають команду на покупку чи продаж того або іншого активу. При цьому брокер працює від свого імені, адже клієнт не може працювати на товарній біржі безпосередньо. Найчастіше у брокера немає власних активів, якими б він міг розпоряджатися. Але він може розвиватися і з часом відкрити свою брокерську контору. Завдання останньої може входити комплексне обслуговування клієнтів і надання різних послуг – консультацій, надання інформації, послуг комерційної спрямованості і навіть арбітражу. Клієнт повинен укласти договір з брокером за відповідною формою. У документі обмовляється термін співпраці і «заробітна плата» брокера (зазвичай виражається у вигляді комісійних). Брокер, у свою чергу, зобов'язується своєчасно виконувати заявки клієнта впродовж всього терміну дії договору.

Як і будь-яка інша організація, товарна біржа виконує певний ряд функцій на ринку. Основне завдання даної системи – надання послуг учасникам біржі (мова йде про арбітражні, інформаційні, організаційні та інші функції).

Таким чином, до основних функцій товарної біржі належать:

1. Функція організації ринку сировини. Товарна біржа виступає в ролі потужного регулятора всього біржового механізму.

2. Регулювання і вирівнювання існуючих біржових цін. Як показує практика, регулюванню піддаються абсолютно всі можливі види біржових товарів

3. Встановлення сортів, реалізація товарних стандартів, реєстрація нових марок тих чи інших компаній, які допускаються до біржових торгів.

4. Товаропровідна функція біржі. По суті, саме з цією метою і з'явилися товарні біржі – для прискорення операцій з купівлею чи реалізацією товарів різного призначення.

5. Стабілізація витрат – відбувається шляхом фіксації ціни не тільки для витрат на біржові товари, але і на ті товари, які обертаються поза біржою.

6. Полегшення позики і стабілізація кругообігу коштів. За допомогою товарної біржі зростає загальний обсяг товарообігу за рахунок збільшення їх ліквідності.

7. Арбітражна функція. Через реалізацію цієї функції дається шанс виступати в ролі повноцінного арбітражного органу.

8. Оптимізація роботи всього світового ринку.

9. Можливість хеджування – учасники отримують шанс застрахуватися від непередбачуваних коливань вартості.

10. На сучасних товарних біржах проводяться збори, де ведуться голосні публічні торги. При цьому біржа бере на себе завдання організації таких заходів – вона веде торги, розробляє правила торгівлі, гарантує наявність необхідної матеріально-технічної бази та надає в користування потужний апарат.

11. Розробка біржових договорів. Цю функцію, у свою чергу, можна розбити на кілька основних категорій:

– проводиться стандартизація розмірів партій того чи іншого товару;

– ведеться робота по стандартизації вимог до характеристик торгів на біржі;

– ведеться вироблення єдиних вимог щодо розрахунків. Особливість товарної біржі проявляється в тому, що біржа пред'являє дуже жорсткі вимоги до процесу торгів. З часом з'являються біржові стандарти, які повинні чітко дотримуватися споживачами і виробниками товарів.

12. Товарна біржа гарантує чітке виконання всіх заявлених угод.

13. Ведення інформаційної діяльності. Біржа здійснює реєстрацію та збір інформації про ціни, асортимент та учасників [5].

Отже, можна зробити висновок, що суть біржової торгівлі полягає в наступному – брокер виставляє свою пропозицію у вигляді заявки, а так звані брокери на підлозі» відправляють свої замовлення через комп'ютерні системи. Всі заявки потрапляють в базу даних і аналізуються іншими брокерами. Якщо потенційному покупцеві умови підходять, то угода реалізується.

Тобто при проведенні торгів на товарній біржі брокер відіграє ключову роль, і він зацікавлений у тому, щоб його клієнт отримав якомога більший прибуток, так як і він (брокер), в цьому випадку отримує більшу винагороду за свою роботу.

Література.

1. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://whatisbirga.com/functions.html#ixzz4O0sPYKio>.
2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://forexaw.com/TERMs/Economic_terms_and_concepts/Exchange_Terminology.
3. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://agroua.net/economics/documents/category-143/doc-295>.
4. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://library.if.ua/book/61/4334.html>.
5. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://utmagazine.ru/posts/4787-funkcii-tovarnoy-birzhi.html>.

ЛАБУНСЬКА А.А.*

*Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка*

ОХОРОНА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ

Проблема ефективної системи охорони інтелектуальної власності залежить від побудови міцного фундаменту для інноваційної моделі розвитку України, її модернізації, підвищення конкурентоспроможності у світовій соціально-економічній системі. А це, в свою чергу, – створення робочих місць в нових галузях, які могли б формувати глобальну економіку XXI століття – економіку, засновану на знаннях. Це створення цивілізованих умов ринку, де підприємства та споживачі будуть захищені від недобросовісної конкуренції, пов'язаної з неправильним використанням інтелектуальної власності та виробництвом фальсифікованих товарів.

Обдаровані музиканти, письменники, інженери, бізнесмени, вчені, художники та фотографи – всі прагнуть продавати свої продукти і послуги на ринку та захистити результати своєї праці. Гарантування на законодавчому рівні права щодо інтелектуальної власності є саме тим шляхом, внаслідок якого це може бути реалізовано.

На сьогодні проблеми охорони інтелектуальної власності вийшли в світі на перший план і вже стали не просто юридичними або комерційними питаннями.

Існування численних конвенцій, міжнародних угод, договорів тощо в галузі правової охорони та результатів творчої діяльності не спонукала їх ефективній охороні. Мали місце розбіжності, неоднакові підходи, різне тлумачення одних і тих самих понять, тобто настала необхідність в координації, в узгоджених силах, в об'єднанні зусиль для досягнення необхідної правової охорони. Таким чином в 60-х роках виникла ідея створити окрему організацію, яка б могла координувати регулювання правової охорони в цій галузі, передбаченої чималим обсягом міжнародних договорів. Виникненню цієї ідеї передувало підписання Паризької конвенції по охороні промислової власності і Бернської конвенції по охороні літературних і художніх творів. Кожна з цих Конвенцій передбачала створення секретаріату, який називався «Міжнародне бюро». Обидва ці секретаріати були об'єднані в 1893 р. Цей об'єднаний секретаріат виступав послідовно під різними назвами, остання з яких була «Об'єднані міжнародні бюро по охороні інтелектуальної власності» [1].

* Науковий керівник – Краля В.Г., ст. викладач

За останнє десятиліття в Україні відбувається інтенсивний процес системи захисту інтелектуальної власності. Система регулювання інтелектуальної власності в Україні перебуває на завершальній стадії формування і тепер може виконувати основні функції. Захист інтелектуальної власності регулюють 37 законів і більше 100 підзаконних актів, які впливають принаймні на 16 самостійних об'єктів авторського права в галузі науки, літератури й мистецтва, три види об'єктів суміжних прав, дев'ять видів промислової власності й на сферу захисту від недобросовісної конкуренції. Але ефективність системи знижує багато проблем, що вимагають невідкладного розв'язання.

Сьогодні інновації становлять велику частину людського життя. Новації вже стають вигідним товаром, тому що їх можна передавати на певних умовах для використання іншим людям чи навіть продавати. Це часто призводить до порушень інтелектуальної власності, і тому вона потребує захисту і безпеки.

Згідно зі ст. 54 Конституції України громадянам гарантується свобода літературної, художньої, наукової і технічної творчості, захист інтелектуальної власності, їхніх авторських прав, моральних і матеріальних інтересів, що виникають у зв'язку з різними видами інтелектуальної діяльності. Кожний громадянин має право на результати своєї інтелектуальної, творчої діяльності; ніхто не може використовувати або поширювати їх без його згоди, за винятками, встановленими законом [2].

Право інтелектуальної власності в Україні відносно нове правове явище але ще не забезпечене належним чином ні організаційно, ні матеріально, ні кадрово. Нажаль на сьогодні існують такі реалії: значна криміналізація в усіх гілках влади, корупція, погана законослухняність населення, низький рівень достатку основної частини населення, також проблеми працевлаштування молоді, що призводить до придбання контрафактного товару. В більшості випадків авторські і суміжні права порушують молоді люди, які знають про технічні особливості копіювання носіїв. Крім того, ослабли публічно правові способи охорони прав інтелектуальної власності.

На мою думку, в нашій державі потрібна більш жорстка система захисту прав інтелектуальної власності, яка має назавжди відбити у правопорушника будь-яке бажання користуватися неправомірно твором чи об'єктом суміжного права.

Основними причинами низького рівня ефективності охорони інтелектуальної власності українських фізичних і юридичних осіб є відсутність коштів у держави на патентування та на здійснення реєстраційних процедур за кордоном, також недостатній рівень правової культури в країні, відсутність інформації про порядок захисту інтелектуальної власності за межами України.

Література.

1. Інтелектуальна власність в Україні. Загальні положення про інтелектуальну власність. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://lib.mdpu.org.ua/e-book/gapotiy_intelect/kurs/t1.htm.
2. Конституція України. – Х. : Одіссей, 2003. – 56 с.
3. Інтелектуальна власність: [Навчальний посібник] / Н.М. Целих. – Х. : Вид-во ХНАДУ, 2007. – 133 с.
4. Охорона інтелектуальної власності в Україні: проблеми й розв'язання. Інтернет-газета «Українська правда». – 2006. – № 5.

ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ФОНДОВИХ БІРЖ В УКРАЇНІ

Фондова біржа – це місце, де знаходять один одного продавець і покупець цінних паперів, де ціни на ці папери визначаються попитом та пропозицією на них, а сам процес купівлі-продажу регламентується правилами і нормами, тобто це певним чином організований ринок цінних паперів. Товаром на цьому ринку виступають цінні папери – акції, облігації і т.п., а як ціни цих товарів – курси цих паперів [1].

Рівень розвитку біржової торгівлі є індикатором ділової активності країни, який акумулює інформацію про цінні папери та умови їх обігу, а також відображає ефективність функціонування ринкової економіки загалом. Технічний прогрес розвитку біржової справи не змінили основу організації біржової торгівлі, проте сталися зміни, які дозволили зробити роботу сучасних бірж більш ефективною та полегшити процес товарообігу [2].

На сучасному етапі розвитку економіки України, виникає необхідність у пошуку нових джерел фінансування та забезпечення діяльності підприємств та інших суб'єктів господарювання. Цінні папери – найефективніший інструмент, за допомогою яких залучаються додаткові фінансові ресурси. До найвідоміших цінних паперів за допомогою яких суб'єкти підприємницької діяльності залучають інвестиційні ресурси на фондовому ринку, є акції та корпоративні облігації [3].

Зокрема, на сьогодні в Україні функціонують 11 фондових бірж, найбільшими серед них є Перша Фондова Торговельна Система (ПФТС), ВАТ «Українська біржа», ЗАТ «Українська фондова біржа», ЗАТ «Українська Міжнародна Фондова Біржа».

Фондові біржі в Україні є не досконалими і знаходяться у стані розвитку. Багаторічна криза в економіці, приватизація, вкрай низький рівень доходів переважної більшості населення не сприяли розвитку біржової торгівлі цінними паперами та самих фондових бірж зокрема [4].

До проблем функціонування фондових бірж в Україні можна віднести:

- відсутність єдиної налагодженої моделі діяльності фондових бірж;
- відсутність ефективною національною депозитарною системою;
- обмеженість фінансових інструментів, що використовуються фінансовими посередниками та низький ступінь використання похідних цінних паперів;
- низький рівень інформованості населення щодо питань функціонування фондового ринку;
- високий ступінь тіньової економічної діяльності та політичного втручання.

Для вирішення існуючих проблем необхідно вирішити ряд завдань для вдосконалення фондових бірж в Україні :

- здійснення податкового та валютного стимулювання для подальшого розвитку фондового ринку шляхом формування сприятливого податкового клімату для учасників фондового ринку та оптимізації режиму валютного регулювання операцій із цінними паперами в Україні;
- підвищення інвестиційної активності українських підприємств;
- збільшення капіталізації, ліквідності та прозорості фондового ринку шляхом розширення пропозиції цінних паперів з високими інвестиційними характеристиками та удосконаленням засад функціонування боргового ринку, запровадженням нових видів інструментів та покращенням інформаційної прозорості фондового ринку України;
- впровадження у біржову торгівлю кращої практики укладення біржових угод, їх обміну та виконання;
- можливості накладення санкцій стосовно учасників торговельного процесу ринку, які намагаються маніпулювати ринком або використовують інформацію, яка згідно з законодавством вважається інсайдерською;

* Науковий керівник – Гіржева О.М., к.е.н., доцент

– використання технологій, які дозволяють попередити основні ризики – розрахунковий, операційний, ризик ліквідності – та уникнути можливості збою систем чи зупинки обробки інформації, необхідної для безперешкодного провадження торговельного процесу;

– створення і підтримання біржами консолідованої системи розкриття інформації щодо регульованих ринків, які вони створили, та її оприлюднення у встановленому законодавством порядку;

– удосконалення механізмів державного регулювання, нагляду на фондовому ринку та захисту прав інвесторів шляхом підвищення ефективності державного регулювання фондового ринку, збільшення можливостей регулятора, удосконалення саморегулювання на ринку цінних паперів [6].

Отже, проблеми забезпечення розвитку фондових бірж України є досить актуальними. Так, їх вирішення потребує розроблення програми державної підтримки фондового ринку з урахуванням зарубіжного досвіду та національних особливостей. Основою даної програми повинно бути забезпечення інформаційної відкритості, прозорості та забезпеченості біржової діяльності.

Література.

1. Фондовий ринок. Аналітика ДУ АРІФРУ // Економіст – 2010. – № 2. – С. 14-15.
2. Калинець К.С. Особливості розвитку та динаміка функціонування фондових бірж в Україні / К.С. Калинець // Регіональна економіка. – 2008. – № 3. – С. 189-197.
3. Краснова І.В. Фондовий ринок в Україні: стан та перспективи розвитку / І.В. Краснова // Проблеми економіки. – 2014. – № 1. – С. 129-134.
4. Огородник В. Фондовий ринок України: аналіз проблем, особливостей та напрямів розвитку / В. Огородник // Економіст. – 2008. – № 8. – С. 31-33.
5. Гриценко Л.Л. Проблеми розвитку фондового ринку України в умовах фінансової глобалізації / Л.Л. Гриценко, В.В. Роечко // Механізм регулювання економіки. – 2010. – № 2. – С. 45-51.

ЛАПТЄВА А.І.*

*Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка*

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ БІРЖОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

На сьогоднішній день, біржова діяльність у країнах з ринковою економікою чітко регулюється як з боку держави, так і безпосередньо з боку учасників біржового процесу шляхом вироблення та впровадження системи біржових правил.

Під регулюванням біржової діяльності розуміється нормативна система врегульованих способів та прийомів, щодо забезпечення упорядкованої та ефективної діяльності біржових інститутів, укладання біржових угод за встановленими правилами й вимогами згідно діючого законодавства [1].

Завдання держави полягає в тому, щоб забезпечити рівні права всіх учасників біржової торгівлі, стимулювати участь у ній, суворо контролювати дотримання встановлених правил, вимог і положень, що регулюють біржову діяльність [2].

Метою регулювання біржової діяльності є забезпечення стабільності, збалансованості та ефективності функціонування біржового ринку.

* Науковий керівник – Крутько М.А., к.е.н.

Залежно від суб'єктів, які мають здійснювати регулювання біржового ринку, виділяють 3 види регулювання:

1. Державне регулювання;
2. Саморегулювання ринку;
3. Громадське регулювання.

Державне регулювання біржової діяльності здійснюється державними органами, до компетенції яких входить виконання функцій регулювання. До основних завдань державного регулювання біржової діяльності можна віднести:

- гарантування рівних прав і безпеки для професійних учасників і клієнтів біржі;
- реалізацію державної політики розвитку біржового ринку;
- створення інформаційної системи біржового ринку і здійснення контролю за обов'язковим розкриттям відповідної інформації учасниками ринку [3].

В Україні, для регулювання біржового ринку та координації діяльності усіх його учасників створена та функціонує система органів влади та державного управління, серед яких варто виокремити наступні: Президент України, Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Антимонопольний комітет, Національний банк України, Комісія з цінних паперів та фондового ринку, Фонд державного майна України та інші державні органи які здійснюють регулювання [4].

Основою правової діяльності кожної біржі є внутрішньобіржові нормативні акти: Засновницький договір, Статут і Правила торгівлі.

В Засновницькому договорі біржі перераховано склад її засновників та їх права і обов'язки, визначено мету створення біржі, первісний розмір статутного фонду, поділ його на секції і розподіл їх між учасниками, порядок розподілу прибутку і створення резервного фонду, викладено умови призупинення діяльності біржі, вказано місцезнаходження та реквізити біржі.

Статут біржі включає: загальні положення; розмір періодичних (щорічних) внесків засновників біржі; розмір, порядок створення й зміни статутного капіталу та фондів біржі, прибуток біржі та його розподіл; права й обов'язки членів біржі; управління біржою; облік і звітність біржі, припинення діяльності біржі.

Правила товарної біржі – це сукупність документів, які регламентують процедуру організації та проведення біржової торгівлі, відносини між учасниками, а також вирішення спорів, що можуть виникати в процесі здійснення такої торгівлі.

Розробка правової основи державного регулювання біржової діяльності в Україні базується на діючих законах, постановах, положеннях й указах, за допомогою яких здійснюється перехід від командитно-адміністративної системи управління економікою до ринкової.

Основою для розробки норм і створення інститутів, необхідних для функціонування ринкової економіки, що визначають організаційно-правову структуру ринку, є Конституція та чинне законодавство України [5].

Складовою частиною державного регулювання є ліцензування як біржі, в частині організації біржової інфраструктури, так і учасників такої торгівлі. Ліцензування розглядається як спосіб поповнення державного бюджету та контролю державних структур за дотриманням біржами правил діючого законодавства України.

Отже, можна зазначити, що біржова торгівля є об'єктом уваги держави, що обумовлено її роллю в економіці країни. Розвиток біржової торгівлі в майбутньому, та зростання її ефективності можливе лише за умови регулювання, контролю і підтримки з боку держави як бірж і біржових торговців, так і товаровласників (перш за все товаровиробників), тому подальші розробки і дослідження повинні бути пов'язані із створенням сприятливих організаційних та правових умов для функціонування бірж, можливостями виходу українських товарних бірж на міжнародні ринки і, навпаки, залученням зарубіжних торговців до українських бірж.

Література.

1. Закон України «Про товарну біржу» від 10.12.1996 р. № 1956-XII // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1992. – № 10. – Ст. 139.
2. Сохацька О.М. Біржова справа: [підручник] / Сохацька О. М. – [2ге вид. змін. і допов.]. – Тернопіль : Картбланш; К. : Кондор, 2008. – 346 с.

3. Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» від 5.04.2007 р. № 877-V // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2007. – № 29. – Ст. 389.

4. Котирло О.О. Біржове право: [навчальний посібник] / О.О. Котирло. – К. : Видавництво «Центр учбової літератури», 2012. – 268 с.

5. Берлач А.І. Біржове право України: [навчальний посібник] / А.І. Берлач – К. : Університет «Україна», 2007. – 316 с.

ЛИПИНСЬКИЙ Д.Г.*

*Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка*

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ – ШЛЯХ ДО ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Необхідність ефективного використання земельних ресурсів обумовлена тим, що вони забезпечують життєдіяльність населення країни та створюють сировину для переробної промисловості. Отже, земельні ресурси, а саме їх ефективне використання є основою для продовольчої безпеки країни.

В Україні біля 70 % орних земель – це чорноземи, визнані найбільш родючими у світі. Рациональне використання земельних ресурсів є на сьогодні актуальним, так як незалежність країни в сучасному світі в першу чергу визначається забезпеченістю її продовольством, яке можна досягти лише при сталому використанні земельних ресурсів. Продовольча безпека держави у стратегічному вимірі, в свою чергу, пов'язується зі збереженням земель із найбільш продуктивними та родючими ґрунтами. Ефективне використання земельної ділянки є похідним щодо її цільового призначення, адже лише оперуючи чітко встановленою метою експлуатації землі можна розробляти перелік конкретних методів її використання.

Нині землі сільськогосподарського призначення, від яких залежить продовольче забезпечення країни, характеризуються низькою віддачею. Причинами цього явища стало безгосподарне ставлення до землі. Крім того, зі сфери сільськогосподарського виробництва в результаті деградації, переходу землі під інші види використання виключались площі найбільш цінних земель, а натомість в сільськогосподарський оборот включались переважно землі низького продуктивного потенціалу [1]. Земельна реформа не надала відповіді на питання, що стосуються організації й управління використанням земельних ресурсів. Відсутність та недосконалість законодавчої бази та певних чітких вимог і критеріїв рационального використання землі, що регламентують діяльність землекористувачів, а також важкі умови перехідного періоду в економіці нашої держави зумовили негативні зміни за всіма якісними характеристиками сільськогосподарських угідь.

Нині існування, соціальне благополуччя і здоров'я народу України нерозривно пов'язані із землею. Земельні ресурси, на використанні яких формується близько 95 % обсягу продовольчого фонду та 2/3 фонду товарів споживання по праву вважаються первинним фактором виробництва, фундаментом економіки України. Частка земельних ресурсів у складі продуктивних сил держави становить понад 40 %. Земельний фонд України характеризується наявністю високого біопродуктивного потенціалу, в його структурі переважають землі з родючими ґрунтами, основна база землеробства країни розміщується на ґрунтах чорноземного типу. За експертними оцінками, при рациональній структурі землекористування і відповідному науковому та ресурсному забезпеченні, держава здатна виробляти продуктів харчування на 140-145 млн. чоловік [1]. В Україні зосереджена велика кількість сільськогосподарських угідь, які знаходяться у користуванні

* Науковий керівник – Васильєв А.П., д.е.н., професор

аграрних підприємств. В цілому Україна характеризується великою розораністю, відносно низькою питомою вагою природних кормових угідь, певною просторовою різницею структури земельних угідь. Найвищу питому вагу мають орні угіддя в степовій частині [2]. Оскільки переважна частина земельних ресурсів перебуває в інтенсивному сільськогосподарському обігу, то саме цей напрям землекористування, науково-технічний рівень землеробства визначає їх якісний стан і соціальну значущість. З опцадливим та ефективним використанням земель сільськогосподарського призначення пов'язані плани економічного і соціального відродження села, можливість швидкої стабілізації економіки, поліпшення стану навколишнього природного середовища [3]. На сьогоднішній день цілком очевидним є те, що макроекономічні проблеми в усьому світі дуже гостро стосуються й України і лише обґрунтовані еколого-економічні перетворення в питаннях, пов'язаних з використанням землі, призведуть до подолання продовольчої кризи, що повисла над країною.

Активне проведення реформ в аграрному секторі, докорінна перебудова земельних та майнових відносин створили умови для розвитку приватного бізнесу та нарощування виробництва продукції. На недержавній основі нині виробляється практично вся аграрна продукція. У найближчі роки важливо прискорити розвиток цукрової, спиртової, масложирової, плодоовочеконсервної, м'ясної, молочної та інших підгалузей – з тим, щоб повністю забезпечити потреби населення відповідно до науково обґрунтованих норм і створити необхідні резерви продовольства для експорту до зарубіжних країн [2]. Велика розораність земель потребує не лише великої кількості техніки, матеріальних та людських ресурсів для обробки ґрунтів та догляду за посівами, але і знижує можливості загального підвищення продуктивності ріллі екологічно безпечними засобами. В останні роки особливо гостро відбувається стійка тенденція до погіршення якісного та екологічного стану сільськогосподарських угідь. В умовах екологічної кризи і відсутності необхідних матеріально-технічних засобів знизилася загальна культура землеробства, застосовуються ґрунторуйнівні типи систем землеробства і технології, і тому сільськогосподарське використання земель набуває виснажливого характеру. Такі несприятливі процеси в майбутньому можуть стати загрозою національній безпеці України в частині забезпечення її мешканців продуктами харчування [4, 6].

Досвід країн ЄС засвідчує, що приватна власність на землю, подальші операції з нею є звичайними обставинами життя сільського населення з усіма пріоритетами державної підтримки їх як виробників, так і власників. Саме забезпечення продовольчої безпеки держави та створення умов для розвитку села через його духовність, культуру і мораль має і на сьогодні бути критерієм формування моделей подальшого розвитку сільського господарства уже в умовах приватної власності на землю [5]. Результати наукових досліджень показують, що для удосконалення земельних відносин і підвищення ефективності використання сільськогосподарських земель з метою забезпечення продовольчої безпеки країни необхідно:

- продовжити формування законодавчої та нормативної бази з питань аграрного землекористування і запровадження ринку сільськогосподарських земель;
- опрацювати механізм включення в економічний оборот вартості землі як капіталу нарівні з іншими засобами виробництва;
- провести землеустрій і землевпорядкування сільських територій новостворених сільськогосподарських підприємств відповідно до вимог концепції сталого розвитку та застосування контурно-меліоративної організації території;
- удосконалити методіку нормативної грошової оцінки земель;
- запровадити автоматизовану систему обліку платників земельного податку та плати за землю;
- удосконалити порядок і систему ведення земельного кадастру й моніторингу земель та забезпечити землевласників і землекористувачів інформацією про якість ґрунтів;
- розробити цільову програму відтворення родючості ґрунтів та її послідовну реалізацію;
- посилити контрольно-стимулюючу функцію держави щодо раціонального використання та охорони земель сільськогосподарського призначення [2, 4].

Зазначені заходи щодо підвищення ефективності використання сільськогосподарських земель повинні бути проведені з боку держави та отримати позитивну оцінку серед користувачів і власників земельних ділянок.

Література.

1. Паньків З.П. Земельні ресурси: [Навчальний посібник] / З.П. Паньків. – Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. – 272 с.
2. Попадюк О.М. Ефективність використання земель сільськогосподарського призначення в аграрних підприємствах / О.М. Попадюк // Економіка АПК – 2010 – № 8 – С. 135-140.
3. Саприкіна О.М. Аналіз ефективності використання земельних ресурсів у сільськогосподарських підприємствах регіону / О.М. Саприкіна // Вісник НТУ «ХПІ». – 2014. – № 46 (1089). – С. 127-136.
4. Третяк А.М. Управління земельними ресурсами: [Навчальний посібник] / А.М. Третяк, О.С. Дорош – К. : ТОВ «ЦЗРУ», 2006. – 462 с.
5. Шарий Г. Державне управління землями сільськогосподарського призначення: що заважає високоефективно використовувати та надійно охороняти їх? / Г. Шарий // Землепорядний вісник – 2010 – № 5 – С. 12-19.
6. Шпичак О.М. Реальна оцінка економічного стану АПК України як необхідна передумова виходу його з кризи / О.М. Шпичак // Економіка АПК – 2007. – № 5. – С. 24-28.

ЛЯХ Б.М.*

*Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка*

ПОДАТКОВИЙ КОНТРОЛЬ ЯК СКЛАДОВА ДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЮ

Контроль як функція управління в податковій сфері заснований на загальних принципах системи державного контролю. Податковий контроль може розглядатися як функція або як елемент державного управління економікою та як особлива діяльність із виконання податкового законодавства. Ці підходи до податкового контролю перебувають у нерозривній єдності, безперервному розвитку й удосконаленні. Слід зазначити, що форми податкового контролю визначаються згідно з вимогами податкової політики держави. Крім того, контролюється правильність і своєчасність реєстрації платників, розрахунку і сплати податків підприємствами та населенням.

Під податковим контролем варто розуміти багатоаспектну міжгалузеву систему спостереження державних контролюючих органів за фінансово-господарською діяльністю платників податків з метою об'єктивного забезпечення заданого рівня формування бюджету і встановлення її відповідно вимогам чинного законодавства.

Контрольна діяльність податкових органів спрямована на досягнення низки цілей, серед яких важливо виокремити такі:

- забезпечення додержання податкового законодавства суб'єктами» що реалізують податковий обов'язок або забезпечують його реалізацію;
- попередження правопорушень у податковій сфері;
- виявлення порушень та застосування до винних осіб відповідних заходів юридичної відповідальності.

Слід звернути увагу на те, що податковий контроль повинен здійснюватися професійно підготовленим персоналом органів фіскальної служби, базуватися на нормативно затвердженому понятійному апараті, а також узаконених видах, формах і методах.

На мою думку, подальший розвиток фіскальної служби неможливий без розроблення комплексної системи оцінювання ефективності податкового контролю, що дозволить визначати дієвість елементів податкового контролю, сприятиме прозорості податкових відносин.

* Науковий керівник – Рижикова Н.І., к.е.н., доцент

Насамперед варто акцентувати увагу на основних нововведеннях Податкового кодексу України та очікуваних результатах від його запровадження. Податковий кодекс сприяє забезпеченню стабільності податкового законодавства, усуненню прогалини та протиріч чинного податкового законодавства, встановленню рівноправних відносин між платниками податків і податковими органами.

Таким чином, з прийняттям Податкового кодексу, на мою думку, можна досягти забезпечення високої якості та ефективності податкового контролю, а саме: оптимізувати процедуру контролю, здійснювати ефективний нагляд за роботою податкових органів, усунути існуючі в законодавчо-нормативній базі неточності та суперечності.

Література.

1. Жарко Р.П. Обґрунтування функції податків на сучасному етапі розвитку продуктивних сил / Р.П. Жарко // Фінанси України. – 2007. – № 6. – С. 96-99.
2. Іванов Ю.Б. Методика оцінки ефекту від запровадження податкових пільг з податку на прибуток підприємств / Ю.Б. Іванов, Г.В. Комарова // Економіка розвитку. – 2008. – № 3 (47). – С. 79-84.
3. Колесник В.В. Критерии налоговой поддержки инвестиций / В.В. Колесник // Фінансові ринки та інститути : міжнар. науково-практичн. конф., 7-8 грудня 2007 р. : тези допов. – Х., 2007. – Том II. – С. 64-68.
4. Податковий кодекс України № 2856-VI (2856-17) від 23.12.2010. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

СТРЕЛКА Ю.Ю., ЛЯХ Б.М.*

*Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка*

ЧИ ПОТРІБНИЙ УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК НА ПІДПРИЄМСТВІ

Дискусії відносно доцільності та можливого практичного розподілу обліку на фінансовий і управлінський в нашій країні залишаються актуальними ось уже дуже довгий час. Науковці, практики, консультанти та керівники підприємств розділились на два табори: ті що за такий розподіл та проти. І в той же час, доки спеціалісти дискутують відносно предмету та методів управлінського обліку, ця нова сфера діяльності все більше зацікавляє управлінців та власників великих підприємств, і особливо представників іноземного бізнесу. Ось і ми вирішили порозмірковувати, чи потрібний розподіл на фінансовий та управлінський облік.

Традиційний бухгалтерський облік в даний час, в сучасних умовах та режимі постійних змін не повністю задовольняє потреб управлінської ланки суб'єкта господарювання. На нашу думку, для успішного і оперативного керівництва підприємством необхідна інформація, яка, на жаль, у фінансовому обліку відсутня або ж черговим змінами підтягнута під податкове законодавство. Тому, поступово виникає новий напрямок діяльності фінансових працівників, який являє собою синтез обліку, калькуляції, аналізу та прогнозування.

Дослідження питань теорії і практики організації системи управлінського обліку в Україні проводять такі науковці, як: І. Белоусова, Л. Гнилицька, Л.В. Нападовська, М.С. Пушкар, Л.К. Сук та інші. Проте, поряд із важливими науковими результатами щодо методики і організації управлінського обліку все ще залишаються невирішеними проблеми в основному його практичного використання.

На даному етапі на більшості підприємств України управлінський облік ще не сформувався як цілісна система збору, аналізу, інтерпретації і представлення корисної інформації менеджерам підприємства з метою прийняття на її основі оперативних, тактичних та стратегічних рішень.

* Науковий керівник – Полівана Л.А., к.е.н., доцент

Відсутня єдина методична база формулювання управлінського обліку як системи. Приведене поняття в законі «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» – «Управлінський (внутрішньогосподарський) облік – це система обробки та підготовки інформації про діяльність підприємства для внутрішніх користувачів в процесі управління підприємством», є вузько орієнтованим і не відображує справжню його сутність [1].

Основною метою управлінського обліку є орієнтація управлінського процесу на досягнення цілей, визначених для підприємства, забезпечення управлінського апарату оперативною, достовірною та максимально повною, інтегрованою інформацією для прийняття раціональних рішень [2, с.17].

Управлінський облік призначений для розв'язання таких основних задач:

- забезпечення керівництва підприємства інформацією про те, якими будуть консолідовані результати бізнесу (включаючи безліч юридичних осіб і структурних підрозділів);
- відображення результатів роботи окремих напрямків (ними можуть бути види діяльності, групи товарів або інші елементи залежно від специфіки бізнесу) незалежно від того, як ці напрямки розподілені між юридичними особами, що входять у бізнес;
- відображення результатів роботи структурних підрозділів, якими можуть бути відділи, цехи, юридичні особи;
- здійснення контролю за витратами шляхом їх обліку по видах і центрах витрат;
- нагромадження статистики про доходи і витрати підприємства у визначеному розрізі і виявлення загальних тенденцій;
- здійснення планування і контролю виконання бюджету як окремими центрами витрат, так і бізнесом у цілому, включаючи сукупність юридичних осіб;
- ведення оперативного обліку розрахунків з окремими контрагентами, взаєморозрахунків між власними юридичними особами [3, с. 24].

Створення цінності в системі управлінського обліку – це і є «виробництво» ключової інформації, яка забезпечує конкурентні переваги будь-якому підприємству. В сучасному розумінні в терміні «управлінський облік» все більше наголос робиться на слові «управлінський», оскільки, на нашу думку, організація і методика цього виду обліку направлена на всі рішення саме управлінських задач. Ми вважаємо, що виникнення та існування управлінського обліку обумовлені конкретною метою – допомогти внутрішнім користувачам приймати більш обґрунтовані рішення.

Традиційні підходи до поняття того, що система обліку повинна включати лише внутрішню інформацію, а діяльність розглядається як одна головна стаття витрат підприємства на сьогоднішній день є неприпустимими. На нашу думку, система вітчизняного обліку повинна бути орієнтована не лише на виробництво, а й на ринок. Мислення, зорієнтоване на продукцію, повинно змінюватися на мислення, зорієнтоване на вирішення проблем клієнтів.

Управлінський бухгалтерський облік спрямований на формування інформації для прийняття управлінських рішень внутрішнім користувачам. Він не регулюється загальноприйнятими принципами та організується підприємством самостійно. Більшість даних управлінського обліку є комерційною таємницею, оскільки вони відображають стратегію і тактику підприємства в умовах конкуренції. Тому саме менеджери підприємства є користувачами управлінської інформації.

Ми думаємо, що важливу роль відіграє управлінський облік при вирішенні завдань прогнозного характеру: про рентабельність нових видів продукції; визначення очікуваного доходу від запланованих господарських заходів; оцінки ефективності нових інвестицій; прийняття рішень в умовах використання обмежених ресурсів, а також рішень типу «купувати чи виробляти» тощо.

Управлінський облік, будучи продовженням фінансового обліку, має з ним реальний, справжній взаємозв'язок і певні відмінності [4, с.12]. Управлінський облік – відображення в зручній формі фінансово-господарської діяльності підприємства в ході виконання плану. Він орієнтований на внутрішніх користувачів інформації, на відміну від бухгалтерського. Проте, не дивлячись на відмінності між фінансовим і управлінським обліком, існує подібність (схожість), котра проявляється через елементи методу, об'єкти обліку і єдність вихідної інформації.

Підприємство може самостійно розробляти систему і форми внутрішньогосподарського управлінського обліку, а також звітності і контролю господарських операцій. Отже, неможливо визначити чіткий порядок організації управлінського обліку на кожне підприємство, однак можна визначити цілу низку факторів, які впливають на його побудову, а також визначити загальні принципи організації обліку для управлінських потреб.

Організація бухгалтерського управлінського обліку на підприємстві передбачає три етапи: методологічний; технічний; організаційний.

Методологічний етап передбачає вибір моделі управлінського обліку. Так, в залежності від мети управлінського обліку, визначаються об'єкти та методи обліку витрат, а також елементи бухгалтерського обліку, які можуть служити для формування інформації необхідної для прийняття управлінських рішень.

На технічному етапі обираються реєстри аналітичного обліку та форми внутрішньої звітності. Також доцільно було б на даному етапі визначити напрямки руху інформації в середині підприємства.

Організаційний етап передбачає розподіл обов'язків між працівниками в системі управлінського обліку.

Основні переваги підприємств, на яких запроваджено управлінський облік:

– досягнення прозорості при формуванні собівартості продукції та оптимізації асортименту продукції, що дало змогу поступово збільшити частку найвигідніших видів продукції в продуктовому портфелі;

– формування гнучкої цінової політики, вигідної не лише підприємству, а й покупцям;

– оцінка з точки зору ефективності витрат за всіма видами продукції, функціями, процесами, проектами, відповідальними особами, регіонами. А отже, підвищення ефективності контролю та управління.

Таким чином, можна констатувати, що реорганізація системи управління виробничою діяльністю підприємства завдяки впровадженню системи управлінського обліку відкриває принципово нові можливості для українських підприємств і дає змогу не тільки одержувати інформацію про виробничі процеси, але й оперативно використовувати її при прийнятті управлінських рішень. Управлінський облік є ефективним інструментом управління, тому що створює конкурентні переваги в ринковому середовищі, а саме забезпечує підприємство ключовою інформацією.

Отже, на нашу думку, впровадження управлінського обліку в діяльності підприємства є необхідною умовою його успішної роботи, створення оптимальної ринкової інфраструктури, виживання підприємства в умовах вільної конкуренції та зростання їх економічного потенціалу.

Література.

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.99 р. №996-XI (зі змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ligazakon.ua>.
2. Нападовська Л.В. Управлінський облік. [Підручник] / Л.В. Нападовська – К.: Книга, 2004. – 544 с.
3. Гнилицька Л. Прийняття управлінських рішень на основі обліку інформації системи «директ-костинг» // Л. Гнилицька / Бухгалтерський облік і аудит. – 2007. – № 3. – С. 24-27.
4. Белоусова І. Роль управлінського обліку / І. Белоусова // Бухгалтерський облік і аудит. – 2005. – № 4. – С. 34-36.
5. Голов С.Ф. Проблеми та перспективи реформування бухгалтерського обліку в Україні / С.Ф. Голов // Бухгалтерський облік і аудит. – 2000. – № 11. – С. 15-23.
6. Пушкар М.С. Розробка системи обліку: [Навчальний посібник] / М.С. Пушкар. – Тернопіль : Карт-бланш, 2003. – 198 с.
7. Сук Л.К. Організація бухгалтерського обліку: [Підручник] / Л.К. Сук, П.Л. Сук. – К.: Каравела, 2009. – 624 с.

РОЛЬ ДОМОГОСПОДАРСТВ У ФУНКЦІОНУВАННІ АГРАРНОГО РИНКУ

Ринкова організація економічного життя в сучасному просторі передбачає співіснування трьох основних інституціональних складових: держави, бізнесу і домогосподарств. Останні визначаються як господарські одиниці, які формуються з одного або більшої кількості індивідів, що спільно здійснюють господарську діяльність і мають спільний бюджет. Як правило, така група осіб об'єднана спорідненими або сімейними зв'язками, проте домогосподарство не обожнюється з сім'єю.

За даними Державної служби статистики України домогосподарства є найчисельнішим суб'єктом національної економіки, бо кожна особа ще від народження стає членом такої господарської форми та приймає участь в процесах виробництва та реалізації аграрної продукції. В Україні в 2014 році налічується близько 14,5 мільйонів домогосподарств [4], а їх вклад у сільськогосподарське виробництво становить за підсумками 2014 року 44,7%. В 2015 році 45 % продукції сільського господарства вироблялося в підсобних селянських господарствах, а саме 107549 млн. грн. у постійних цінах 2010 року (рис 1.) [1].

Проте домогосподарства не мають достатніх можливостей інтенсивного нарощування обсягів виробництва, впроваджувати прогресивні технології виробництва сільськогосподарської продукції через відсутність можливості ефективно реалізовувати продукти свого виробництва, а також для них характерним є низький рівень кооперування та асоціювання учасників.

Сучасний стан аграрного ринку України характеризується незбалансованістю попиту і пропозиції, недостатньо розвиненою інфраструктурою, елементами адміністрування [2].

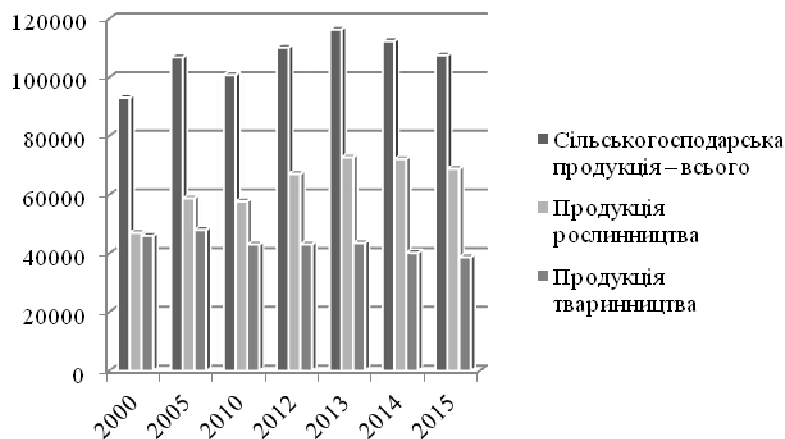

Рис. 1. Виробництва сільськогосподарської продукції домогосподарствами у постійних цінах 2010 року, млн. грн.

На ефективне функціонування аграрного ринку також негативно впливає велика кількість комерційних посередницьких структур, які не мають відповідної матеріально-технічної бази і купують продукцію за непрозорими схемами, що призводить до тінізації ринку, недоотримання потенційного прибутку сільськогосподарськими товаровиробниками, що відповідно впливатиме на інвестиційні можливості виробників аграрної продукції.

Тож, на нашу думку, є необхідним створення потрібної спеціальної ринкової інфраструктури для здійснення прозорих процедур продажу продукції виробниками сільськогосподарської продукції безпосередньо споживачам, у тому числі посередницьким комерційним структурам, а

* Науковий керівник – Дудник О.В., к.е.н., ст. викладач

також розгалужена заготівельно-збутова мережа, зорієнтована на велику кількість продавців та різних товарних партій продукції.

Важливим для участі домогосподарств в ринковому процесі є функціонування системи ринків у населених пунктах. На них продається значна частина сільськогосподарської продукції, особливо свіжих овочів і фруктів, ягід, картоплі, суттєва частина м'яса і молочних продуктів. Для овочів і фруктів – це основний канал реалізації для даних видів продукції. Кількість ринків у населених пунктах і обсяги продажу на них аграрної продукції суттєво збільшилися з початку 1990-х років. Але, на жаль, незважаючи на значне розширення торгових ринків, система збуту продукції для особистих приватних господарств є недосконалою [5, С. 243].

Від існування продовольчих ринків домогосподарства мають можливість прямого виходу на ринок, і відповідно, можливість встановити вищу ціну за продукцію, отримати інформацію про кон'юнктуру ринку.

Отже, домогосподарства мають важливе значення в розвитку національної економіки та забезпечення продовольчої безпеки нашої країни та все ж, як інші суб'єкти аграрного сектору, потребує зваженої державної підтримки та підтримки створення організованого ринку сільськогосподарської продукції.

Література.

1. Аграрний сектор економіки України (стан і перспективи розвитку) / М.В. Присяжнюк, М.В. Зубець, П.Т. Саблук та ін.; за ред. М.В. Присяжнюка, М.В. Зубця, П.Т. Саблука, В.Я. Месель-Веселяка, М.М. Федорова. – К. : ННЦ ІАЕ, 2011. – 1008 с.
2. Дудник О.В. Планування фінансового забезпечення інноваційних агротехнологій в умовах різного фінансового стану підприємств / Г.Є. Мазнев, О.В. Дудник // Вісник ХНТУСГ. – 2015. – № 161. – С. 60-73.
3. Кириленко В.В. Економіка: [Навчальний посібник] / В.В. Кириленко. – Тернопіль : Економічна думка, 2002. – 193 с.
4. Основні сільськогосподарські характеристики домогосподарств у сільській місцевості в 2015 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
5. Станкевич Ю.Ю. Роль домогосподарств у розвитку національної економіки України / Ю.Ю. Станкевич. – Вісник ОНУ імені І.І. Мечникова. – 2019. – Т. 19. – С. 242-245.

МАЛЕЄВА М.С.*

*Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка*

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ БІРЖОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Біржова діяльність в Україні все ще перебуває на стадії становлення, незважаючи на позитивну динаміку останніх періодів. Особливий вплив на стан біржі має нинішня економічна криза, яка викликана нестабільною політичною ситуацією у країні. Однак, на сьогоднішній день в Україні зареєстровано 584 фондових, агропромислових, товарно-сировинних і універсальних бірж, що набагато більше, ніж у США та інших економічно розвинутих країнах [1]. Розвитку позабіржової та біржової діяльності в Україні заважає безліч проблем, починаючи від низького розвитку біржової культури, закінчуючи недовершеністю нормативного регулювання і непрозорістю на біржових ринках. Умовою розвитку економіки будь-яких країн, суб'єктів підприємництва є постійний процес залучення, розподілу та перерозподілу ресурсів. Враховуючи

* Науковий керівник – Крутько М.А., к.е.н.

важливу роль біржової діяльності в сучасній фінансовій та економічній системі, розв'язання існуючих проблем у біржовій діяльності є актуальним і потребує подальшого аналізу.

Біржі займають особливе місце в інфраструктурі сучасної економіки ринку. Біржовий ринок України, отримавши відповідне економічне середовище, розпочав вирішення труднощів із формуванням ринкових цін. Функціонування біржового ринку дозволяє розширювати та форсувати потоки вільних коштів, залучати додаткові інвестиції, встановлювати урівноважену ціну на товари, збільшувати ВВП.

В Україні відновлення діяльності бірж здійснювалось п'ятьма (спершу – біржі, потім – брокери) в період значного погіршення економіки, що призвело до негативних наслідків у їх діяльності [2].

На початку 2015 року в Україні налічувалось 555 (без урахування фондових бірж). Ефективно функціонували лише 11 з усіх [1]. Слід відмітити, що з таким обсягом бізнесових угод і територією країни це занадто велика кількість. Існує багато країн, в яких функціонує одна біржа [5].

Дані Державної служби статистики України: I квартал 2015 року – 1,7 тис. торгів на біржах, продано товарів на суму 6,8 млрд. грн., і укладено 16,3 тис. угод на 6,3 млрд. грн.; I квартал 2012 року – 1,4 тис. торгів, продано товарів і послуг на суму 26,9 млрд. грн., і укладено 15,4 тис. угод на 26,4 млрд. грн.; I кварталі 2014 року – знизився середній об'єм торгів у п'ять разів і склав 3,6 млн. грн. У цьому році велику кількість угод було укладено на товарних і товарно-сировинних біржах (30,3%) та агропромислових біржах (59,8%) [4].

Найвищі коефіцієнти ліквідності мали місце на біржах агропромислового спрямування (97,5%), на товарно-сировинних і товарних біржах (85,3%), універсальних (93,6%) та нерухомості (100%).

Порівнюючи з попереднім роком зросли обсяги угод з купівлі-продажу деревини, лісоматеріалів, та виробів з дерева на 87,8%, палива – на 37,5%, тоді як угоди на продукти харчування зменшилися на 97,4%, рослинна продукція – на 81,5%, тваринницька продукція – на 36,2%.

Від всіх біржових угод 82% займають спотові контракти (негайна поставка реального товару) (угоди по паливу (28,8%) та продукції рослинництва (45%). Форвардні контракти (з відстроченою поставкою на реальний товар) – 18% (на деревину, лісоматеріали, та вироби з деревини – 12%, на рослинництво 45,1%). Розподіл між форвардним та спотовим ринком, чи не повна відсутність ф'ючерсних контрактів є свідченням політичного та економічного впливу, через коливання курсу та непередбачуваність економічної ситуації в країні.

Найбільша частка біржових угод припадає на біржі Дніпропетровської (1,8%), Київської (4%), Полтавської (7,2%) областей та Києва (79,7%).

Аналізуючи приведені дані можна сказати, що в Україні немає сегмента біржового ринку, не дивлячись на рекордну кількість комерційних організацій з назвою «біржа». Товарні біржі в Україні не займають належних позицій, як того потребує сучасна економіка, тому виникає потреба переосмислення їх призначення та сутності, розробки обґрунтованих наукових пропозицій з приводу формування надійного та ефективного механізму біржі, сприятливих умов правового і організаційного функціонування. Крім того за останні роки на діяльність бірж в Україні істотно подіяла політична ситуація, занепад економіки у зв'язку з конфліктною ситуацією на сході країни.

Основними проблемами, які затримують розвиток біржової діяльності в Україні, за виключенням політичних, є наступні:

- мала частина організаційного ринку;
- незначна ліквідність;
- недостатня капіталізація ринку;
- проблема захисту інвесторів і прав акціонерів;
- нормативне (загальне) регулювання;
- депозитарна активність;

- стримане податкове стимулювання;
- невелика кількість інструментів біржі;
- високий рівень волатильності;
- непрозорість ринку;
- нестача біржової культури;
- брак професіоналів;
- дефіцит фінансових ресурсів.

Для покращення стану на біржовому ринку доцільно запропонувати заходи щодо поліпшення і реформування біржової діяльності:

- набагато скоротити кількість бірж, залишивши лише постійно діючі із значною чисельністю угод та розміром торгів;
- вирішити питання залучення додаткових фінансових ресурсів;
- збільшити внесок організованого ринку у загальному об'ємі торгів;
- дбати про захист прав інвестора на законодавчому рівні, виконання угод та гарантувати повернення внесених грошових коштів;
- підвищити рівень ліквідності та капіталізації;
- реорганізувати депозитарну систему;
- впровадити в біржову торгівлю нові інструменти;
- удосконалити біржову культуру та відродити історичні традиції в діяльності біржі;
- забезпечити біржовій діяльності прозорість;
- наполегливо впроваджувати модернізовані інформаційні технології в біржову діяльність.

Рекомендовані заходи можуть зробити кращою інвестиційну діяльність у країні, збільшать товарообіг і допоможуть економіці країни вийти із тіні [3].

Отже, у процесі розквіту торгівлі на біржі, відповідно до національних особливостей нашої країни та набутого світового досвіду, далі біржовий ринок повинен рухатись у напрямку заснування в Україні єдиної біржової системи, для цього необхідно: досягнути оптимальної кількості бірж, запровадити активне регулювання діяльності в біржовій системі, за допомогою створення на біржовому товарному ринку України розрахункових і клірингових установ та комісії, поліпшити моніторинг біржової кон'юнктури ринку, розкривати котирування не тільки дійсних біржових цін, а й передбачення на наступні місяці, виробити і втілити в дію концепцію економічних заходів, які спрямовані на стимулювання товаровиробників до реалізації продукції сільського господарства через освітлені процедури біржового ринку.

Література.

1. Державний комітет статистики: Статистична інформація. Кількість бірж України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
2. Сухітра А.М. Біржова торгівля в Україні: проблеми становлення та розвитку [Електронний ресурс] / А.М. Сухітра, І.М. Сегідін. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/8_NND_2010/Economics/60579.doc.htm.
3. Науменкова С.В. Зарубіжний досвід організації систем регулювання й нагляду за діяльністю фінансових установ/ С.В. Науменкова // Фінанси України – 2009. – № 12. – С. 20-27.
4. Обсяги біржової торгівлі [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://news.finance.ua/ua/news/~/303129>.
5. Пластун О.Л. Проблеми біржової діяльності в Україні та варіанти їх вирішення. [Електронний ресурс] / О.Л. Пластун. – Режим доступу: [file:///C:/Users/IceMan/Downloads/pprbsu_2013_37_16%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/IceMan/Downloads/pprbsu_2013_37_16%20(2).pdf).

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА СОНЯШНИКУ ЗА РАХУНОК ВПРОВАДЖЕННЯ СЕЛЕКЦІЙНИХ РОБІТ

Все частіше при вирощуванні соняшнику в якості посівних матеріалів використовують різні гібриди, оскільки вони відрізняються кращою генетичною однорідністю, а значить – і кращою технологічністю (більш одночасно дозрівають, мають оптимальний діаметр кошика і рівність рослин за висотою)

Успіх вирощування соняшнику залежить, перш за все, від правильного вибору посівного матеріалу. Всі селективні дії посівних матеріалів спрямовані на підвищення загальної врожайності і вмісту олії в насінні, збільшення посухостійкості і стійкості до різних хвороб соняшнику, а також на підвищення вмісту олеїнової кислоти в продукції.

За своїм термінами дозрівання гібриди соняшнику поділяються на декілька груп: ранньостигла; середньорання; середньостигла; середньопізня [1].

При виборі насіння соняшнику, слід звертати увагу на деякі показники:

- типовість повинна бути більше 98 %;
- панцирність – більше 97 %;
- чистота матеріалу для посіву – більше 98 %;
- чисельність облущеного насіння – менше 3 %;
- домішки насіння інших рослин – менше 15 штук на кілограм, а бур'янів – менше 5 штук на кілограм;
- схожість насіння – вище 85 %.

Крім цього потрібно врахувати і той факт, що останні високоолійні гібриди мають досить тонке насінневе лушпиння, тому необхідна підвищена вимогливість до температурного режиму проростання насіння. Оптимально – це 10-15°C, мінімум – 2-4°C [2].

При вирощуванні соняшнику потрібно застосовувати не один, а декілька гібридів на посівних площах. Таким чином, вирощуючи соняшник з різним часом дозрівання насіння, забезпечується досить рівномірний графік збирання, а це знизить втрати насіння соняшнику від хвороб і від пролягання.

Оптимальними ґрунтами для вирощування гібридів соняшнику є лучні-чорноземи (з суглинним або супіщаним механічним складом) і чорноземи. Традиційна норма висіву, яку вимагає насіння соняшнику, складає близько 60 тисяч насіння на гектар. Якщо перевищити норму, то це може призвести до загущення паростків і подальшого сплеску популяції клопів і розвитку попільного гнилля. Ці факти можуть призвести до втрати врожаю на 30-40% [3].

Агрономічними рекомендаціями передбачено вирощувати лише високогібридне насіння (рівень гібридності – понад 98 %) відповідно до вимог стандарту (ГСТУ-2240-93), що забезпечить до 8,2 ц/га збільшення врожайності. Надавати перевагу гібридам перед сортами, оскільки їх урожайність і стійкість є вищою в 1,0-1,5 рази. Вирощувати переважно ті сорти та гібриди, які рекомендуються до використання в конкретних умовах й занесені до Державного Реєстру сортів рослин України [4].

Для покращення урожайності соняшнику на підприємствах використовують такі гібриди, як Титанік, Піонер, Балкан, Хортиця (табл. 1).

* Науковий керівник – Онегіна В.М., д.е.н., професор

Таблиця 1

Генетично – господарська характеристика гібридів соняшника, що запропоновані насіннєвими станціями для вирощування у підприємствах Харківської області

Назва гібриду	Генетичний потенціал урожайності, ц/га	Вегетаційний період, днів	Стійкість до ураження грибковими хворобами	Стійкість до посухи	Стійкість до вовчка
Титанік	55-60	105-107	Висока	Висока	АВСДЕ
Pioneer	60	107-110	Висока	Дуже висока	АВСД
Балкан	55-60	115-118	Дуже висока	Дуже висока	АВСД
Хортиця	60	118-122	Висока	Дуже висока	АВСД

За даними науково-дослідних установ вказані гібриди мають високу стійкість ураження грибковими хворобами та стійкі до посухи. Однією з головних переваг впровадження саме цих гібридів є те, що вони мають різні вегетаційні періоди, що в свою чергу, при збиранні врожаю надасть можливість оптимізувати технологічний процес та використання техніки на підприємстві. Запропоновані сорти мають ранньостиглий (Титанік), середньостиглий (Pioneer) та низько стиглий (Балкан, Хортиця) періоди вегетації [5].

Розглянемо потреби насіння соняшнику у приватному підприємстві «Агропрогрес» Харківської області табл. 2.

Таблиця 2

Розрахунок потреби насіння соняшнику в ПП «Агропрогрес»

Сорти соняшника	Площа, га	Норма висіву, кг/га	Потреба на всю площу, кг	Вартість насіння, грн./кг	Витрати, всього, грн.
Титанік	250	7	1750	26,4	46200
Pioneer	240	7	1680	40	67200
Балкан	245	7	1715	31,4	53851
Хортиця	209	7	1463	40	58520
Всього	944	-	10038	-	225771

При визначенні потреби господарства в насінні соняшнику на 944 га площі з нормою висіву по 7 кг/га господарству знадобиться 10038 кг насіння культури. Таким чином, господарству за умов вартості насіння, яка коливається від 26 до 40 грн./кг, на закупівлю всього посадкового насіння знадобиться 225771 грн.

Наступним етапом є визначення урожайності та валового збору на даному підприємстві при впровадженні нових сортів в табл. 3.

У табл. 3 наводяться обсяги збільшення валового збір соняшнику у ПП «Агропрогрес» при впровадженні нових високоврожайних сортів в плановому році. Наприклад, при вирощуванні сорту «Титанік» з урожайністю 36,4 ц/га валовий збір соняшнику становитиме 8736 ц. А при впровадженні всіх нових сортів соняшнику з середньою урожайністю 33,38 ц/га валовий збір культури становитиме 31515,9 ц.

Таблиця 3

Урожайність і валовий збір при використанні нових сортів у ПП «Агропрогрес»

Сорти	Площа, га	Урожайність, ц/га	Валовий збір, ц.
Титанік	250	32,8	8200
Pioneer	240	36,4	8736
Балкан	245	31,7	7766,5
Хортиця	209	32,6	6813,4
Всього	944	33,4	31515,9

Для того, щоб точно відповісти на запитання, чи доцільно вирощувати впроваджені сорти соняшнику, необхідно також визначити затрати на їх виробництво. Для цього розглянемо дані табл. 4.

Таблиця 4

Резерви збільшення виробництва соняшнику за рахунок використання нових сортів на ПП «Агропрогрес»

<i>Показники</i>	<i>Фактично</i>	<i>Проект</i>	<i>Відхилення</i>
1. Площа посіву, га	944	944	-
2. Вироблено продукції, ц	29107	31515,9	2408,9
3. Виробнича собівартість, тис. грн.	6985,7	7345,5	359,8
4. Реалізовано продукції, ц	30793	33201,9	2408,9
5. Повна собівартість, тис. грн.	8837,5	9234,6	397,1
6. Дохід (виручка) від реалізації, тис. грн.	10427	11242,83	815,83
7. Урожайність, ц/га	30,83	33,38	2,55
8. Виробнича собівартість, грн./ц	240,00	233,07	6,93
9. Повна собівартість, грн./ц	287,00	278,13	8,87
10. Ціна реалізації, грн./ц	338,62	338,62	-
11. Прибуток (збиток), грн.:			
а) на 1 ц	51,62	60,49	8,87
б) на 1га	1591,44	2019,16	427,72
16. Рівень рентабельності, %	17,99	21,75	3,76 в.п.

За рахунок впровадження нових сортів соняшнику на підприємстві «Агропрогрес» площа посіву культури залишається незмінною, тобто 944 га, але за рахунок збільшення урожайності соняшнику на 2,55 ц/га, валовий збір соняшнику зростає на 2408 ц. Собівартість виробництва соняшника підвищиться на 8,87 тис. грн. Виручка від реалізації соняшнику збільшиться на 815,83 тис. грн., прибуток від реалізації соняшнику – на 418,73 тис. грн. Рівень рентабельності підвищиться на 3,76 в.п. і становитиме 21,75%.

Гібриди соняшнику чутливі до ураження вовчком та комплексом хвороб, тому цю культуру потрібно повертати на попереднє місце, не раніше ніж через 7-8 років.

Отже, важливим етапом у ефективному вирощуванні соняшнику є правильне визначення гібриду, що найкраще відповідає наявним погодно-кліматичним, агротехнічним умовам та технічному забезпеченню конкретного господарства. Важливе значення також мають добре розвинена селекція соняшнику, сприятливі кліматичні умови та високий рівень агротехніки.

Література.

1. «Terra-yug»: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://terra-yug.com.ua/nasinnja-sonjashnyku-ua.html>.
2. «Agro-Times»: [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.agrotimes.net/>
3. Рослинництво олійні й ефіроолійні культури [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://subject.com.ua/agriculture/crop/42.html>.
4. «Агробізнес сьогодні»: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.agro-business.com.ua/>
5. «АГРОСКОП Україна» – технології ефективного розвитку: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.agroscop.com.ua/uploadfiles/ckfinder/files/1_2012.pdf.

ДОКУМЕНТАЛЬНЕ ОФОРМЛЕННЯ ОПЕРАЦІЙ З РЕМОНТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДРЯДНИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ

Україна знаходиться на етапі удосконалення ринкових умов господарювання, тому вимагає докорінних змін у функціонуванні господарського механізму та гармонізації інтересів зацікавлених сторін. Від того, наскільки ефективно використовуються наявні засоби праці, від їх відповідності сучасному етапу розвитку НТП, залежать і загальні результати роботи підприємства, створення принципово нових підходів до управління підприємством в цілому та основними засобами зокрема.

У процесі експлуатації основних засобів підприємство несе витрати, пов'язані з:

- ремонтом основних засобів;
- технічним обслуговуванням;
- модернізацією;
- реконструкцією;
- іншими заходами щодо підтримки основних засобів у робочому стані.

Заслужують на увагу загальні положення побудови обліку ремонту основних засобів. Є декілька нормативних актів, в яких містяться переліки робіт відповідно до їх класифікації як «ремонтні» витрати або витрати на утримання. Зокрема, це:

- Положення про технічне обслуговування та ремонт дорожніх транспортних засобів автомобільного транспорту, затверджене наказом Мінтрансу № 102 від 30.03.98 р.;
- Положення про технічне обслуговування обладнання підприємств гірничо-металургійного комплексу, затверджене наказом Мінпромполітики України № 285 від 15.06.2004 р.;
- Примірний перелік послуг утримання будинків і споруд та прибудинкових територій та послуг з ремонту приміщень, будинків, споруд, затверджений наказом Державного комітету України з питань житлово-комунального господарства № 150 від 10.08.2004 р.

Але наведені документи охоплюють далеко не всі галузі. Тому працівникам підприємства доводиться самостійно вирішувати, які з операцій відносяться до ремонту, а які до утримання (технічного обслуговування). В основі такої класифікації використовується базовий принцип:

- підтримка об'єкту в справному стані і його працездатності – це утримання (технічне обслуговування);
- відновлення справного стану і працездатності – це ремонт.

Розглянемо порядок документального оформлення обліку робіт, що виконуються підрядними організаціями. Якщо роботи виконуються підрядником (неважливо, утримання це або ремонт), зазвичай проблем з документальним оформленням не виникає. При складанні відомості дефектів (при виконанні ремонту) або відомості робіт з утримання (при технічному обслуговуванні), або іншого документа, передбаченого сторонами договору, відбувається узгодження об'єму робіт, вартість яких також встановлюється у відповідному договорі (ст. 843 ЦКУ). На практиці найчастіше складається кошторис витрат.

Якщо договором передбачено використання матеріалів замовника, то такі матеріали передаються підряднику по акту приймання-передачі, при цьому складається форма № М-11 (затверджена наказом № 193) на їх передачу із складу в цех, в якому ремонтується устаткування. Типової форми акту приймання-передачі, що складається між замовником і підрядником, не існує, але при розробці «свого» акту як шаблон можна використовувати типову форму № М-23 «Акт про витрату давальницьких матеріалів».

* Науковий керівник – Рижикова Н.І., к.е.н., доцент

Приймання робіт і відображення їх у складі витрат здійснюються на підставі акту виконаних робіт, що надається виконавцем. Якщо йдеться про роботи будівельного характеру, зазвичай використовуються типові форми № КБ-2В «Акт приймання виконаних будівельних робіт» та № КБ-3 «Довідка про вартість виконаних будівельних робіт і витрати», затверджені наказом Мінрегіонстроя України від 04.12.2009 р. № 554. Досить часто ці форми складаються на підприємствах не лише при проведенні будівельних робіт, але і при роботах по ремонту і утриманню устаткування.

Якщо на час ремонту об'єкт виводиться з експлуатації і передається підрядній організації, після закінчення робіт підписується акт приймання-здачі відремонтованих, реконструйованих і модернізованих об'єктів (форма № ОЗ-2), затверджений наказом Мінстату № 352 від 29.12.95 р.

Бухгалтер поодиночі із завданням класифікації витрат на утримання і на ремонт не впорається. У цьому повинні допомогти технічні фахівці підприємства. Причому вигляд робіт повинен вказуватися безпосередньо в документах ще на етапі їх організації. Зокрема, в актах виконаних робіт, що надаються підрядними організаціями, в нормуваннях, в накладних на відпустку запасів доцільно вказувати «утримання (технічне обслуговування)» або «ремонт».

Література.

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», затверджене наказом МФУ від 27.04.2000р. №92 із змінами і доповненнями від 11.12.2006 р. № 1176: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

2. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів: Затверджено наказом МФУ 30 вересня 2003 р. № 561: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

3. Ареф'єва О.В. Теоретичні аспекти управління відтворенням основних засобів підприємства в ринкових умовах господарювання: [Електронний ресурс] / О.В. Ареф'єва. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/PSPE/2009_3/Arefeva_309.htm.

4. Богацька Н.М. Аналіз основних засобів підприємства: [Електронний ресурс] / Н.М. Богацька. – Режим доступу: <http://intkonf.org/dots-bogatska-nm-gutsulyak-yuv-analiz-osnovnih-zasobiv-pidpriemstva>.

ПАЛІЄНКО В.М.*

*Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка*

АГРОТЕХНОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА СОНЯШНИКУ

Україна займає одне з провідних місць серед соняшникосіючих держав, виробляючи щорічно близько 10% насіння соняшнику у світі. У складі всіх олійних культур він займає 70% посівної площі і 85% валового збору. Соняшник в Україні – провідна олійна культура, що забезпечує майже 95 % загального виробництва рослинної олії [1]. Галузь олійництва в Україні до 2014 року розвивалася екстенсивним шляхом (табл. 1), що з точки зору агротехнології не є позитивним явищем через біологічні особливості даної культури, а з 2015 року спостерігаємо зростання кількості зібраної продукції з одиниці площі.

* Науковий керівник – Дудник О.В., к.е.н., ст. викладач

Економічна ефективність виробництва соняшнику в Україні за 2008-2015 рр.

<i>Показники</i>	<i>2008 р.</i>	<i>2010 р.</i>	<i>2012 р.</i>	<i>2014 р.</i>	<i>2015 р.</i>
Площа, тис. га	4306	4193	5194	5257	5105
Виробництво, тис. тонн	6526,2	6360,6	8387	10133	11181
Урожайність з 1 га, ц	15,3	15,4	16,92	19,4	21,6
Реалізація продукції, грн./т	1367,3	2925,5	3584	4062,8	7573,5
Рівень рентабельності, %	18,4	45,7	45,8	36,5	80,5

Аналізуючи, площі посіву соняшнику варто зазначити, що найбільша площа зафіксована в 2014 році – 5257 тис. грн., в 2015 році вона дещо зменшилась, але за рахунок зростання урожайності до рівня 21,6 ц/га отримали найбільший валовий збір за 7-річний період.

Соняшник вкрай виснажує ґрунт, у зв'язку з чим його доцільно повертати на попереднє поле лише через декілька років. Проте виробники соняшнику – з метою збільшення доходів в умовах високих цін на дану культуру – часто нехтують вимогами агротехніки, що призводить до значного зниження урожайності та погіршення стану ґрунтів [7]. Розширення посівних площ під соняшником за останній період, на нашу думку, пов'язане зі зростанням попиту на насіння даної культури. З іншого боку, це свідчить про екстенсивний спосіб вирощування соняшнику в Україні в останні роки, що не вважається раціональним ні з точки зору землекористування, ні з погляду економічної ефективності. Постановою КМУ № 164 затверджено нормативи оптимального співвідношення культур у сівозмінах – для соняшнику не менше ніж через 7 років [6]. Таким чином, отримання високих валових зборів для задоволення попиту на насіння соняшнику можливе лише за умови підвищення урожайності культури. Необхідним є впровадження таких інтенсивних технологій, що зможуть забезпечити підвищення урожайності соняшнику та валові збори.

Суть інтенсивної технології полягає в оптимізації умов вирощування на всіх етапах росту й розвитку рослин, розміщенні культур після кращих попередників, вирощуванні інтенсивних сортів, застосуванні добрив з розрахунку на заплановану врожайність, використанні інтегрованої системи захисту рослин від бур'янів, шкідників та хвороб, захист ґрунтів від ерозії [5, с. 83]. У сучасному вітчизняному землеробстві накопичується досвід запровадження технологій мінімальної обробки ґрунту й точного землеробства «Mini-till», «No-till», «Strip-till», які зменшують техніко-технологічний вплив на ґрунт, дозволяють максимально зберегти його природні корисні властивості, знизити обсяги використання пального, скоротити викиди забруднюючих речовин в атмосферу у порівнянні з традиційними технологіями. Порівняльна характеристика технологія представлена в таблиці 2.

Ми підтримуємо думку О.І. Кондратюк, що в умовах інтенсивного типу економічного зростання, що передбачає процес концентрації сукупних затрат живої і уречевленої праці на одній і тій самій земельній площі для збільшення виходу продукції і підвищення економічної ефективності виробництва, необхідно збільшувати виробництво продукції, та поліпшувати її якість не тільки за рахунок залучення додаткових ресурсів, а й кращого використання нагромадженого потенціалу на основі планомірного освоєння наукових досягнень і прогресивних технічних рішень [4, с. 110].

Поряд з впровадженням інтенсивних технологій суттєва увага повинна приділятися поліпшенню насінництва, зменшення витрат урожаю при вирощуванні, збиранні, доробці, зберіганні та переробці зерна, сталому розвитку нових організаційних форм господарювання, посиленню матеріальної зацікавленості працівників [3].

Порівняльна характеристика інноваційних агротехнологій

Технологія	Переваги	Недоліки
Mini-till	накопичення органічної речовини в ґрунті за рахунок збереження в ній поживних залишків, поліпшення родючості та стану ґрунту з плином часу, зменшення залежності врожайності від кількості опадів, скорочення витрат на добрива та засоби захисту рослин з часом	необхідність модернізації парку сільськогосподарської техніки та відповідних інвестицій, збільшення засміченості посівів в перші роки застосування технології
No-till	відсутність ущільнення ґрунту, зростання родючості ґрунту та підвищення врожайності сільськогосподарських культур, зменшення витрат на обробіток ґрунту	щорічне застосування гербіцидів, значні фінансові витрати на оновлення машино-тракторного парку, необхідність застосування сидератів
Strip-till	створення сприятливих умов для зростання культур, протидія ерозії, наявність можливості комбінувати посіви, підвищення врожайності	залежність результату землеробства від природно-кліматичних умов, потреба в значному фінансуванні для оновлення машинно-тракторного парку, вимагає запровадження сучасних ІТ технологій

Отже, нарощування виробництва технічних культур в Україні має стратегічне значення для підвищення ефективності АПК, успішного його розвитку та подолання кризового стану в суміжних (тваринницьких) галузях. Підвищення рівня ефективності виробництва соняшнику є найважливішим завданням, від вирішення якого залежить забезпечення конкурентоспроможності відповідного підкомплексу і продовольчої безпеки країни. Розв'язання цієї проблеми повинно здійснюватися не тільки на державному, а й на регіональному рівнях, де вирішуються питання забезпечення населення продуктами харчування.

Література.

1. Бойко С.М. Стан олійно-жирової галузі України, проблеми і перспективи розвитку / С.М. Бойко // Вісник Державного агроекологічного університету. – 2003. – Вип. 1. – С. 281-285.
2. Дудник О.В. Планування фінансового забезпечення інноваційних агротехнологій в умовах різного фінансового стану підприємств / Г.Є. Мазнев, О.В. Дудник // Вісник ХНТУСГ. – 2015. – № 161. – С. 60-73.
3. Комарова І.А. Компоненти стратегічного управління інвестиційною діяльністю сільськогосподарських підприємств / І.А. Комарова // Агроінком. – 2013. – № 10-12 – С. 15-22.
4. Кондратюк О.І. Підвищення конкурентоспроможності виробництва сільськогосподарської продукції / О.І. Кондратюк // Економіка АПК. – 2005. – № 10. – С. 109-112.
5. Молдован Л.В. Інвестиційні пріоритети у сфері розвитку агропромислового виробництва та механізми їх реалізації / Л.В. Молдован, О.В. Шубравська // Економіка України. – 2015. – № 74. – С. 78-87, С. 83.
6. Постанова Кабінету Міністрів України від 11 лютого 2010 року, № 164 «Про затвердження нормативів оптимального співвідношення культур у сівоzmінах в різних природно-сільськогосподарських регіонах». – Київ.
7. Федоряка В.П. Ефективність виробництва і реалізації соняшнику в Україні / В.П. Федоряка, Л.А. Бахчиванжи, С.В. Почколiна // Вісник соц.-екон. досл. – 2011. – № 41 (2). – С. 139-144.

THE EFFICIENCY OF SUGAR BEET PRODUCTION

Sugar beet is a unique high-performance and high-yield crop, a great predecessor in the rotation for the next crop, which is able to increase productivity, such as barley, 40%. Sugar beet affect the environment, twice-four times more efficiently use the moisture in comparison with cereals, vegetables and alfalfa-only 200 l per 1 kg of dry matter, four times more isolated in the atmosphere of oxygen than 1 ha of mixed forest, and at the same time absorb more carbon dioxide, can give high yields with a minimum dose of nitrogen fertilizer.

However, the most important problem at the present stage of development of sugar beet in Ukraine is not a description of the usefulness of the cultivation of sugar beet crops, and the violation of problems associated with enhancing its profitability, strengthening the economy of beet sugar production in the current favorable conditions, the price situation on the world sugar market.

In Ukraine under the current circumstances, with a yield of 40 t/ha and the purchase price 2010 461 UAH/ton 1 hectare of sugar beet can bring 18.4 thousand UAH cash receipts, and taking into account by-products 22 thousand UAH at a cost of 1 ha 11308 UAH. Can make a profit of, respectively, 7,1 thousand UAH thousand UAH and 10.7 in the profitability of 63% and 95%. Incidentally, during the period of market transformations yield of sugar beet in Ukraine fell sharply. In the sugar sub-group of the AIC held a series of serious crises, which in 2001-2005 the average annual production of sugar was reduced three times compared to the last five years of Ukraine in the USSR (1986-1990), and for 2006-2010 is 2.8 times and amounted respectively to 1.63 and 1.75 million tons of Economic efficiency of sugar beet to 2009 and 2010 was very low (table. 1).

Table 1

The indices of sugar beet production in Ukraine for the period 2001-2011 years

<i>Indicators</i>	<i>Unit</i>	<i>2001</i>	<i>2002</i>	<i>2003</i>	<i>2004</i>	<i>2005</i>	<i>2006</i>	<i>2007</i>	<i>2008</i>	<i>2009</i>	<i>2010*</i>
Acreeage	thousand hectares	853	763	666	697	624	787	578	377	320	495
Yield	t/ha	18,3	18,9	20,1	23,8	24,8	28,5	29,4	35,6	31,5	30,0
The sugar content	%	15,17	14,50	15,70	15,00	16,63	15,78	15,02	16,05	16,68	15,3
The profitability of sugar beet	%	1,5	-8,6	6,2	-0,8	4,8	11,1	-11,1	7,1	37,0	33,0
Production of sugar	MT	1,66	1,43	1,46	1,79	1,9	2,6	1,9	1,57	1,27	1,55

Sugar beet production is quite complex and specific, it is most material-, energy-and labor-intensive («heavy industry in the village»), with unique technology and seasonality of production processes that require a high level of equipment and technology of beet, and it requires from employees of the industry is quite high responsibility and qualifications. Therefore, the dismissal during the crisis of highly skilled professionals with companies is another reason for the decline of the industry.

The reasons of the agricultural sluggishness, you must search the itself. They are, above all, in ignoring the achievements of scientific-technical progress in the slow development of advanced bioadaptive technologies, disregard for the requirements of scientifically-based crop rotations, in the pursuit of quick profit. Oddly enough, brake in this problem there are a number of large holdings, which were fond of high-yield crops – sunflower, canola, soy, etc., animal husbandry, and sugar plants deprived

* *Scientific leader – Ryzhykova N.I, Ph.D.*

of the rights of agribusiness, cultivation and use of seeds of domestic selection, and the result – prospects for development. A universal transition in a foreign equipment, seeds and chemical materials generally puts an end to the development of domestic material-technical base of the industry. Yes, in many ways, we lag behind the West, but using our own, proven over the years, science and technology can free to yield 40-50 t/ha and more, and much cheaper than using foreign models.

For example, domestic sugar beet hybrids Ukrainian MC72, MC90 Umansky and Umansky MC97 within three years of varietal trials in the Republic of Belarus has shown steady yield from 700 to 950 kg/ha, sugar yield – 12-14 t/ha.

Better environment than the one that formed the global and domestic markets for sugar, we hardly wait. So use the price boom to increase the profitability of sugar beet production in Ukraine is essential. Economic efficiency of such work can be quite high. For example, estimates possible of the profitability of production of 1 ha of sugar beet in conditions of 2011 at the purchase price of 1 ton that has developed in 2010 (see table. 2 and schedule).

Table 2

The estimated level of profitability of sugar beet production in 2014

Yield, t/ha	The cost 1 ha	Cost, 1T, UAH	Revenue, UAH/ha	Profit, UAH/ha	The level of profitability%
20	7200	360,10	9220	2020	28
30	9818	327,30	13830	4012	40
40	11307	271,83	18440	7133	63
50	12630	252,60	23050	10420	82
60	13539	225,70	27660	14121	104

As illustrated in the table and graph metrics, such thing as a «break-even point for sugar beet», is calculated annually at low prices and yield, no longer exists. Even the harvest of 20 tonnes will generate more than 2 thousand UAH profit per hectare and will provide the level of profitability of 28%. And with yields of 50 and 60 t/ha culture becomes very profitable. In addition, there is monetary support from the state budget. However, some manufacturers who use foreign seeds, equipment and means of protection, determining the level of costs per 1 ha are much higher – in the amount of 13 thousand UAH. In accordance with the classical routing it to happen. However, only one transition to the seeds of domestic hybrids will have a savings of 1200 UAH/ha, or 30 UAH/t of roots. A further 1000 UAH/ha can reduce costs through the use of elements biadaptive technology-the incorporation of crop residues instead of manure, the transition to fractional application of herbicides, selection of the best predecessors, removing redundant operations, improving the quality of work and compliance with optimal timing. To achieve good results in beet production is not quite easy, but is vital as the interest of foreign investors to the Ukrainian sugar beet production is growing every day. Already today they are ready to buy an old non-functional sugar factories.

Literature.

1. Василенко Ю. Модульний аналіз ринків цукрових буряків та цукру / Ю. Василенко, Н. Сеперович, О. Шевцов // Актуальні питання аграрної політики : зб. робіт 2002–2003. – К.
2. Драпак М. Minimization of charges on growing of sugar beet in the conditions of financial crisis.
3. «Інтер агро» №4(203) лютий 2011 стаття «Про прибутковість вирощування цукрових буряків»
4. Ткачук В. Оцінка та шляхи підвищення ефективності інноваційної діяльності в галузі цукрового виробництва.

УЧАСТЬ ПРАЦІВНИКІВ У ПРИБУТКАХ ЯК ФОРМА МОТИВАЦІЇ ПЕРСОНАЛУ

Прибуток, отриманий підприємством в результаті господарської діяльності, переважно формується в результаті взаємодії таких факторів виробництва як управління підприємством, величини залученого капіталу та роботи працівників. Залучення працівників до розподілу прибутку виступає вагомим напрямком стимулювання підвищення ефективності виробництва.

Одним з перших звернув увагу на вивчення проблеми мотивації праці персоналу А. Сміт. У його концепції «економічної людини» визначене постійне прагнення людини поліпшити своє економічне становище. Таким чином, саме економічний інтерес виступає основним мотивом людської діяльності. В подальшому розробці теорій мотивації приділяли увагу А. Маслоу, Д. Мак-Клелланд, Ф. Герцберг, А. Портер, Е. Лоурел та інші [2].

Метою дослідження є узагальнення світового досвіду щодо систем участі працівників у прибутках підприємства.

Існують різні варіанти участі в розподілі прибутків, де за «базис участі» приймається виробіток (продуктивність праці), дохід чи прибуток. Участь у прибутках як одна з форм стимулювання працівників полягає в розподілі певної частини прибутку між працівниками підприємства. Існують різні способи розподілу прибутків: строковий (у вигляді щомісячних виплат) відкладений (на певний період); у формі грошових виплат або залучення до акціонерної участі працівників підприємства [4, с. 83].

У багатьох зарубіжних країнах поширено цілком оригінальні системи преміювання. Зокрема, в американських фірмах уже тривалий час застосовуються дві системи, названі за прізвищами їхніх авторів, — системи Скенлона й Ракера. Перша з них базується на розподілі (у пропорції 1 : 3) економії витрат на заробітну плату між компанією і робітниками, а друга — на формуванні преміального фонду залежно від збільшення умовно-чистої продукції в розрахунку на один долар заробітної плати.

Мотивація працівників через участь у прибутках набула поширення в країнах Європейського Союзу, Японії, США. Так, в Японії впровадження такої системи сприяє також створенню умов для формування забезпечення конкурентоспроможності виробленої продукції. Наймані працівники тут крім щомісячних премій двічі на рік отримують бонуси з одержаного прибутку, у розмірах трьох-шестимісячної заробітної плати [2, с. 246].

У високорозвинених країнах практична реалізація програм щодо участі працівників у прибутках часто зумовлене державною підтримкою, яка реалізується шляхом звільнення від обкладання податками сум участі у прибутках. Таким чином держава створює комфортні умови власникам підприємств для поширення даної системи. Часто власники систему участі у прибутках застосовують добровільно, а часом — під тиском профспілкових утворень. Існує рід країн, де даний спосіб стимулювання працівників закріплений на законодавчому рівні [5, с. 425]. Прикладом є Франція, де система участі у прибутках закріплена законодавчими документами: тут введення подібних програм обов'язкове для приватних підприємств, в яких середньорічна чисельність працюючих перевищує 100 осіб [3, с. 87].

В США близько 350 тис. компаній реалізують різні системи участі працівників у прибутку. Також в США запровадженню програм участі працівників у прибутках сприяє підтримка держави, яка реалізується через пільгове оподаткування. Ефективність даних заходів очевидна: витрати державного бюджету на надання пільг повністю перекриваються податковими надходженнями від підприємств, які мають досвід ефективного впровадження таких програм. Найчастіше дана система реалізується шляхом «відстрочених виплат», які виступають джерелом створення пенсійних фондів [3, с. 88].

* Науковий керівник — Смігунова О.В., ст. викладач

Широкого поширення набули такі програми і в країнах Європейського союзу. Так, у Швеції колективна участь працівників у прибутках і власності підприємств шляхом створення фондів працівників використовується профспілками як засіб контролю за приватною власністю і навіть за всією економікою. У ряді країн введені обмеження на участь в прибутках для окремих категорій працівників. Зокрема, у Великобританії в плани участі в прибутках не включені працівники, зайняті неповний робочий день (менше 20 годин на тиждень), а також ті, чий стаж роботи у фірмі менше 3-х років. У Франції цей термін обмежений двома роками для французів і п'ятьма роками для іноземних робітників [1, с. 131].

Системи участі працівників у прибутках в Україні ще не набули достатнього поширення. Важливим завданням держави на сьогодні є створення умов для зацікавлення вітчизняних власників у запровадженні таких програм на з урахуванням світового досвіду та особливостей національної економіки.

Література.

1. Гриньова В.М. Економіка праці та соціально-трудова відносина: [навчальний посібник] / В.М. Гриньова, Г.Ю. Шульга – К. : Знання, 2010. – 310 с.
2. Качан Є.П. Економіка праці і соціально-трудова відносина: [навчально-методичний посібник] / Є.П. Качан – Тернопіль : ТДЕУ, 2006. – 373 с.
3. Самолюк Н.М. Аналіз зарубіжного досвіду оплати праці й участі найманих працівників в результатах діяльності підприємств / Н.М. Самолюк // Вісник національного університету водного господарства та природокористування. – 2009. – № 3. – С. 86-92.
4. Трюхан О.А. Участь працівників у розподілі прибутку як форма соціального діалогу у сфері праці / О.А. Трюхан // Актуальні проблеми держави і права. – 2008. – Вип. 37. – С. 82-85.
5. Яценко О.І. Система преміювання як важливий елемент стимулювання праці персоналу підприємств / О.І. Яценко // Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України. – 2006. – № 16. – С. 423-428.

ПРОДЬМА Ю.І.*

*Харківський національний технічний університет
сільськогосподарства імені Петра Василенка*

УДОСКОНАЛЕННЯ ВИРОБНИЧОЇ СТРУКТУРИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ НА ОСНОВІ ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДІВ ОПТИМІЗАЦІЙНОГО МОДЕЛЮВАННЯ

На сьогодні наукове обґрунтування оптимальних розмірів галузей і спеціалізації сільськогосподарських підприємств важливим та актуальним напрямком є проведення господарсько-економічних досліджень.

Важлива роль у розробці та виборі раціональної системи ведення сільського господарства належить визначенню виробничої галузевої структури сільськогосподарських підприємств на рівні сільської місцевості.

Світовий досвід свідчить, що моделювання є важливим засобом для визначення оптимальної виробничої структури галузей рослинництва і тваринництва, перспективних обсягів виробництва і споживання сільськогосподарської продукції, розроблення планів розвитку аграрної сфери на різних рівнях управління [1].

Розроблені моделі будуть орієнтуватися на підтримку ефективного функціонування сільськогосподарського виробництва підприємств і пов'язані з імітацією, поразкою різних ситуацій в аграрній сфері.

* Науковий керівник – Краля В.Г., ст. викладач

На прикладі розробки оптимізаційних моделей виробничої структури сільськогосподарських підприємств планується моделювання аграрної сфери Шевченківського району. Оптимізаційні моделі, адаптуватимуться до умов розвитку виробництва, покажуть можливості поліпшення економічного стану сільськогосподарських підприємств, зокрема, це виразиться у збільшенні сумарного прибутку від реалізації продукції сільського господарства в порівнянні з фактичною величиною на 20-30 % залежно від вибору планового варіанту.

За 2005-2015 рр. середньооблікова чисельність працівників на підприємствах району скоротилася в 4 рази. На районному рівні посівна площа також зменшилась, відповідно посіви та обсяги реалізації також стали меншими. В умовах, що склалися в аграрній сфері необхідне прийняття заходів, які призведуть до поліпшення стану сільського господарства. Погіршення виробничих показників сільськогосподарських підприємств зумовило розробку нових економіко-математичних моделей, які будуть враховувати структурні зміни в сільській місцевості.

Алгоритм розробки оптимізаційних моделей виробничої структури сільськогосподарських підприємств включає етапи:

1. Формулювання постановки економіко-математичної задачі і вибір критерію оптимальності (максимуму прибутку, отриманого сільськогосподарськими підприємствами від реалізації продукції).
2. Визначення можливого переліку основних, додаткових, допоміжних обмежень, які використовуються в моделях.
3. Підготовка інформаційного забезпечення економіко-математичних моделей. Розв'язання задач для визначення можливих значень урожайності культур і продуктивності сільськогосподарських тварин.
4. Складання моделей для кожного підприємства в межах сільської території і їх реалізація.
5. Формальний і економічний аналіз результатів рішення оптимізаційної задачі.
6. Вибір і експертна оцінка оптимального варіанта розв'язання економіко-математичного завдання.
7. Побудова альтернативних сценаріїв розвитку аграрного виробництва на рівні сільської території [2].

Відповідно до оптимізаційних рішень в сільськогосподарських підприємствах передбачається розширення посівних площ. Скорочення посівів кормових культур і відповідне збільшення посівів під більш вигідні товарні культури на господарствах досягається шляхом введення раціональної структури кормовиробництва.

Зростання чисельності тварин досягається за рахунок більш збалансованого годування і формування оптимальних кормових раціонів.

Розраховані посівні площі, а також прогнозовані показники урожайності культур будуть забезпечувати збільшення обсягів реалізації рослинницької продукції. Перспективна продуктивність тварин і зростання поголів'я худоби визначають позитивну різницю у фактичних і оптимальних обсягах реалізації молока, м'яса[3].

Встановлення оптимальної виробничої структури сільськогосподарських галузей допомагає забезпечити значне підвищення економічної ефективності виробництва на підприємствах.

Література.

1. Стовба Є.В. Зарубіжний досвід у розвитку теорії та практики моделювання сільських територій / Є.В. Стовба // Міжний науковий журнал. – 2011. – № 5. – С. 57-61.
2. Берегова Г.І. Економіко-математичне моделювання: [Навчальний посібник] / Г.І. Берегова, А.Ю. Сидоренко. – Львів : УБС НБУ, 2008. – 140 с.
3. Бондар Н. Економіка підприємства: [Навчальний посібник] / Н. Бондар, В. Воротін, О. Гаєвський; за заг. ред. А.В. Калини. – К. : МАУП, 2006. – 350 с.
4. Чернявський А.Д. Антикризове управління підприємством: [Навчальний посібник] / А.Д. Чернявський. – К. : МАУП, 2006. – 256 с.
5. Пуцентейло П.Р. Ефективність виробництва в підприємницьких структурах / П.Р. Пуцентейло // Економіка АПК. – 2005. – № 6. – С. 51-57.

ЕКОЛОГІЧНИЙ ОБЛІК ЯК ЗАСІБ ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ

Проблема інтеграції України у сучасний європейський економічний простір має багатоаспектний характер. Однією з проблем, яка потребує негайного розв'язання, є гармонізація вітчизняної системи бухгалтерського обліку з міжнародними стандартами обліку та фінансової звітності. На сьогоднішній день приведення у відповідність з міжнародною практикою ведення традиційного фінансового обліку та формування звітності є недостатнім, що обумовлює необхідність орієнтувати інформаційну облікову систему на майбутнє, зосереджуючи увагу на перспективних напрям розвитку обліку і системи фінансової звітності.

У процесі аналізу наукової літератури виявлено, що єдиного визначення екологічного обліку немає. На нашу думку, найбільш влучне поняття екологічного обліку визначено як систему виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення і підготовки релевантної інформації про діяльність підприємства у сфері природокористування з метою передачі її внутрішнім і зовнішнім користувачам для прийняття оптимальних рішень [1].

Інформаційною основою процесу ухвалення управлінських рішень є дані бухгалтерського і податкового обліку підприємства. Нині інформація про природоохоронну діяльність та екологічні витрати підприємств відображаються розрізнено, без урахування їх економічного змісту [2].

Екологічні проблеми безпосередньо впливають на виробничогосподарську діяльність підприємств та їх фінансовий стан. Як свідчить практика, витрати і зобов'язання, обумовлені природоохоронною діяльністю, стають настільки значними, що недостатня увага до них істотно збільшує ризик спотворення картини фінансового стану підприємств, що формується в бухгалтерському обліку і звітності. А це, у свою чергу, відображається на об'єктивності і ефективності ухвалення управлінських рішень, які формують екологічну спроможність суб'єктів господарювання, що може значно змінювати інвестиційну привабливість, конкурентоспроможність та, в цілому, імідж підприємства.

Зростання залежності суспільного розвитку від стану навколишнього природного середовища зумовлює необхідність економічного та екологічного пріоритетів. У зв'язку з цим вагомим результатом міжнародних екологічних дискусій та досліджень слід вважати визнання концепції сталого розвитку. Основна ідея даної концепції достатньо проста: забезпечити гармонізацію у взаємовідносинах між суспільством та навколишнім природним середовищем, економікою та екологією. На сьогоднішній день найбільш конкретно окреслені такі елементи концепції, як екоефективність та екосправедливість [3].

Екоефективність може бути визначена тільки на основі даних екологічного обліку. У зв'язку з цим, у системі екологічного обліку необхідно накопичувати інформацію про витрати на природоохоронні заходи, вести облік екологічних зобов'язань та відображати екоінформацію у фінансових звітах. Не зважаючи на те, що у діючому Плані рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій не враховані аспекти формування екологічної інформації, питання обліку витрат природоохоронної діяльності можна розв'язати. Більш проблематичним є питання обліку екологічних зобов'язань, оскільки досить складно оцінити таке зобов'язання на тривалу перспективу. Тому, вважаємо за доцільне розробку окремого П(С)БО щодо зобов'язань з відшкодування екологічної шкоди. У даному П(С)БО слід викласти зміст поняття «екологічне зобов'язання», зазначити умови його визнання, способи оцінки та методи розрахунку, розкриття інформації у звітності.

Інформаційною основою процесу ухвалення управлінських рішень є дані фінансового і податкового обліку підприємств, але на сьогоднішній день інформація про природоохоронну діяльність та екологічні витрати підприємств відображаються розрізнено, без урахування їх

* Науковий керівник – Поливана Л.А., к.е.н., доцент

економічного змісту. В більшості випадків поточні екологічні витрати не систематизуються, а містяться в загальних показниках собівартості продукції. Інформація про них може бути отримана лише за допомогою вибірки з первинних документів, статистичних розрахунків і експертних оцінок [4].

Відокремлення екологічних витрат у самостійну калькуляційну статтю (чи статті) є виправданим, але це вимагає складання планового кошторису відповідних витрат, що на даний час на підприємствах не здійснюється.

Таким чином, метою екологічного обліку є забезпечення формування екологічної інформації в бухгалтерському обліку для оптимізації природоохоронних витрат, підвищення ефективності використання матеріалів, зменшення відходів і викидів, зниження екологічного ризику і негативного впливу на навколишнє середовище, ухвалення обґрунтованих управлінських рішень.

Екологічний облік може бути розділений на три підсистеми [5]:

1) внутрішній – призначений для збору екологічної інформації у фізичних одиницях для внутрішніх управлінських рішень. Він є необхідною умовою для функціонування системи екологічного менеджменту та прийняття оптимальних управлінських рішень;

2) зовнішній – надає інформацію для зовнішніх користувачів, які турбуються питаннями охорони навколишнього середовища (громадськість, засоби масової інформації, органи влади, інвестори);

3) інші облікові системи – є засобом правильної оцінки екологічних податків і зборів.

Управління і контроль екологічно відповідального керівництва підприємством, а також складання екологічної звітності у розвинених країнах ґрунтуються на екологічно диференційованому, точніше – розширеному бухгалтерському обліку. Диференціації підлягає облік витрат і результатів, порядок визначення прибутків і збитків, баланс і виробничі статистичні дані.

Екологічний облік доцільно розглядати на таких рівнях: на рівні організації – в контексті як управлінського обліку, так і фінансового обліку; на географічному та геополітичному рівнях – інформація екологічного обліку збирається для оцінки стану окремих екосистем, екологічної та економічної безпеки конкретних країн та всього світу.

Як основні складові екологічного обліку пропонуються:

- екологічний фінансовий облік, звітність (зовнішня) та екологічний аудит (зовнішній);
- екологічний менеджмент, екологічний управлінський облік і аналіз, екологічна звітність (внутрішня), екологічний аудит (внутрішній) і екологічний контролінг;
- статистичний (еколого-економічний) облік і звітність.

Необхідними передумовами становлення та основою для розвитку екологічних аспектів бухгалтерського обліку є:

1) наявність внутрішніх та зовнішніх стимулів для екологічної активності підприємства, в тому числі:

– потреба у додатковому прибутку від ефективного і економічного використання сировини і матеріалів, що пов'язано з жорсткою конкуренцією на світовому ринку в умовах обмеженості ресурсів;

– наростаючий тиск з боку суспільства, різноманітних інстанцій на діяльність підприємств щодо покращення його екологічних характеристик;

2) обмеження деяких підходів традиційного бухгалтерського обліку стосовно ефективності витрат, пов'язаних з навколишнім середовищем.

Запропоновані заходи щодо вдосконалення екологічних аспектів фінансового обліку дозволять забезпечити всіх зацікавлених користувачів необхідною інформацією для забезпечення еколого-економічної безпеки суб'єктів господарювання.

Вдосконалення системи бухгалтерського обліку, а саме розвиток його екологічних аспектів у складі інформаційного забезпечення управління підприємством, забезпечить можливість планування, контролю, аналізу, прогнозування екологічних витрат, точнішого визначення економічної ефективності природоохоронних заходів, оцінки економічних збитків, які заподіюються забрудненню навколишнього середовища.

Література.

1. Лук'яніхин В.А. Облік екологічних витрат в системі управління підприємствами / В.А. Лук'яніхин, Т.А. Кірсанова // Вісник СумДУ. – 2001. – № 6 (27), 7 (28). – С. 89-100.
2. Методи оцінки екологічних втрат: [монографія] / За ред. Л.Г. Мельника та О.І. Карінцевої. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2004. – 288 с.
3. Новак У.П. Екологічний облік як інструмент сталого розвитку / У.П. Новак, О.І. Тарканій // Економіка: проблеми теорії і практики: зб. наук. праць. – Вип. 245: в 5 т. – Т. 2. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2008. – С. 309-313.
4. Хлобистов Є.В. Екологічна безпека трансформаційної економіки / Є.В. Хлобистов // РВПС України НАН України; відп. ред. С.І. Дорогунцов. – К.: Агентство «Чорнобиль інтерформ», 2004. – 336 с.
5. Максимів Л.І. Тенденції розвитку екологічно орієнтованого бухгалтерського обліку / Л.І. Максимів // Бухгалтерський облік і аудит: науково-практичний журнал. – 2005. – № 5. – С. 18-23.

СОЛОМАТИНА І.О.*

*Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка*

СУТНІСТЬ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОГО РОЗВИТКУ ГАЛУЗІ ЗЕРНОВИРОБНИЦТВА

Україна є одним з найбільших виробників зерна в Європі, збираючи щорічно 45,0-60,0 млн. т. Крім того, за останні десять років країна перетворилась у найбільшого експортера зерна в регіоні [5]. Зернове господарство відіграє важливу роль в аграрному секторі України, забезпечуючи стабільне постачання населення хлібом і хлібобулочними виробами, а також сировиною для промислової переробки. Виробництво продукції зернових культур має важливе місце у сільськогосподарському виробництві. Зернові займають найвищу питому вагу в структурі посівних площ та валових зборів продукції серед інших сільськогосподарських культур. Це можна пояснити їх винятковим значенням та різнобічним використанням.

Виробництво, переробка і експорт зерна в Україні дають суттєві грошові надходження до бюджету і є важливими сферами працевлаштування населення країни [7, с. 5]. Крім того, зернова галузь країни має суттєвий потенціал розвитку, пов'язаний, перш за все, з наявністю багатих земельних ресурсів і достатньої кількості кваліфікованої робочої сили. На сьогоднішній день, потенціал зернової галузі України оцінюється в 60,0-80,0 млн. т щорічного виробництва зерна і олійних культур. Цей фундаментальний фактор привертає до себе увагу великої кількості науковців та практиків, як всередині країни, так і за кордоном, і потребує подальшого поглибленого вивчення.

Значний вплив на функціонування зерновиробництва та зернового ринку має Закон України «Про державну підтримку сільського господарства України». Він визначає основні форми та способи підтримки сільгоспвиробників з боку держави [2]. Відповідно до даного закону, основні функції щодо регулювання зернового ринку покладені на Аграрний фонд. Його основними завданнями є: проведення цінової політики в основних сферах агропромислового комплексу; виконання від імені держави функції кредитора на період дії режиму заставних закупівель окремих об'єктів державного цінового регулювання; формування державного продовольчого резерву об'єктів державного цінового регулювання виключно для здійснення товарних та фінансових інтервенцій.

* Науковий керівник – Романюк І.А., к.е.н., асистент

Для ефективного розвитку формування конкурентоспроможної галузі велике значення має її інфраструктура. В ринкових умовах нормальне, а точніше ефективне функціонування зерновиробництва, залежить від розвитку його інфраструктури, яка забезпечує багатоманітність організаційних форм і каналів збуту продукції. Для розвитку ринкової інфраструктури економічно доцільним є створення цілої низки нових систем і форм активізації торгівлі зерном і зернопродуктами. До них слід віднести: торгові доми, комерційні банки, торгівельно-посередницькі фірми, страхові і брокерські компанії, товарні біржі, консалтингові фірми, аукціони, ярмарки, оптові ринки та ін.

В умовах глобалізації застосування державно-регулятивної підсистеми, завдяки використанню відповідних інструментів направлене на захист вітчизняного товаровиробника, надання галузі зерновиробництва пріоритетних умов у цілому [1, с. 87]. Інструменти впливають на конкурентне середовище та ринкові механізми і завдяки цьому визначають стан основних категорій конкуренції у зерновиробництві: попит, пропозицію та ціну. Окрім того, частина функцій підсистеми знаходиться на межі впливу окремих інструментів. Так, наприклад, цінове регулювання та протекціоністські заходи можуть бути реалізовані у зерновій галузі завдяки встановленню адміністративних норм або формуванню економічної системи мотивів та заохочень.

Таким чином, зерновиробництво є складною системою, яка включає в себе не тільки об'єкт і суб'єкти виробництва, переробки й обігу, але й певний механізм їх взаємодії, який формується під впливом економічних законів. Проте, зерновиробництво не є монолітним утворенням і на його основі можна виділити декілька підсистем як за функціональною ознакою – функціями, які здійснюють суб'єкти зерновиробництва та його конкурентного середовища (підприємства первинного виробництва, зберігання та переробки зерна); так і за ознакою предмету обігу (суб'єкти реалізації зерна (продовольчого, фуражного, насінневого, для подальшої переробки)). Кожна з них має свою специфіку, виражену насиченістю зернового ринку, особливостями обміну, взаємодії між суб'єктами, його зрілістю тощо. Проте, спільним для всіх підсистем є механізм їх функціонування, який характеризує всі відносини, що відбуваються в умовах конкурентного середовища зерновиробництва. Для ефективного та конкурентоспроможного ведення зерновиробництва необхідним є: застосування різноманітних методів і важелів управління процесами реорганізації; здійснення реструктуризації і сегментизації виробництва; інвестування фінансових, матеріально-технічних ресурсів у різноманітні виробництва; кооперування й інтегрування фінансових та матеріально-технічних зусиль як по горизонталі, так і по вертикалі.

На сьогоднішній день у зерновиробництві країни створено безліч організацій та об'єднань, тобто зернових компаній, але жодна не є однорідними утвореннями. Вони відрізняються між собою за ступенем спеціалізації, за ступенем наявності основних ланок технологічного ланцюга «від сировини – до кінцевого продукту». Для України ефективність функціонування зернової галузі має стратегічне значення, при успішному вирішенні якого створюються умови для розвитку низки суміжних галузей. Підвищення рівня ефективності зерновиробництва є найважливішим питанням, від успішного вирішення якого залежить продовольча безпека країни. Перед зерновим господарством поставлено не тільки завдання всебічного розвитку власного потенціалу, а й підвищення її економічної ефективності та конкурентоспроможності в порівнянні з аналогічними галузями великих країн-експортерів зерна [4, с. 122]. Відзначимо, що ефективність зерновиробництва формується в сучасних умовах конкурентного середовища господарювання. Тому саме конкурентні відносини координують виробництво матеріальних благ через систему ринкових важелів і ціновий механізм. Вони є важливим проявом ринкових відносин у розвитку галузі зерновиробництва.

У галузі зерновиробництва конкуренцію можна класифікувати у залежності від її суб'єктів на внутрішньогалузеву та міжгалузеву, по методах ведення – на цінову та нецінову, по кількості

агентів на ринку – довершену та недовершену. Дослідження сутності конкуренції дозволяє визначити діалектику конкурентних відносин: з однієї сторони, конкуренція породжується ринком, як форма економічних відносин, що спрямована на більш краще та повне задоволення потреб споживання в умовах обмежених ресурсів, а з іншої – є формою зв'язку між всіма суб'єктами ринку та суспільства [3]. Позитивні наслідки її виражаються у раніше вказаних позитивних досягненнях, що є рушійною силою підприємницької діяльності. Але такий початок дає перевагу індивідуальному перед суспільним, що може мати небажані наслідки для суспільства в цілому, а також для територій і навіть невеликих регіонів.

Конкурентоспроможність – категорія економічних відносин. Вона означає властивість суб'єкта ринку, що характеризує ступінь задоволення конкретної потреби в порівнянні із кращими аналогічними об'єктами, представленими на ринку [6, с. 22]. Зміст поняття конкурентоспроможності господарюючого суб'єкта набагато складніший і у теоретичному, і у практичному плані, тому й трактується в науці досить неоднозначно. Використовується таке поняття конкурентоспроможності як спроможність об'єкта витримувати конкуренцію в порівнянні з аналогічними об'єктами в умовах конкретного ринку. Якщо взяти за основу таке трактування конкурентоспроможності, то стан сучасного ринку навряд чи дасть можливість навіть самому стабільному у всіх відношеннях приватному зерновиробнику вести конкурентну боротьбу з кооперативами, акціонерними товариствами та іншими великими господарськими формуваннями. Конкуренція сприяє зниженню цін, поліпшенню якості продукції, що досить позитивно для покупця, але не завжди вигідно для зерно виробничої галузі. Однак, якщо приватні товаровиробники будуть продавати більший обсяг продукції, конкурентоспроможної по якості й сервісу, ніж інші конкуренти, то конкуренція відкриває можливості одержання більш значного прибутку.

Для забезпечення конкурентоспроможності зерновиробництва необхідно здійснювати комплекси заходів на таких рівнях: управлінський рівень – забезпечення оптимальних обсягів виробництва зерна та його собівартості; виробничий рівень – відповідність якості зерна встановленим стандартам та вимогам споживачів; маркетинговий – вивчення ринкової кон'юнктури та забезпечення реалізації виробленого зерна за максимальними цінами.

Література.

1. Бабенко А.Е. Державне регулювання та підвищення конкурентоспроможності зерновиробництва / А.Е. Бабенко // Економіка АПК. – 2008. – № 5. – С. 85-88.
2. Закон України «Про державну підтримку сільського господарства України» [Електронний ресурс]. – Доступ до ресурсу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1877-15>
3. Кваша С.М. Світові тенденції розвитку ринку зерна та напрями диверсифікації його використання [Електронний ресурс] / С.М. Кваша. – Доступ до ресурсу : http://www.nbu.gov.ua/portal/chem_biol/nvnau/2009_141/09ksm.pdf.
4. Кузьменко І.В. Інтенсифікація зерновиробництва як основний напрям підвищення конкурентоспроможності / І.В. Кузьменко // Економіка АПК. – 2015. – № 1. – С. 121.
5. Статистична інформація Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Доступ до ресурсу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
6. Чмир С.М. Напрямки підвищення ефективності зерновиробництва / С.М. Чмир // Економіка АПК. – 2007. – № 8. – С. 21-24.
7. Шпичак О.М. Вигоди та проблеми експорту зерна з України / О.М. Шпичак, О.В. Боднар // Економіка АПК. – 2013. – № 10. – С. 5.

ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

Здійснення зовнішньоекономічної діяльності підприємством, випуск продукції, яка була б конкурентоспроможною на зарубіжних ринках, залежить не тільки від технічного оснащення підприємства, наявності сучасних технологій та чітко поставленої системи контролю якості продукції, а й від кваліфікації співробітників підприємства, ефективного управління персоналом.

Управління персоналом є достатньо складним процесом, адже люди наділені інтелектом, здатністю мислити. Вони постійно розвивають між собою взаємовідносини, які часто впливають на продуктивність праці, виробництво, внутрішній клімат підприємства [1].

Сьогодні основними проблемами, з якими стикаються при управлінні персоналом – є підбір, формування кадрів з сучасним економічним мисленням, забезпечення ефективності праці працівників, збереження сприятливого клімату у колективі та багато інших.

Існує декілька підходів до підбору кадрів на підприємстві. Серед них найбільш розповсюдженими є самостійне наймання персоналу та звернення до агентств і служб зайнятості. Звичайно, кожна організація застосовує різні методи прийняття на роботу. Зокрема, анкетування, систему психологічних тестів, інтерв'ю [2].

Завдання керівника полягає в тому, щоб створити якомога продуктивніші відносини з персоналом, знайти саме такі методи та підходи, які сприятимуть більш ефективній роботі. Персонал потрібно заохотити, створити такі умови, за яких у кожного працівника буде бажання працювати плідно і з натхненням. При цьому досить важливу роль відіграє працездатність працівників, їх кваліфікованість. Використання таких форм заохочень як підвищення заробітної плати відповідно до рівня, на який працівник заслуговує, кар'єрний ріст, безкоштовні обіди, надання медичних послуг, організація відпочинку за рахунок підприємства (путівки) дозволять підвищити мотивацію працівників [3].

Щоб запобігти небажаним втратам працівників, на підприємстві доцільно розробити заходи для моніторингу морально-психологічного клімату в колективі, ступеня задоволеністю кожного співробітника роботою, умовами праці, відпочинку, задоволеності рівнем зарплати [2].

Для цього, на нашу думку, найкраще підходять такі методи як опитування, анкетування, бесіди (групові та індивідуальні). Цінність таких заходів полягає в можливості виявлення співробітників з високим потенціалом, перспективами. Це є позитивним, оскільки сприяє кар'єрному росту, зацікавленості працюючих у підвищенні продуктивності праці.

Застосування даних методів допомагає вирішити психологічні проблеми у колективі: не кожен може прямо виразити свою думку, а опосередковано це зробити легше. Провідний управлінський досвід свідчить про те, що стержнем, навколо якого формується колектив, є корпоративна культура. Вона допомагає дотримуватись встановлених правил і рахуватись з нормами трудової діяльності. Це сприяє формуванню «здорового» психологічного клімату у колективі. Злагода між працівниками дозволяє впроваджувати управлінські рішення швидше і легше [4].

Узагальнюючи вищевикладене, можна сказати, що управління людськими ресурсами – це цілеспрямована діяльність керівників, спеціалістів структурних підрозділів, менеджерів, яка включає в себе розробку принципів і теоретико-методологічних поглядів, моделей, стратегій управління. Планування, мотивація, розподіл і доцільне використання людських ресурсів є основою управління персоналом [3].

Отже, сучасна система управління персоналом повинна бути спрямована на підвищення конкурентоспроможності підприємства, його довгостроковий розвиток, вихід на максимальний рівень прибутку. На даний час більшість фахівців вважає, що формулою успіху є людські ресурси,

* Науковий керівник – Шабінський О.В., д.е.н., професор

тому їх цінність невідмінно зростає з кожним днем. Тому і система управління персоналом постійно змінюється, витісняючи стереотипи. Зараз більшість організацій використовує такий підхід до управління персоналом, за яким капіталовкладення проходить безпосередньо у самих працівників, у їх формування і розвиток. Вкладення у людські ресурси стають дедалі вигіднішими і сприяють виживанню фірми на ринку. Тому керівники пояснюють витрати, пов'язані з персоналом, не як даремні, а як інвестиції у людський капітал — основне джерело прибутку.

Література.

1. Бойчик І.М. Економіка підприємства: [Навчальний посібник]. / І.М. Бойчик. — [вид. 2, допов. та перероб.] — К. : Атіка, 2007. — 528 с.
2. Лукашевич В.М. Економіка праці та соціально трудові відносини: [Навчальний посібник]. / В.М. Лукашевич — Львів : Новий Світ-2000, 2008. — 248 с.
3. Ходаківський Є.І. Психологія управління: [Навчальний посібник] / Є.І. Ходаківський. — [вид. 2]. — К. : Центр учбової літератури, 2014. — 608 с.
4. Рябчик І.В. Наукові підходи до аналізу ефективності сільськогосподарських підприємств / І.В. Рябчик // Економіка АПК. — 2016. — № 8. — С. 44-48.

СТОЛЕНКО Н.А., МІНЕНКО Д.І.*

*Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка*

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЗЕРНОВИРОБНИЦТВА

Агропромисловий комплекс України – потужний сегмент виробництва, що значною мірою визначає соціально-економічний розвиток країни, рівень життя населення, забезпечення держави продуктами харчування та відповідною сировиною. Даний сектор економіки об'єднує велику кількість галузей, що економічно, технологічно та організаційно взаємопов'язані між собою.

Серед галузей агропромислового комплексу України найважливішою є зернове господарство. Це основа всього сільськогосподарського виробництва. Зернове господарство країни формує продовольчий фонд, забезпечує тваринництво фуражним зерном, створює резервні державні запаси зерна, формує певну частку експорту на зарубіжні ринки.

Зерновий комплекс входить в агропромисловий комплекс як підкомплекс, і включає в себе машинобудівні заводи, що забезпечують комплекс засобами виробництва та засобами праці; хімічні заводи, що постачають хімічні компоненти, необхідні для неперервного технологічного циклу; безпосередньо галузі сільського виробництва, що вирощують зернові культури: пшеницю, ячмінь, просо, рис, овес, гречку, рапс, сою. В Україні ці культури складають основу зернового виробництва. Транспортування, зберігання, переробка, реалізація продукції зернового комплексу, науково-дослідницьке забезпечення є важливими і необхідними умовами функціонування та розвитку зернового комплексу.

Перспективи розвитку основної ланки агропромислового комплексу – зернового господарства – забезпечені тими заходами, що будуть негайно застосовані щодо поліпшення загального стану фінансування та забезпечення необхідною сировиною та транспортними засобами даного сектору сільського господарства країни.

За умов дотримання оптимальних параметрів посіву зернових культур та раціонального розміщення їх після попередників, урожайність зернових у цілому буде залежати від співвідношення у групі різних за біологічними і агротехнічними властивостями вирощування культур. За узагальненими даними досліджень у різних ґрунтово-кліматичних умовах України,

* Науковий керівник – Шабінський О.В., д.е.н., професор

оптимальний рівень насичення сівозмін зернових, беручи до уваги і необхідність у вирощуванні інших культур (технічних, кормових) у Степу та Лісостепу становить до 60 % (30 % озимої пшениці, 30 % ярих зернових, бобових, кукурудзи), на Поліссі – до 50-55 % (30-35 % озимих і 20 % ярих зернових, бобових, кукурудзи).

Збільшення питомої ваги у сівозміні однієї культури або групи культур, близьких за біологічними властивостями, понад оптимальні параметри призводить до помітного зниження їхньої продуктивності. Це пояснюється зменшенням площі крапих попередників, скорочення строків повернення культури на колишнє місце вирощування, у зв'язку з чим погіршується стан гранту і посівів. За даними Кіровоградської державної сільськогосподарської дослідної станції, при насиченні сівозмін озимої пшениці від 10-50 % середня врожайність зерна у сприятливі за кількості вологи роки знижувалася на 8,7 центнера за гектар (з 48,4 до 39,7), а в посушливі 7,8 (з 40,1 до 39,7).

Про зниження ефективності виробництва зернових культур при надмірній її концентрації свідчить досвід багатьох господарств Вінницької, Сумської, Дніпропетровської та інших областей України. Однак і надзвичайно вузька спеціалізація, особливо у виробництві зерна, неефективна. Це пояснюється тим, що для виробництва зернових культур потрібні певні умови. Так, колосові зернові культури необхідно розмішувати у сівозмінах після пару, бобових, просапних, багаторічних трав. На полях з колосовими попередниками, після яких висівають озиму пшеницю більш ніж два роки підряд, різко знижується її врожайність через розвиток шкідників та хвороб. Це не дає змоги сконцентрувати посівні площі озимої пшениці у сприятливих для її вирощування районах, незважаючи на те, що вона, значною мірою по своїй врожайності перевищує урожайність ярих колосових культур. Тому необхідно науково-обґрунтувати чергування зернових культур у сівозмінах.

Особлива роль, яка впливає на родючість зернових культур відводиться саме землі, як головному засобу сільськогосподарського виробництва. Також важливим є комплекс природних та економічних умов підвищення родючості зернових. Нерівномірність же використання трудових ресурсів і основних виробничих фондів, а також інших факторів, викликають необхідність більш доцільно поєднувати галузі, а також раціонально добирати культури і сорти, аби досягти запланованого результату.

У господарствах, які мають надмірні площі колосових культур у сівозмінах, можливе зниження ефективності виробництва озимої пшениці, якщо колосові були її попередниками більш ніж два роки. При надлишках вологи, високої вологості повітря та при незбалансованому азотному живленні, посіви озимої пшениці можуть постраждати від масового ушкодження листовими хворобами, що знижує врожайність на 25-30 %. Крім погіршення санітарного стану полів, перенасичення сівозмін озимої пшениці обумовлює розміщення її після просапних попередників, а отже, посів проводиться у гірші агропромислові строки.

За умов прискороного розвитку хвороб та шкідників при порушенні сівозмін, строків посіву та незбалансованому застосуванні мінеральних добрив необхідне масове використання пестицидів, однак це веде до непередбачених екологічних наслідків. Коли врахувати, що в Україні від 20-30 % посівів зернових культур знаходяться у санітарно-охоронних зонах (поблизу жилих селищ, тваринницьких ферм, водойм, водних джерел та ін.), де застосування хімічних засобів захисту різко обмежене або заборонене, подальше вирощування зерна в цих зонах можливе лише в разі запровадження комплексної системи агротехнічних та біологічних засобів захисту зернових культур від шкідників, хвороб та бур'янів, а також проведення відповідних організаційно-господарських заходів.

Найважливішими напрямками інтенсифікації виробництва зерна є широке використання досягнень генетики і біотехнології, селекції і насінництва, виведення та впровадження нових сортів та гібридів рослин, що характеризується підвищеною стійкістю до засухи, несприятливістю до хвороб, більш високою потенційною врожайністю порівняно з їхніми попередниками, підвищеним вмістом у зерні біологічно активних речовин, які становлять особливу цінність як для харчування людині, так і для тварин.

Основне виробництво продовольчого зерна озимої пшениці і надалі буде концентруватись в степовій та лісостеповій зонах, де природні умови сприяють вирощування зерна високої якості.

Обсяги виробництва пшениці в Поліссі мають визначатися внутрішніми потребами регіону та країни. Це дасть змогу забезпечити цією сировиною вітчизняну макаронну та круп'яну промисловість. Значна частина цього зерна може бути реалізована на світовому ринку.

Для відновлення росту збору зернових потрібно, на нашу думку, провести комплекс заходів, перш за все економічного та організаційного характеру:

1. Пониження рівня цін на фінансові ресурси та надання можливості ліквідувати диспаритет цін.

2. Земля повинна стати товаром та є предметом залога при фінансуванні конкретного підприємства.

3. Повинно впровадити рівність всіх форм власності та законодавчо це задекларувати.

4. Створення умов для конкуренції в галузі.

5. Впровадження економічно-обґрунтованої державної підтримки підприємств як зернового господарства, так і агропромислового комплексу взагалі.

Слід підкреслити, що ці заходи можуть допомогти подолати кризу, що склалась в аграрному секторі країни.

*ТОВСТОКОРИЙ Є.С., СОСОННИЙ В.Є.**

*Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка*

ВИКОРИСТАННЯ ЛОГІСТИКИ ПРИ ФОРМУВАННІ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ

Починаючи з 1990-х рр. логістика стала найважливішим стратегічним інструментом в конкурентній боротьбі, невід'ємною частиною стратегії бізнесу.

Логістичний процес в аграрному виробництві на рівні сільськогосподарських підприємств реалізується за допомогою потоків, що функціонують між елементами і підсистемами виробничого підприємства, а також між виробником і зовнішнім середовищем. Управління підприємством, що інтегрує сукупність функцій стратегічного планування, організації, мотивації і контролю та ін., задає параметри бажаного стану функціонування підприємства, мотивуючи їх досягнення через систему стимулів. Саме ці стимули і можна визначити як конкурентні переваги аграрних підприємств, тому процес їх формування на даному етапі розвитку АПВ є актуальним.

Впровадження методів логістичного менеджменту в практику бізнесу дозволяє підприємствам істотно скоротити товарні запаси, прискорити оборотність оборотних коштів, знизити собівартість продукції і логістичні витрати, забезпечити задоволення споживачів в якості продукції і супутньому сервісі. Так, ефективний логістичний менеджмент може зменшити загальні витрати, даючи підприємству постійне лідерство в рівні витрат на певному сегменті ринку з подальшим акцентом на мінімізації ціни і високому рівні якості продукції та послуг.

Інтеграційні процеси у світі і глобалізація економіки змінюють поведінку сучасного споживача, який при ухваленні рішення про покупку товару виходить з набору очікувань на рівні найкращих світових стандартів, вимагає товари найвищої якості за прийнятною ціною, очікує швидкого реагування на їх запити і скорочення циклу поставки. Підприємства все більш оцінюються не тільки з точки зору якості їх продукції та сервісу, але гнучкості та здатності дотримуватися правил логістики: поставляти готову продукцію вчасно в невеликих обсягах, відповідно до замовленого кількості і безпосередньо до місця споживання. Не менш очевидно вплив логістики на поліпшення становища підприємств на ринку, що оцінюється збільшенням їх частки і багато в чому залежить від конкурентоспроможного рівня обслуговування споживачів.

* Науковий керівник – Мандич О.В., к.е.н., доцент

Істотний вплив на оборотний капітал логістика надає через скорочення запасів. В результаті учасники ланцюжка товароруку повинні бути збудовані в сучасні логістичні канали, що дозволить знизити собівартість продукції на основі мінімізації витрат з її доставки споживачеві та термінів її товароруку.

При визначенні конкурентних переваг важливо орієнтуватися на запити споживачів і відмінності від конкурентів, які мають бути реальними і виділяти продукцію на ринку.

Однак, в будь-якому разі, ефективність діяльності оператора ринку будь-якого рівня оцінюється за результатами реалізації його продукції та обсягами отримання прибутку [2-4].

Література.

1. Аникин Б.А. Коммерческая логистика / Б.А. Аникин, А.П. Тяпухин. – М. : Проспект, 2005. – 432 с.
2. Іващенко О.В. Економічна сутність категорії «ринку» / О.В. Іващенко // Вісник ХНАУ. Серія «Економіка і природокористування». – Випуск 5.– Х. : ХНАУ, 2007. – С. 161-165.
3. Іващенко О.В. Формування прибутку с сільськогосподарських підприємствах / О.В. Іващенко // Вісник СНАУ. Серія «Економіка та менеджмент». – Вип. 4 (35). – Суми : СНАУ, 2009. – С. 71-76.
4. Мандич О.В. Основні фактори формування ринкової позиції зерновиробників / О.В. Мандич // Вісник ХНТУСГ. – Вип. 149. – Харків : ХНТУСГ, 2014. – С. 224-229.
5. Портер М. Международная конкуренция: Конкурентные преимущества стран / М. Портер; пер. с англ. – М. : Международные отношения, 1993. – 896 с.

ФЕДЕРКА С.Ю.*

*Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка*

ЗАВДАННЯ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Кадрова політика – це сукупність соціально-правових, організаційно-економічних і психологічних заходів в держави з формування. Використання і відтворення трудового (кадрового) потенціалу [1].

Кадрова політика має за головну мету забезпечення сьогодні та у майбутньому кожної посади і робочого місця персоналом належної кваліфікації.

Основними завдання кадрової політики є:

- своєчасне забезпечення підприємства (організації) персоналом необхідної якості й у достатній кількості;
- забезпечення умов реалізації передбачених трудовим законодавством прав і обов'язків громадян;
- раціональне використання трудового потенціалу;
- формування і підтримання ефективної роботи трудових колективів.

Основні різновиди кадрової політики:

- політика добору кадрів;
- політика професійного навчання;
- політика оплати праці;
- політика формування кадрових процедур;
- політика соціальних відносин.

* Науковий керівник – Шабінський О.В., д.е.н., професор

Кадровою політикою традиційно вважають систему правил і норм, що приводять людські ресурси організації у відповідність до стратегії компанії. Тому методи роботи з персоналом підприємство використовує згідно з обраною концепцією бізнесу.

Метою кадрової політики є забезпечення збалансованості процесів поновлення та збереження кількісного та якісного складу кадрів. Безумовно, що основними факторами впливу на кадрову політику фірми є стан зовнішнього середовища та ситуація на ринках послуг і праці [2].

Кадрова політика в умовах ринкової економіки передбачає, перш за все, підходити до роботи з кадрами, розглядаючи її в нерозривному зв'язку з сутністю проблем, що вирішуються на даному етапі, підбираючи кадри у відповідності з новими задачами. Вирішальним критерієм при підборі і оцінці кадрів, перш за все керівних кадрів, є їх відношення до роботи в умовах ринку, причому відношення не на словах, а на ділі. Особливе значення має висунення і підтримка людей ініціативних, мислячих, енергійних, які можуть і бажають на практиці активно просувати в життя курс на розвиток підприємства в умовах ринкової економіки.

Особлива увага приділяється використанню людського фактору, підвищенню якості і творчої віддачі інтелектуального, кадрового потенціалу, покращенню підготовки і використання спеціалістів.

Кадрова політика в організації може відігравати пасивну, превентивну та активну роль.

Пасивна роль кадрової політики зводиться до ліквідації негативних наслідків конфліктів, коли керівництво врегульовує суперечку без прагнення виявити чи усунути її причину.

Превентивна роль базується на діагностиці персоналу та прогнозуванні кадрової політики на середньостроковий період.

Активна роль кадрової політики надає можливість розробки цільових кадрових програм, їх корекції на основі постійного моніторингу службової ситуації та відповідно до змін зовнішнього середовища [3].

Кадрова політика – один із найважливіших інструментів активної дії на всі процеси, що відбуваються в колективі, в тому числі і на розвиток економіки країни, так як вирішення багатьох господарських питань, що виникають, багато в чому залежить від правильності використання кадрів.

Робота з кадрами відноситься до ключових моментів діяльності будь-якого підприємства як елемента економіки держави.

Сучасний етап політичного і економічного розвитку не може обійтися без енергійних, творчо мислячих керівників, що вміють аналізувати ситуацію, чітко формувати цілі та виявляти альтернативи, володіти методами їх об'єктивної оцінки, брати на себе відповідальність в складних ситуаціях.

Зростання ролі людського фактору в сучасному виробництві підтверджується результатами досліджень провідних американських вчених. Вкладення в людські ресурси і кадрову роботу стають довгостроковим фактором конкурентоспроможності і виживання фірм.

Кадрова політика набуває все більш важливе значення як фактор підвищення конкурентної спроможності, довгострокового розвитку. Більшість спеціалістів формулюють сучасну концепцію управління людськими ресурсами достатньо широко, підкреслюючи її відмінності за критеріями оцінки ефективності (більш повне використання потенціалу співробітників, а не мінімізація витрат); за ознакою контролю (самоконтроль, а не зовнішній контроль); по переважній формі організації (органічна, гнучка форма організації, а не централізована бюрократична) і т.п. При цьому ними відмічається наявність тенденції до підвищення ролі аналітичних функцій кадрових служб, особливо в останні два десятиліття. Характерна риса в організації роботи з персоналом в рамках нової концепції - намагання кадрових служб до інтеграції всіх аспектів роботи з людськими ресурсами, всіх стадій їх життєвого циклу з моменту найму до виплати пенсійної винагороди.

Велике значення має розробка підходів до оцінки роботи службовців і управлінського апарату. Ціллю акції з вирішення цієї проблеми є не скорочення робочих місць, а раціоналізація праці шляхом оцінки всіх операцій, які проводяться. Фіналом є визначення ідеальної схеми функціонування адміністративної ланки підприємства. Для цього конкретними діями є: перепідготовка персоналу, переорієнтація і навіть реорганізація деяких підрозділів.

Література.

1. Аверин А.Н. Управление персоналом, кадровая и социальная политика в организации: [учебное пособие] / А.Н. Аверин. – М. : Изд-во РАГС, 2014. – 224 с.
2. Александрова А.І. Ринок робочої сили та проблеми зайнятості населення / А.І. Александрова // Вісник ХНТУСГ: Економічні науки. – Вип. 171. – Харків: ХНТУСГ, 2016. – С. 32-40.
3. Державна політика: [підручник] / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України; ред. кол.: Ю.В. Ковбасюк, К.О. Ващенко, Ю.П. Сурмін [та ін.]. – К. : НАДУ, 2014. – 448 с.
4. Кадрова політика і кадрова служба: [навчальний посібник] / С.М. Серьогін, Н.Т. Гончарук, Н.А. Липовська [та ін.]; за заг. ред. проф. С.М. Серьогіна. – Дніпропетровськ : ДРІДУ НАДУ, 2011. – 352 с.
5. Липсиу Й.В. Секреты умелого руководителя / Й.В. Липсиу. – М. : Экономика, 2013. – 320 с.
6. Основы менеджмента и маркетинга: [Учебник] / Под ред. Р. Садогорова. – Минск : Высшая шк., 2015. – 382 с.
7. Шцекин Г.В. Социальная теория и кадровая политика: [монографія] / Г.В. Шцекин. – К. : МАУП, 2000. – 576 с.

ФЕДЮКІН І.О.*

*Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка*

ДИВЕРСИФІКАЦІЯ В СТРАТЕГІЧНОМУ УПРАВЛІННІ МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Однією з функціональних стратегій при стратегічному управлінні підприємницької діяльності є маркетингова стратегія. Підприємницькі структури, що орієнтуються на профільну диверсифікацію, зайняті пошуком привабливих напрямків діяльності. Ціллю їх пошуку є виявлення таких напрямів, ланцюги цінностей яких відповідають тим, що вже входять в портфель ділової активності бізнес одиниці.

Маркетингова стратегія є особливим видом діяльності підприємства і створює зв'язки з зовнішнім середовищем і формує потенційну потребу у виробництві та реалізації певного виду продукції, що може бути придбане споживачами. Управління на основі маркетингу – це процес, що базується на інформації про бажання потенційних клієнтів, для того, щоб можна було запропонувати товари, послуги що задовольняють ці потреби. Також підприємство може запропонувати нові розробки. Проте в обох випадках при плануванні стратегії диверсифікації є складова інноваційного управління – формування асортиментної лінії, розробка нових і удосконалення наявних товарів та послуг. Диверсифікація є процесом створення нової цінності і для підприємства і для споживача, тобто утворюються відносини на взаємовигідній основі [1].

Утворена взаємодія стає концепцією стратегічного управління. Зв'язок між маркетинговим плануванням і стратегічним управлінням при диверсифікації діяльності дозволяє провести класифікацію стратегій за двома ознаками:

- рівень ієрархії;
- об'єкту та виконуваними функціями.

* Науковий керівник – Дудник О.В., к.е.н., ст.. викладач

Наявність взаємозв'язків між маркетинговою діяльністю та стратегічним управлінням дозволяє побудувати модель інтеграції маркетингу та стратегічного управління. По інтеграційній моделі розробляються: загальний (корпоративний) план (включає корпоративні, виробничі, фінансові цілі і стратегії), бізнес план (виробничий і фінансовий план), і план маркетингу (результати аналізу ринку, споживачів, конкурентів).

Корпоративна стратегія направлена на пошук існуючих переваг перед конкурентами, або їх створення. Основним інструментом для прийняття рішень є SWOT – аналіз, результати якого є основою для розробки загальної стратегії. Маркетингове планування використовує традиційні функції маркетингу: дослідження внутрішнього і зовнішнього середовища, ціноутворення, стимулювання збуту. Розробка і реалізація маркетингових планів впливає на фінансову, виробничу і інші системи підприємства, в свою чергу вони сприяють процесу формування маркетингових програм. Взаємодія є основою прийняття ефективних управлінських рішень [2].

Для забезпечення результативності процесу стратегічного планування диверсифікації діяльності існує комплексна модель, що максимально поєднує дані маркетингових досліджень в процес розробки маркетингового плану при стратегічному управління. Підприємницькі структури, що здійснюють стратегічне планування диверсифікації діяльності, формують цілі та обирають стратегії для їх досягнення, на основі даних маркетингових досліджень, які мають вирішальний вплив на результат стратегічного планування. Особу увагу слід приділяти достовірності і своєчасності даних маркетингових досліджень. Однією з популярних моделей аналізу є Portfolio – аналіз, що є інструментом, який дозволяє оцінити господарську діяльність з ціллю розвитку найбільш перспективних напрямків диверсифікації, або зменшення чи припинення інвестування в неприбуткові проекти. Основним його прийомом є побудова матриць, за допомогою яких порівнюються бізнес сектори по таким критеріям, як темп росту ринку, відносна конкурентна позиція, стадія ЖЦТ, та ін. Найбільш поширеною матричною моделлю є модель BCG. Вона будується для товарних груп, або для конкретних бізнес-секторів. Основна цінність її полягає в тому, що з її допомогою можна визначити не лише стратегічні позиції бізнес-сектору, а й дати рекомендації по стратегічному балансу потоку грошових коштів, який є центром уваги моделі BCG [3].

В результаті аналізу проведеного з допомогою матриці BCG підприємство має можливість оцінити позиції в стратегічному просторі, і розробити довгострокову стратегію, та визначити фінансову потребу.

Для оцінки перспектив бізнесу на конкретному ринку використовується матриця Мак Кінзі. Дана матриця є більш складною версією матриці BCG і враховує додаткові показники привабливості ринку.

При високому рівні нестабільності більш ефективно використовувати матрицю Хофера-Шенделя, що дозволяє порівняти окремі області діяльності і визначити напрямки руху грошових потоків.

Таблиця 1

Відмінні риси основних Portfolio-моделей

<i>Модель</i>	<i>Основна ціль стратегії</i>	<i>Зовнішні фактори оцінки</i>	<i>Внутрішні фактори оцінки</i>	<i>Загальна характеристика</i>
BCG	Зростання частки ринку, збільшення прибутку	Темп росту ринку	Відносна частка на ринку	Простота використання. Роль частки ринку переоцінена.
Мак Кінзі	Направлення резервів в сильний бізнес і вилучення із слабого	Привабливість ринку	Конкурентоспроможність	Більш детальна класифікація видів бізнесу
Хофера-Шенделя	Позиціонування бізнес областей по стадіям ринку і конкурентоспроможністю.	Стадії розвитку ринку	Відносна конкурентна позиція	Чітке розмежування планування на корпоративний, діловий, функціональний рівень.

Стратегія диверсифікації діяльності стратегічної бізнес одиниці має актуальність тоді, коли є всі можливості її застосування з врахуванням діючих умов господарювання та адекватної оцінки можливих майбутніх змін. При цьому, на етапі реалізації стратегії керівництво має відповідально використовувати всі можливі управлінські інструменти, а саме: базовий стратегічний план, що включає основні напрямки діяльності; тактичний план, а саме стратегії направлені на зростання, збереження стабільності, посилення конкурентоспроможності; оперативний план – поточна діяльність підприємства по досягненню стратегії.

Література.

1. Шершньова З.Є. Стратегічне управління: [Підручник] / З.Є. Шершньова. – КНЕУ Київ, 2007. – 699 с.
2. Дудник О.В. Інвестиційні стратегії підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу аграрних підприємств / О.В. Дудник // Економіка АПК. – 2016. – № 5. – С. 79-86.
3. Островський П.І. Стратегія діяльності сільськогосподарських підприємств в умовах ринкового середовища/ П.І. Островський, Т.П. Добрунік // Вісник соціально-економічних досліджень. – Вип. № 15. – Одеса: ОДЕУ, 2003. – С. 239-243.
4. Сасенко М.Г. Стратегія підприємства: [Підручник] / М.Г. Сасенко – Тернопіль: «Економічна думка». – 2006. – 390 с.

ХИРНИЙ Д.С., ШКУРКО А.В.*

*Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка*

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ТОВАРНОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВ

Поєднуючи теорію формування конкурентоспроможності підприємства і комплекс маркетингу, можна визначити наступні маркетингові складові підвищення рівня конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств: провадження товарної й цінової політики, товаропросування, а також політику розподілу та збуту. На нашу думку, однією з основних напрямів підвищення рівня конкурентоспроможності для сільськогосподарських підприємств є саме покращення їх товарної політики.

Що стосується конкурентних переваг за товарною політикою, то головною задачею є формування асортименту. Сутність забезпечення конкурентних переваг з цієї сторони полягає у плануванні фактично усіх видів діяльності, які спрямовані на відбір продукції для майбутнього виробництва, з метою ефективної реалізації на ринку і відповідністю до вимог споживачів.

Система формування конкурентних переваг товарної політики має включати наступне:

1. Вивчення існуючих і перспективних потреб споживачів, аналіз способів використання продукції й особливостей купівельного попиту на об'єктових ринках.
2. Оцінка аналогічної продукції конкурентів.
3. Критична оцінка якості виробленої продукції підприємством, але вже з позицій споживачів.
4. Вирішення питань стосовно продукції, яку слід додати до асортименту, а яку вилючити через зміни в рівні конкурентоспроможності.

* Науковий керівник – Мандич О.В., к.е.н., доцент

5. Проведення диверсифікації продукції за рахунок інших можливих напрямів виробництва.

6. Оцінка і аналіз всього асортименту продукції підприємства, що є невід'ємною частиною маркетингу.

Складність вирішення такої задачі полягає в складності об'єднання всіх елементів для досягнення кінцевої мети оптимізації асортименту з урахуванням поставлених стратегічних ринкових цілей підприємством. Якщо цього досягти не вдається, то може вийти, що в асортимент почнуть включатися види продукції, впроваджені скоріше для зручності виробничих підрозділів підприємства, ніж для споживача. З погляду теорії маркетингу – це є прямою суперечністю і може з конкурентних переваг перейти до розряду конкурентних ваг підприємства.

Використовуючи зазначений підхід, ми, фактично, можемо і характеризувати конкурентоспроможність підприємства та його продукції через систему базових показників ефективності поточної діяльності, адже головним критерієм оцінки поведінки оператора ринку є результативність [2-4].

Література.

1. Балабанова Л.В. Маркетингове управління конкурентоспроможністю підприємств: [Монографія] / Л.В. Балабанова, В.В. Холод. – Донецьк : Дон ДУЕТ, 2006. – 294 с.
2. Іващенко О.В. Економічна сутність категорії «ринку» / О.В. Іващенко // Вісник ХНАУ. Серія «Економіка і природокористування». – Випуск 5.– X. : ХНАУ, 2007. – С. 161-165.
3. Іващенко О.В. Формування прибутку сільськогосподарських підприємств / О.В. Іващенко // Вісник СНАУ. Серія «Економіка та менеджмент». – Вип. 4 (35). – Суми : СНАУ, 2009. – С. 71-76.
4. Мандич О.В. Основні фактори формування ринкової позиції зерновиробників / О.В. Мандич // Вісник ХНТУСГ. – Вип. 149. – Харків : ХНТУСГ, 2014. – С. 224-229.
5. Портер М. Международная конкуренция: Конкурентные преимущества стран / М. Портер; пер. с англ. – М. : Международные отношения, 1993. – 896 с.
6. Райзберг Б.А. Курс управления экономикой / Б.А. Райзберг. – СПб. : Питер, 2003. – 528 с.
7. Фатхутдинов Р.А. Конкурентоспособность: экономика, стратегия, управление / Р.А. Фатхутдинов. – М. : ИНФРА-М, 2000. – 312 с.

ЦЕЛУЙКО Ю.В.*

*Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка*

РОЗВИТОК РИНКУ РІПАКУ В УКРАЇНІ

Ріпак є цінною олійною та кормовою культурою. Раніше в Україні її вирощували переважно на насіння та зелений корм, а також переробляли на олію та шрот. Та в останні десятиріччя стрімке зростання попиту на ріпак було зумовлено розвитком біопаливної галузі [1].

Обсяги виробництва ріпаку зростають в останні роки у зв'язку з його використанням на технічні цілі. Основні країни виробники ріпаку – Китай, Канада, Індія, Франція, Німеччина (рис. 1.). Частка цих п'яти країн в 2013 році склала 72,1 % світового виробництва ріпаку.

* Науковий керівник – Колтаченко Н.М., ст. викладач

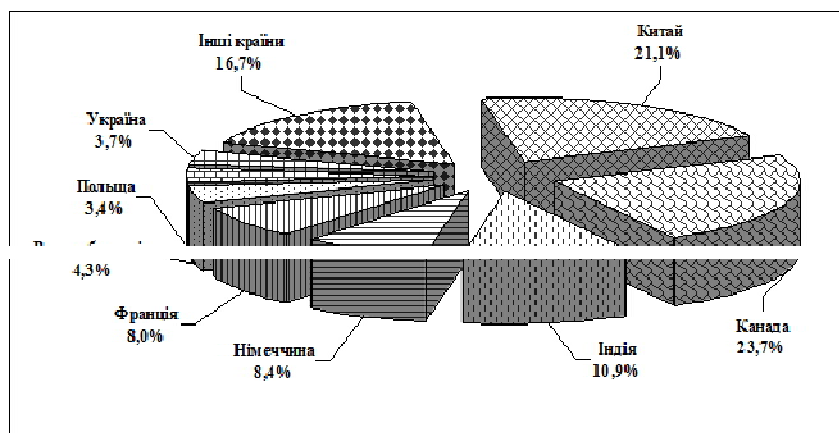

Рис. 1. Структура світового виробництва насіння ріпаку у 2013 р.*

* джерело: складено за даними Міжнародної організації FAO (з мережі Internet)

Обсяги виробництва ріпаку, як в світі, так і в Україні, збільшувалися в основному екстенсивним шляхом. Так, якщо в 1990 році площі посівів під цією культурою становили 89,7 тис. га, то у 2013 році вони досягли 1017,4 тис. га. При цьому, найбільший обсяг виробництва приходить на 2008 рік, коли було засіяно 1411, 8 тис. га. На рисунку 2 представлена динаміка посівних та зібраних площ ріпаку в Україні у 1990 – 2013 роках.

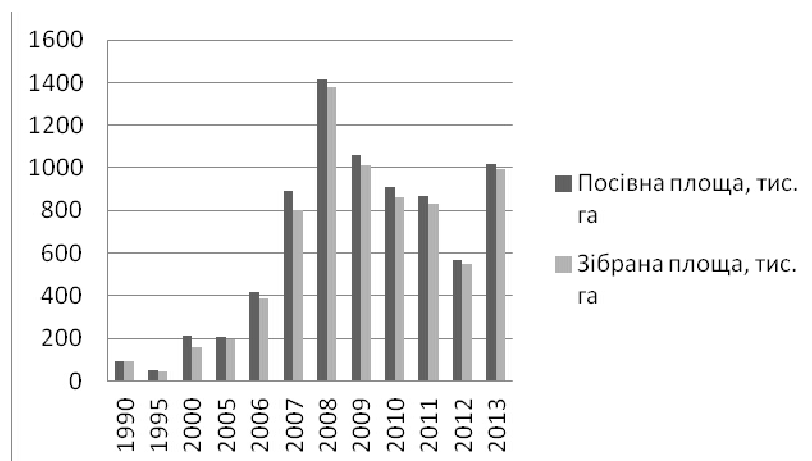

Рис. 2. Динаміка посівних та зібраних площ ріпаку в Україні у 1990 – 2013 роках.*

* джерело: побудовано автором за даними Державної служби статистики України

Стрімке зростання попиту на насіння ріпаку показало, що вітчизняний ринок не достатньо готовий до цього. Вітчизняні науковці приділяють значну увагу проблемам розвитку та функціонування ринку ріпаку. Так, основними напрямками підвищення ефективності функціонування цієї галузі є створення потужної сировинної бази, в першу чергу за рахунок інвестицій. Впровадження новітніх технологій, використання нових високопродуктивних сортів, технічне переоснащення існуючих переробних підприємств сприятиме подальшому сталому розвитку ріпаківництва [5].

Недостатній розвиток інфраструктури ринку ріпаку є одним з факторів, що гальмує його розвиток. Адаже зв'язок між виробничою та невиробничою сферами, науковими організаціями, обслуговуючими підприємствами тощо є основою для ефективного функціонування ринку ріпаку [5].

Подальший розвиток ринку ріпаку надасть можливість зменшити енергетичну залежність держави, сприятиме збереженню екології, забезпечуватиме населення харчовою олією. Але для цього необхідно впровадити дієвий механізм державного регулювання, удосконалити

нормативно-правове й організаційно-управлінське забезпечення його формування; сприяти інтеграційним процесам; відшукувати нові ринки збуту та підвищувати конкурентоспроможність даної галузі.

Література.

1. Дудар Т.Г. Стратегія розвитку ринку ріпаку та продуктів його переробки: [монографія] / Т.Г. Дудар, А.В. Фаїзов. – Тернопіль : Економічна думка, 2007. – 166 с.
2. Кириленко І.Г. Формування ринку українського біопалива: передумови, перспективи, стратегія / І.Г. Кириленко, В.В. Дем'янчук, Б.В. Андрущенко // Економіка АПК. – 2010. – № 4. – С. 62-66.
3. Колпаченко Н.М. Ефективність виробництва ріпаку в сільськогосподарських підприємствах Харківської області // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції «Ринкова трансформація економіки: стан, проблеми, перспективи» 8-22 листопада 2010 р. У двох томах. – Т.1. – Харків: ХНТУСГ, 2010. – С. 180-182.
4. Маслак ОМ. Ріпак: «за» і «проти» / ОМ. Маслак // Агробізнес сьогодні. – 2013. – № 5 (252).
5. Фаїзов А.В. Економічний механізм формування Ринку ріпакового насіння та олії: тенденції і перспективи / А.В. Фаїзов, Г.В. Яворова // Економіка АПК. – 2009. – № 2. – С. 121-125.
6. Яворова Г.І. Програма розвитку ріпаківництва в Україні на 2008-2015 рр. / Г.І. Яворова. – К. : Міністерство аграрної політики, 2008. – 28 с.

ЮР'ЄВ Є.Є.*

*Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка*

ЕФЕКТИВНІСТЬ, ЯК ЕКОНОМІЧНА КАТЕГОРІЯ

Категорія «ефективність» розглядається в багатьох працях вітчизняних та іноземних учених-економістів. Вивчення літературних джерел свідчить про відсутність єдиної точки зору з окремих теоретичних питань, методики і методології дослідження економічної ефективності та тлумачення самого терміну «ефективність». Різноманітність тлумачень цієї економічної категорії пов'язана з характерною багатогранністю форм відображення результату, видів діяльності та суб'єктів, які отримують даний результат. Однак, учені дотримують єдиної думки в тому, що категорію ефективності необхідно розглядати як відношення результату або ефекту виробництва до обсягу лімітованих ресурсів, задіяних у виробничому процесі.

Розкриття сутності економічної ефективності вимагає врахування вимог фундаментального економічного закону про забезпечення матеріальних і духовних потреб суспільства. Категорія економічної ефективності виробництва повинна відображати ступінь забезпечення саме цих потреб суспільства в цілому та кожного окремого індивідуума.

Ефективність – це здатність приносити ефект, результативність процесу, проекту тощо, які визначаються як відношення ефекту, результату до витрат, що забезпечили цей результат.

Ефективність виробництва – це складне і багатогранне явище, яке вимагає органічного поєднання і взаємодії робочої сили, основних засобів та предметів праці (а в аграрному виробництві – землі). В процесі виробництва здійснюється виробниче споживання вказаних ресурсів з метою отримання певних споживних вартостей, спроможних задовольнити відповідні

* Науковий керівник – Антощенкова В.В., к.е.н., доцент

потреби людей. Отже, будь-яке виробництво передбачає витрати ресурсів і одержання певних результатів. Але на однакову кількість витрачених ресурсів підприємства можуть одержувати далеко не однакові за величиною результати. В такому випадку кажуть, що підприємства ведуть виробництво з різною ефективністю.

Отже, ефективність виробництва – складна економічна категорія, яка відображає об'єктивні економічні закони та одну з важливих сторін виробництва – результативність.

Визначенням економічної ефективності виробництва займалося багато дослідників: В. Андрійчук, В. Мацибора, І. Петренко, П. Чужинів, С. Кованов та інші. Дані вчені акцентують увагу на рівні економічності використання ресурсів виробництва, здебільшого лімітованих. Для суспільства, як вважає В. Андрійчук важливо мати найоптимальніше виробництво продукції, при якому досягається максимальна економія витрат – ресурсів виробництва (людський, природних, матеріальних, земельних, інтелектуальних, фінансових тощо).

Андрійчук В.Г. [1, с. 399] трактує ефективність, як економічну категорію, що відображає співвідношення між одержаними результатами і витраченими на їх досягнення ресурсами, причому при вимірюванні ефективності ресурси можуть бути представлені або в певному обсязі за їх первісною (переоціненою) вартістю (застосовувані ресурси), або частиною їх вартості у формі виробничих витрат (виробничо-спожиті ресурси). Якщо при цьому врахувати, що результати виробництва не лише є різноманітними, але й можуть бути представлені в різних формах: вартісній, натуральній, соціальній, то стає очевидною необхідність в ідентифікації категорії ефективності відповідно до тих аспектів діяльності підприємства, які важливо проаналізувати й оцінити. Враховуючи специфіку сільськогосподарського виробництва, доцільно розрізнити такі види ефективності: технологічну, економічну і соціальну.

Уваги заслуговує і визначення В.І. Мацибори, який вказує, що економічна ефективність це узагальнююча економічна категорія, якісна характеристика якої відображується у високій результативності використаної живої і уречевленої праці в засобах виробництва і визначається відношенням одержаних результатів до витрат засобів виробництва і живої праці [2, с. 136].

Економічна ефективність сільськогосподарського виробництва означає одержання максимальної кількості продукції з одного гектара земельної площі, від однієї голови худоби при найменших затратах праці і коштів на виробництво одиниці продукції. Потрібно зауважити, що ефективність сільського господарства включає не тільки співвідношення результатів і витрат виробництва, в ній відбиваються також якість продукції і її здатність задовольнити ті чи інші потреби споживача. При цьому підвищення якості вимагає додаткових затрат живої і уречевленої праці.

Розглядаючи категорію економічна ефективність виробництва Петренко І.Я. та Чужинів П.М. [3, с. 324, 325], вказують, що ця категорія характеризує відношення економічного ефекту (результату) до ресурсів (витрат), які обумовлюють цей ефект, або навпаки, – відношення ресурсів (витрат) до величини отриманого економічного ефекту. Автори зазначають, що «ефект» та «ефективність» поняття неоднозначні. Термін «ефект» означає кінцевий результат якого-небудь процесу, в якому реалізується мета виробництва. Ефект може бути виробничим (в формі сільськогосподарської продукції), економічний (ресурси, затрати, прибуток) та соціальний, який відображає стан умов праці робітників. Однак, незважаючи на саму важливість «ефекту», сам по собі цей термін недостатньо характеризує трудову діяльність працівників, тому що не виражає, ціною яких ресурсів він отриманий. Один і той же ефект може бути отриманий різними способами, з різним рівнем використання ресурсів (витрат) і навпаки, однакові ресурси (витрати) в різних підприємствах можуть дати різний ефект. Тому потрібно порівнювати ефект, який досягнуто з тими ресурсами (витратами), за допомогою яких він отриманий. Отже важливо при вираховуванні абсолютної величини – «ефекту» (результату) знати й іншу абсолютну величину – використані чи спожиті ресурси (поточні виробничі витрати). Рівень економічної ефективності дає можливість представити, ціною яких ресурсів (витрат) досягнуто економічний ефект (результат).

Колектив авторів – М.Г. Грещак, В.М. Колот, А.П. Наливайко, С.Ф. Покропивний [4, с. 449.] трактують ефективність виробництва, як комплексне відбиття кінцевих результатів використання засобів виробництва й робочої сили (працівників) за певний проміжок часу. Вони зазначають, що в зарубіжній практиці як синонім терміна «результативність господарювання» зазвичай використовують термін «продуктивність системи виробництва та обслуговування», коли під продуктивністю розуміють ефективне використання ресурсів (праці, капіталу, землі, матеріалів, енергії, інформації) за виробництва різноманітних товарів і послуг. Родовою ознакою ефективності (продуктивності) може бути необхідність досягнення мети виробничо-господарської діяльності підприємства (організації) з найменшими витратами суспільної праці або часу.

Г.В. Черевко, Ф.В. Горбонос [5, с. 275-276] стверджують, що термін «ефективність» слід розглядати, як дієвість витрат, які вкладені в певну діяльність, з метою отримання бажаних результатів. Ефективність, на їх думку – це економічна категорія, яка відображає виробничі відносини з приводу економії живої та уречевленої праці і показує кінцевий корисний ефект від застосування засобів виробництва і живої праці. Ефективність це складна економічна категорія і пов'язана вона з цілеспрямованою, раціональною людською діяльністю. Вона відображає певні виробничі відносини, що складаються між суспільством в цілому і підприємствами, а також окремими працівниками. В ефективності відображається дія об'єктивних економічних законів, розвиток продуктивних сил, характер виробничих відносин. Вона є формою вираження мети виробництва. Отже, поняття «ефективність» має зміст за наявності мети, яка повинна бути досягнута. Основною ж метою виробництва є віддача сукупних витрат, які беруть участь у процесі виробництва. В своїх дослідженнях вчені розрізняють ресурсний, витратний та ресурсно-витратний підходи до визначення економічної ефективності виробництва. А найбільш прийнятним вони вважають ресурсно-витратний підхід, за якого економічний ефект порівнюється.

Головною метою ефективності є забезпечення дохідності та прибутковості, що в процесі виробництва дозволить вести просте та розширене відтворення основних засобів. З досягненням цього, пов'язана сутність однієї з головних економічних категорій – ефективності виробництва. Ефективність як економічна категорія, відображає раціональність суспільних відносин з приводу використання ресурсів в процесі виробництва, розподілу, обміну та споживання економічних благ. Також важливо при визначенні абсолютної величини – «ефекту» (результату) знати й іншу абсолютну величину – використані чи спожиті ресурси (поточні виробничі витрати). Рівень економічної ефективності дає можливість представити, ціною яких ресурсів (витрат) було досягнуто економічний ефект (результат). Варто зауважити, що важливою умовою економічної ефективності, є симбіоз процесів планування управлінської праці та виробничого планування.

Література.

1. Андрійчук В.Г. Економіка підприємств агропромислового комплексу / В.Г. Андрійчук // КНЕУ. – К. : КНЕУ, 2013. – 779 с.
2. Мацибора В.І. Економіка сільського господарства: [підручник] / В.І. Мацибора – К. : Вища школа, 1994. – 415 с.
3. Петренко И.Я. Экономика сельскохозяйственного производства / И.Я. Петренко, П.И. Чужинев – Алма-Ата : Кайнар, 1992. – 560 с.
4. Економіка підприємства: Підручник / М.Г. Грещак, В.М. Колот, А.П. Наливайко, С.Ф. Покропивний та ін.; ред. С.Ф. Покропивного. – [Вид. 2-ге, перероб. та доп.]. – К. : КНЕУ, 2001. – 528 с.
5. Економіка підприємства: [навчальний посібник] / Г.В. Черевко, Ф.В. Горбонос, Г.Б. Іваницька, Н.Ф. Павленчик; ред. Г.В. Черевко. – Львів : Априорі, 2004. – 384 с.

ПРОБЛЕМИ БІРЖОВОЇ ТОРГІВЛІ В УКРАЇНІ

Важливою елементом оптової торгівлі являється біржова торгівля. Її зародження розпочалося з елементарного локального ринку – базару. У високорозвинених країнах такий напрямок реалізації продукції як базар, повністю припинив своє існування. На заміну їм прийшли товарні біржі. Сама товарна біржа являє собою організований, безперервно діючий ринок.

В різні періоди під біржею мали на увазі:

- а) величезний торгівельний центр;
- б) інтервал часу, саме коли проводились торги;
- в) а також самі торги [1].

У світі центром ринкової економіки є біржовий ринок. Він створює ефективний механізм для укладення торгових угод, полегшує процес торгівлі, а також захищає від несприятливих змін ціни інтереси покупців і продавців [2].

Біржовий ринок – це ринок різноманітних фінансових інструментів має регламентовані правила здійснення біржових угод та володіє необхідною ліквідністю (практично завжди Ви зможете продати або купити певний фінансовий інструмент – акції, ф'ючерси на валюту, товари і т.д.), підвищеним ризиком і відповідно потенційно великою прибутковістю. Біржовий ринок – це ринок не лише регульований державою ззовні, а й ринок з досить жорсткою системою саморегулювання. Біржовий ринок – це майданчик, де збираються покупці і продавці для здійснення торгових операцій з певними фінансовими інструментами, це система відносин між продавцями і покупцями, сфера потенційних обмінів [3].

За останнє десятиліття світова біржова торгівля дуже розвинулася. Це свідчить про масштабність глобалізаційних процесів, динамічність та кардинальні зміни тенденцій на ньому. Серед основних здобутків останнього десятиліття повномасштабна електронізація усіх процесів біржової торгівлі та клірингових розрахунків. Сучасний світовий біржовий ринок перебуває у стані безперервної трансформації організаційної структури біржі, технологій біржової торгівлі, біржових інструментів, видів базисних активів. Сучасні світові біржі забезпечують широкі можливості для учасників торгівлі. Процеси консолідації бірж сприяли біржовому об'єднанню в альянси та трансформації світових товарних і фондових бірж в універсальні біржові платформи, які забезпечують одночасно торгівлю фінансовими і товарними інструментами. Крім того, біржова консолідація забезпечила об'єднання бірж різних країн світу і навіть континентів у єдині біржові електронні торговельні майданчики, які дають можливість здійснювати торгівлю з будь-якого куточка світу і практично 24 години на добу. Такі трансформації сприяли підвищенню конкурентоспроможності світових бірж, а також зростанню прозорості та ліквідності біржових торгів [4].

В Україні біржова діяльність все ще перебуває на стадії розвитку. Особливо на біржову ситуація впливає теперішня економічна криза, що викликана з політичною нестабільною ситуацією. Незважаючи на це в Україні зареєстровано 584 бірж, що навіть більше ніж у США, а також інших країнах із розвинутою ринковою економікою. Майбутньому розвитку біржової діяльності в Україні заважає цілий ряд проблем: низька ліквідність, низький рівень біржової культури в країні, непрозорість біржових ринків і недосконалістю нормативного регулювання. Біржовій діяльності потрібен чіткий механізм державного регулювання. Щоб ситуація в нашій країні покращилася доцільно провести реформи щодо покращення біржової діяльності:

– скоротити чисельність бірж, залишити тільки біржі із значною кількістю угод та обсягів торгів;

* Науковий керівник – Крутько М.А., к.е.н.

- збільшити частку організованого ринку у загальному обсязі торгів;
- знайти шляхи додаткового залучення фінансові ресурсів;
- на законодавчому рівні забезпечити захист прав інвесторів та гарантувати виконання угод та повернення вкладених коштів;
- підвищити рівень ліквідності та капіталізації;
- реформувати депозитарну систему;
- забезпечити прозорість біржової діяльності;
- впроваджувати в біржову діяльність нові інформаційні технології [5].

Отже, для майбутнього розвитку біржового ринку в Україні, спираючись на світовий досвід і високий рівень розвитку біржової діяльності в економічно успішних країнах, то потрібно створити єдину біржову систему за меншої але більш дієвої кількості самих бірж.

Література.

1. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.bcse.by/ru/home/index/1220>.
2. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://vuzlib.com/content/view/2547/>.
3. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://forexaw.com/TERMs/Economic_terms_and_concepts/Exchange_Terminology/.
4. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=71372>.
5. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.studfiles.ru/preview/5118018/page:5/>.

*СІРИК Т.І.**

*Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка*

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЛЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Все більше українських підприємств переходять на автоматизовану форму бухгалтерського обліку. Автоматизація процесу обліку дає можливість економити підприємству свій час і кошти. Це стосується також господарств із сільськогосподарським спрямуванням. На фермерському господарстві «Надія» також постало питання переходу від журнально-ордерної форми обліку до автоматизованої. Головний бухгалтер знаходиться в стані вибору між програмним забезпеченням, адже на ринку представлено безліч компаній та фірм з такою продукцією.

Як відомо, облік в сільськогосподарських підприємствах має певні особливості, що виражаються в роботі з біологічними активами та кліматичними факторами. Саме ці особливості і вносять зміни в облік та відповідно в бухгалтерське програмне забезпечення. Через це виникає потреба в доробці (або в переробці) вже існуючого бухгалтерського програмного забезпечення для потреб сільськогосподарських підприємств. На ринку комп'ютерних програм представлений широкий перелік програмного забезпечення. Одними із популярних є «1С: Бухгалтерія 8.2»; «Акцент-бухгалтерія 7.4»; «Парус – Підприємство 7», ПК «Універсал 7».

Після довгих міркувань головний бухгалтер зупинили свій вибір на двох програмах на «1С:Бухгалтерія 8.2» та «Парус-Підприємство 7».У зв'язку з цим ми провели порівняльну характеристику, щоб вирішити, яка програма більше підходить для ведення бухгалтерського обліку фермерського господарства(табл. 1).

* Науковий керівник – Поливана Л.А., к.е.н., доцент

**Переваги та недоліки бухгалтерських програм
«1С: Бухгалтерія 8.2» та «Парус-Підприємство 7»**

«Парус-Підприємство 7»		«1С.Бухгалтерія 8.2.»	
Переваги	Недоліки	Переваги	Недоліки
Інтуїтивно зрозумілий інтерфейс	не може підсумувати аналітику по субрахунках одного рахунку	Наявність готових налаштувань	Неможливість ведення обліку в динаміці
Створення автоматизованої системи ведення сільськогосподарського обліку Smart Village	Висока ціна впровадження	Відсутність необхідності у високій кваліфікації фахівців	Відносно невисока швидкість проведення обчислень
Об'єднання облікових та управлінських можливостей у поєднанні із комунікаційними можливостями Web-технологій	Не має свого редактора друку	Отримання програми, в певний момент максимально відповідає поставленим завданням.	Низька безпека та захищеність інформації
Доступність і можливість автоматизації підприємства поетапно	Немає можливості вести облік на кількох підприємствах відразу	Можливість отримання необхідних документів	Платні оновлення програми
Широкі функціональні можливості, які дозволяють автоматизувати усі ділянки обліку підприємства.	Програма потребує окремого рівня володіння, додаткового навчання.	Управлінський план рахунків (користувач може самостійно додавати субрахунки)	Немає можливості працювати з графікою (тобто малювати лінії, інші геометричні фігури заданих розмірів)

Проаналізувавши табл. 1, можемо зробити наступні висновки. На фермерському господарстві «Надія» бухгалтерська служба складається з однієї людини. Досвіду роботи з програмним забезпеченням немає і часу на додаткове навчання обмаль. Оптимальним варіантом вибору, на наш погляд, є «1С.Бухгалтерія8.2» через наступні причини: зрозумілий інтерфейс і можливість швидко оволодіти програмою. Ще однією перевагою є велика кількість модулів, одним із них є «1С.Бухгалтерія для сільськогосподарських підприємства», в якій є чудова можливість деталізувати облік не лише рослинництва, а допоміжних і промислових виробництв. Також слід звернути увагу на управлінський план рахунків, який дозволить більш чітко визначати собівартість валової продукції. Програма «1С.Бухгалтерія 8.2» надає широкі можливості в плануванні діяльності, а саме це стосується фінансового бюджетування, завантаження трудових ресурсів. За допомогою цього програмного забезпечення керівник підприємства може оперативно дізнатись будь-які числа, які його цікавлять. Тобто програма дозволяє оперативно контролювати, отримувати інформацію та аналізувати показники діяльності підприємства, якщо така потреба виникає. Потрібно відзначити той факт, що «1С Бухгалтерія 8.2» може працювати разом із іншими додатками, наприклад, з програмою Automation чи з електронною поштою, що відкриває нові можливості користувачам.

Література.

1. Івахненко С.В. Інформаційні технології в організації бухгалтерського обліку та аудиту. / С.В. Івахненко – К. : Знання, 2006. – 350 с.
2. Комягина В.Б. 1-С бухгалтерия в вопросах и ответах / В.Б. Комягина. – К. : Тріумф, 2008. – 375 с.
3. Пророчук Ж.А. Роль програмного забезпечення в управлінні підприємством / Ж.А. Пророчук, А. Журавлёва // Современные информационные технологии. – 2010. – № 1. – С. 18-20.
4. Система програм 1:С Предприятие: [Електроний ресурс]. – Режим доступу: www.v8.1c.ru/distinct7.
5. 1С: Підприємство 8. Бухгалтерія сільськогосподарського підприємства для України: [Електроний ресурс]. – Режим доступу: http://bb.lviv.ua/products/1s/1s_otrasl/accounting_for_agricultural_enterprises/index.html.

ЗНАЧЕННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

За сучасних умов для успішного контролю й управління витратами на виробництво продукції та формування її собівартості важливо впроваджувати управлінський облік. Це не означає, що фінансовий бухгалтерський облік втрачає своє значення в управлінні підприємством.

Досить часто в спеціальній літературі висловлюється негативне ставлення до впровадження цього обліку. На думку деяких фахівців, поділ на фінансовий та управлінський облік призводить до розриву єдиної системи бухгалтерського обліку. Але це не так. Управлінський залишається складовою єдиного бухгалтерського обліку підприємства і ведеться з використанням єдиного плану рахунків бухгалтерського обліку.

Дані фінансового обліку відображують результати минулої діяльності підприємства і призначені виключно для зовнішніх користувачів, а управлінський облік необхідний для внутрішніх потреб фірми, тобто для її керівництва і спрямований на діяльність в майбутньому.

Управлінський облік – це процес виявлення, вимірювання, збирання, нагромадження, аналізу, підготовки, інтерпретації та передачі облікової інформації, яка використовується управлінським персоналом при прийнятті управлінських рішень та для забезпечення ефективного використання ресурсів [1].

Нападовська Л.В. відстоює позицію необхідності управлінського обліку. У своїх роботах вона відзначає основні переваги його запровадження на підприємствах, до яких відносить такі:

– досягнення прозорості при формуванні собівартості продукції та оптимізації асортименту продукції, що дасть змогу поступово збільшити частку найвигідніших видів продукції в продуктовому портфелі;

– реальну можливість формування гнучкої цінової політики, вигідної не лише підприємству, а й покупцям;

– появу можливості оцінки з точки зору ефективності витрат за всіма видами продукції, функціями, процесами, проектами, відповідальними особами, регіонами. А отже, підвищення ефективності контролю та управління [2].

Головною метою управлінського обліку є допомогти компанії досягти її стратегічних цілей.

Саме управлінський облік забезпечує менеджерів інформацією, яка забезпечує можливості збільшувати капітал його власникам, а робітникам підприємства – покращувати їх матеріальне становище.

Організація управлінського обліку є внутрішньою справою самої організації. Ведення управлінського обліку не є обов'язковим для підприємства, але його наявність забезпечує ефективність управління діяльністю. Тому, рішення про доцільність ведення управлінського обліку керівник організації ухвалює виходячи з оцінки витрат і вигід від його функціонування. Вирішальне значення при цьому мають відігравати розміри підприємства, потреби щодо забезпечення інформацією всіх рівнів управління та методики збору й опрацювання даних [3].

Більшість даних управлінського обліку являється комерційною таємницею, оскільки вони відображають стратегію і тактику підприємства в умовах конкуренції. Тому саме керівники підприємства є користувачами управлінської інформації. Для отримання максимальних результатів діяльності, досягнення бажаних результатів діяльності власного підприємства в майбутньому керівникам вже не достатньо знати, скільки коштує та чи інша продукція, для них важливо, чому вона стільки коштує, а головне, як зробити так, щоб її виробництво було вигідним?

Ефективне управління підприємством залежить значною мірою від розвиненості системи управлінського обліку та ступеня її комп'ютеризації. Працюючи із системою управлінського

* Науковий керівник – Поливана Л.А., к.е.н., доцент

обліку, бухгалтер повинен використовувати хороші програмні продукти. Йому потрібні знання в області аналізу, планування, контролю, а також інструменти для втілення цих знань у життя. Як стверджують науковці, для успішного здійснення впровадження системи управлінського обліку необхідні три невід'ємні складові:

1) участь у процесі постановки: часто керівництво вважає, що не слід втручатися у ту сферу, де є власні спеціалісти.

2) фахівці: керівництву слід усвідомлювати, що для постановки управлінського обліку йому слід наймати не бухгалтерів, а саме спеціалістів, у яких є такий досвід. Однак варто розглянути ідею про залучення власних фахівців, а не тимчасових консультантів;

3) спеціальні ресурси для реалізації цієї задачі: якщо підприємство зважилося на виконання поставленої задачі, йому знадобиться багато як грошових витрат, так і витрат часу.

Важливою особливістю управлінського обліку є те, що всі доходи і витрати підприємства враховуються і контролюються у відповідних центрах відповідальності. Тому внесення до системи внутрішньогосподарчого обліку елементів зарубіжних методів обліку витрат (системи «стандарт-кост») дозволить підвищити його контрольні і інформаційні можливості для формування як короткострокових, так і стратегічних управлінських рішень.

Виходячи з вище сказаного, можна зробити висновок, що управлінський облік є ефективним інструментом управління, тому що створює конкурентні переваги в ринковому середовищі, а саме, забезпечує підприємство ключовою інформацією. Управлінський облік є інструментом управління діяльністю підприємства, об'єднуючи практично всі функції управління – облік, планування, координацію, контроль, аналіз, прийняття рішень. Існує багато протилежних думок щодо методики впровадження управлінського обліку, тому застосування управлінського обліку, ще не набуло належного поширення. Я вважаю, що керівники України зрозуміють важливе значення управлінського обліку та будуть впроваджувати його на своїх підприємствах.

Література.

1. Засадний Б. Управлінський облік: шлях до ефективного управління // Б. Засадний // Справочник економіста. – 2009. – № 1-2. – С. 85-90.
2. Нападовська Л.В. Управлінський облік: суть, значення та рекомендації щодо його використання в практичній діяльності вітчизняних підприємств / Л.В. Нападовська // Бухгалтерський облік і аудит. – 2005. – № 8-9. – С. 50-62.
3. Белоусова І. Управлінський облік на підприємстві / І. Белоусова // Бухгалтерський облік і аудит. – 2005. – № 4. – С. 44-47.

КУЗЬМИНСЬКА О.О., КРАСНОЖОН О.В.*

*Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка*

ВПРОВАДЖЕННЯ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ НА УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Управлінський облік став невід'ємною частиною облікової системи значної частини компаній в країнах з розвинутими ринковими відносинами, а останнім часом і в Україні. За останні роки спостерігається тенденція до збільшення кількості керівників українських підприємств, які не сумніваються в ефективності застосування управлінського обліку як системи

* Науковий керівник – *Поливана Л.А., к.е.н., доцент*

забезпечення виживання підприємства на етапах оперативного та стратегічного розвитку. На шляху впровадження управлінського обліку постає безліч перешкод, що полягають у подоланні дискусійних проблем методології та в необхідності організаційних заходів щодо його впровадження. Відтак, першочерговим завданням вітчизняних підприємств є розробка та застосування керівництвом підприємства ефективної системи управлінського обліку.

Дослідження питань теорії і практики організації системи управлінського обліку в Україні проводять такі науковці як: П.Й. Атамас, Ф.Ф. Бутинець, З.В. Задорожний, Т.П. Карпова, О.П. Кудря, В.С. Лень, О.В. Лишиленко, Л.В. Нападовська, Н.М. Малюга, А.В. Озеран, М.С. Пушкар, В.В. Сопко, І.Д. Фаріон, П.Я. Хомин та інші.

Метою дослідження є визначення основних проблем впровадження управлінського обліку на підприємствах України.

В сучасний період на більшості підприємств України управлінський облік ще не сформувався як цілісна система процесів виявлення, вимірювання, накопичення, аналізу, інтерпретації і представлення корисної інформації менеджерам підприємства з ціллю прийняття на її основі оперативних, тактичних та стратегічних рішень. Відсутня єдина методична база формулювання управлінського обліку як системи. Приведене поняття в законі України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність», «управлінський (внутрішньогосподарський) облік – це система обробки та підготовки інформації про діяльність підприємства для внутрішніх користувачів в процесі управління підприємством», являється вузько орієнтованим і не відображує справжню його сутність [3].

Процес організації управлінського обліку повинний бути поступовим, взаємозалежним і обґрунтованим. Для досягнення поставлених цілей необхідно враховувати загальні напрямки розвитку, а також дійсний стан фінансового обліку, аналізу, планування і контролю на підприємстві. Крім того, слід брати до уваги, що система управлінського обліку на кожному підприємстві унікальна, оскільки враховує специфіку його діяльності.

Основними аспектами управлінського обліку є:

1. Виробничий облік, основною задачею якого є одержання облікових даних про понесені витрати з метою визначення собівартості продукції (робіт, послуг) і очікуваного прибутку від її реалізації.

2. Використання отриманої інформації про фактичні витрати і звітну собівартість з метою прогнозування майбутніх витрат виробництва і забезпечення цією інформацією керівників усіх рівнів для прийняття оптимальних рішень.

3. Організація обліку за центрами витрат і центрами відповідальності з метою контролю витрат за місцями їх виникнення і оцінки зусиль, спрямованих на одержання прибутку, як основної умови діяльності підприємства [1, с. 152].

Побудова в організації системи управлінського обліку аналогічна постановці бухгалтерського (фінансового) обліку і реалізується схожими етапами, а експлуатація впровадженої системи управлінського обліку регламентується документами, що регламентують практику бухгалтерського обліку.

Однак, є значна різниця в статусі цих документів, обумовлена розходженням користувачів бухгалтерської та управлінської звітності. Бухгалтерський облік та звітність регламентується загальноприйнятими, зовнішніми по відношенню до організації стандартами (в Україні це в першу чергу П(С)БО), а система управлінського обліку працює виключно на підставі внутрішніх, прийнятих організацією стандартів. Ця відмінність істотно впливає на обсяг та вимоги, що пред'являються до облікової політики бухгалтерського та управлінського обліку.

Якщо основна мета облікової політики бухгалтерського обліку обрати і документально закріпити підприємством спосіб ведення бухгалтерського обліку між інших способів, які допускаються загальноприйнятими стандартами, то призначення управлінської облікової політики набагато ширше.

Мета управлінської облікової політики не може обмежуватись вибором найбільш прийнятих для організації альтернатив, які допускаються П(С)БО, та іншими нормативними документами [2, с. 30].

Організаційна структура управлінського обліку на підприємстві залежить від організаційної та виробничої структури. Організаційна структура забезпечує узгодженість окремих видів діяльності підприємства, та зусиль із виконання основних завдань та цілей. Виробнича структура підприємства показує склад та структуру цехів, служб, їх потужність, форми побудови та взаємозв'язку на кожному рівні управління підприємством. Побудова виробничої структури підприємства залежить від типу, масштабу підприємства, складності технологічних процесів.

Суттєвим гальмом поширення управлінського обліку в країні залишається відсутність чіткого визначення переліку складових цього обліку. Завдяки управлінському обліку бухгалтер за потребою, крім власне обліку та калькулювання собівартості продукції, займається нормативним плануванням, економічним аналізом та підготовкою управлінських рішень [4, с. 12].

Для успішного здійснення впровадження системи управлінського обліку необхідні три невід'ємні складові:

- 1) участь у процесі постановки: часто керівництво вважає, що не слід втручатися у ту сферу, де є власні спеціалісти;
- 2) фахівці: керівництву слід усвідомлювати, що для постановки управлінського обліку йому слід наймати не бухгалтерів, а саме спеціалістів, у яких є такий досвід. Однак варто розглянути ідею про залучення власних фахівців, а не тимчасових консультантів;
- 3) спеціальні ресурси для реалізації цієї задачі: якщо підприємство зважилося на виконання поставленої задачі, йому знадобиться багато як грошових витрат, так і витрат часу.

Таким чином, управлінський облік є ефективним інструментом управління, тому що створює конкурентні переваги в ринковому середовищі, а саме, забезпечує підприємство ключовою інформацією. Досвід підприємств України свідчить, що практичне застосування управлінського обліку, на жаль, ще не набуло належного поширення, в зв'язку з невирішеним колом проблем. Організація впровадження управлінського обліку в діяльність підприємств потребує значного часу та зусиль всього колективу, однак саме питанням організації впровадження приділяється недостатньо уваги. Існує багато протилежних думок щодо методики впровадження управлінського обліку, тому необхідно проводити подальше обговорення цієї проблеми.

Література.

1. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський управлінський облік / Ф.Ф. Бутинець, Л.В. Чижевська, Н.В. Герасимович. – Житомир : ЖГП, 2010. – 448 с.
2. Левицька С. Управлінський та внутрішньогосподарський облік: завдання, мета, чинники ефективного впровадження / С. Левицька // Бухгалтерський облік і аудит. – 2014. – № 2. – С. 27-35.
3. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» затверджений ВРУ від 16.07.1999 р. № 996-XV. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.
4. Чумаченко Н.Г. Розвиток управлінського обліку в Україні / Н.Г. Чумаченко // Світ бухгалтерського обліку. – 2013. – № 3. – С. 10-18.

ПРОБЛЕМА СТРАХУВАННЯ ПОСІВІВ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ США

В аграрній сфері, що має свої специфічні особливості, необхідно поглиблене вивчення тих ризиків, які в максимальному ступені впливають на формування умов господарювання і отримання кінцевого результату. В умовах соціалістичної економіки, коли держава в значній мірі брала на себе наслідки різних ризиків, питання фінансування і управління ризиками опосередковано враховувалися при розробці програм розвитку, як сільського господарства, так і всього агропромислового комплексу.

Сьогодні ігнорування факторів ризику, відмова від розвитку ризик-менеджменту можуть привести до неможливості сталого розвитку окремих сільськогосподарських виробників, аграрної сфери і всього суспільства в силу цілого ряду причин, до основних з яких можна віднести наступні.

По-перше, нестійкість доходів сільськогосподарських підприємств, особливо ризик катастрофічних втрат, можуть представляти серйозну загрозу добробуту товаровиробників.

По-друге, результати виробництва багато в чому залежать від природної стихії – суворі кліматичні умови, пожежі, посухи, повені, заморозки, – з одного боку, а також шкідники і хвороби – з іншого.

По-третє, переважна більшість виробників, зважаючи на обмеженість коштів виробництва та ресурсів, рідко мають можливість самостійно справлятися ризиками, особливо коли мова йде про катастрофічні природні явища.

В економічно розвинених країнах розроблені і застосовуються різні методи, які направлені на те, щоб допомогти фермерам, хоча б частково, компенсувати втрати від подібних природних катаклізмів. Серед них – зниження рентних платежів на землю та введення податкових пільг, зменшення розмірів або навіть скасування виплат по сільськогосподарським позикам для фермерів, пряме субсидування покриття збитків від уряду. Без сумніву, це дуже велика підмога для фермерів.

Однак, як зазначають зарубіжні вчені, фермери не можуть очікувати подібних дій від уряду як реалізацію свого права на отримання такої допомоги, а тільки як «благодійну акцію», кількісні та якісні характеристики якої напряду залежать від політики, що проводиться даним урядом, а також від наявності достатніх ресурсів. Тому, сільські товаровиробники не можуть бути повністю застрахованими від втрат, пов'язаними з некерованою природною стихією.

Більш того, якщо пільги і допомогу з боку держави у разі втрати врожаю гарантувати на законодавчому рівні, їх сталість і достатність завжди викликають певні сумніви. Справа в тому, що великі витрати на покриття збитків можуть бути забезпечені тільки через бюджетні асигнування, що піднімає додаткові проблеми перед урядом. З одного боку, подібні витрати лягають важким тягарем на бюджет країни. З іншого боку, постійна бюджетна підтримка фермерів викликає зниження мотивації останніх до конкурентної боротьби, що, в кінцевому підсумку, негативно позначається на галузі у цілому.

Страховання сільськогосподарського виробництва від негативного впливу природних факторів, як правило, вільно від вищевказаних недоліків. Воно забезпечує мінімальний захист сільськогосподарського товаровиробника від невизначеності в отриманні запланованого врожаю в обмін на фіксовану суму – страхові платежі.

Основні переваги страхування укладаються в тому, що, по-перше, на відміну від пільг і відшкодування, що надаються урядом, сільські підприємці в разі втрати врожаю мають право вимагати компенсації збитків. По-друге, і це ще важливіше, вантаж втрат розподіляється (повністю

* Науковий керівник – Луценко О.А., к.е.н., доцент

або частково, якщо уряд бере на себе відшкодування частини збитків) серед самих виробників, тобто виробники оплачують самі більшу частину відшкодування, які вони отримують в разі втрат.

Слід також зазначити, що право на отримання допомоги в разі втрати врожаю, зазначене в страховому договорі за виробниками, надає їм можливість поліпшити кредитування власного виробництва. Банки та інші фінансові структури, включаючи кооперативні кредитні асоціації, отримують можливість для надання великих за розміром і кращих за умовами позик, так як їх позичальники мають більш стабільні доходи і можуть надати більш істотну гарантію своєчасної і повної виплати позик. Наприклад, компанія AgChoice Farm Credit, АСА (штат Пенсільванія) займається наданням кредитів в галузі сільського господарства. При наданні заяви від фермера на отримання кредиту фахівці компанії проводять дослідження стійкості доходів, тенденцій розвитку виробництва та інших показників, які оцінюють надійність товаровиробника як майбутнього клієнта, його інвестиційну привабливість.

Таким чином, страхування сільськогосподарського виробництва займає важливе місце серед інших заходів по зберіганню стабільності аграрної індустрії. З однієї сторони, страхування є значним доповненням до діяльності і зміцнення сільського господарства країни – поряд із меліорацією, підвищенням родючості ґрунтів, іншими заходами, які направлені на підвищення продуктивності сільського господарства.

З іншої сторони, страхування в аграрній сфері грає важливу роль в підтримці рівня цін і доходів населення. Надаючи товаровиробникам захист від збитків в умовах фізичної втрати урожаю від різних ризиків, страхування розвиває процес стабілізації виробництва сільськогосподарської продукції.

Також не менш важливим є соціальний компонент. Коли сільський товаровиробник має гарантію того, що у випадку повної або часткової втрати урожаю вони можуть розраховувати на компенсацію, то виробники будуть не лише продовжувати займатися своєю діяльністю, але і розширювати її, збільшуючи інвестиції у виробництво, впроваджуючи передові технології, сучасні досягнення науково-технічного прогресу. Це, в свою чергу, виступає фактором зберігання робочих місць і в цілому соціальної інфраструктури, зниження міграції сільського населення. І як наслідок, страхування зменшує навантаження на бюджет країни у випадку компенсації збитків від стихійних лих і пов'язаних з ними втрат урожаю.

БОРИМСЬКА Д.Д.*

*Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка*

ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА РЕГУЛЮВАННЯ АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Виникнення, становлення й подальший розвиток аудиторської діяльності в Україні зумовлені необхідністю незалежного об'єктивного контролю господарської діяльності підприємств усіх форм власності та професійного підтвердження достовірності звітності, яка надається користувачам і зацікавленим сторонам.

Необхідність дослідження пояснюється наявністю проблем у сфері нормативно-законодавчого регулювання для України, тому що міжнародні стандарти всебічно вивчаються в різних країнах світу і в нашій державі також.

Однією з найважливіших умов забезпечення незалежності аудитора є саморегулювання.

Держава встановлює порядок проведення аудиту, а професійні організації розробляють положення чи Кодекс професійної етики. До їх обов'язків входить: розробка кваліфікаційних

* Науковий керівник – Бірченко Н.О., ст. викладач

вимог до професії аудитора; регулювання професійної поведінки за допомогою норм і стандартів практичної діяльності і етики; соціальний захист професії.

Нормативне регулювання аудиторської діяльності визначає чотири рівня його системи:

До першого рівня належить Закон України «Про аудиторську діяльність». У ньому визначені засади функціонування професійної громадської організації – Спілки аудиторів України та Аудиторської Палати України, які знайшли свій розвиток у статутах цих організацій.

Другий рівень системи нормативного регулювання аудиторської діяльності представлений міжнародними стандартами.

До третього рівня відносять внутрішні стандарти (нормативи), що регулюють аудит, але мають допоміжне значення. Вони сприяють реалізації вимог нормативів, розробці заходів та раціональних способів організації аудиторської діяльності, забезпечують єдиний підхід до аудиторської перевірки.

До четвертого рівня нормативно-правового регулювання аудиторської діяльності належить інформація з внутрішнього фірмового контролю за якістю аудиту.

Організацію і планування аудиту очолює Аудиторська палата України (АПУ).

Аудиторська палата України є самостійним, незалежним (неурядовим) органом, метою якого є сприяння розвитку, вдосконаленню та організації аудиторської справи в Україні.

Основними повноваженнями АПУ є такі:

- сертифікація осіб, які мають намір займатися аудиторською діяльністю;
- затвердження стандартів аудиту;
- затвердження програм підготовки аудиторів та за погодженням з Національним банком України програми підготовки аудиторів, які здійснюють аудит банків;
- ведення Реєстру аудиторських фірм та аудиторів;
- здійснення контролю за дотриманням аудиторськими фірмами та аудиторами вимог Закону України «Про аудиторську діяльність», стандартів аудиту, норм професійної етики аудиторів тощо;
- забезпечення незалежності аудиторів при проведенні ними аудиторських перевірок та організації контролю за якістю аудиторських послуг;
- регулювання взаємовідносин між аудиторами (аудиторськими фірмами) в процесі здійснення аудиторської діяльності та в разі необхідності застосування до них стягнення;

Згідно з Конституцією та Статутом Міжнародної федерації бухгалтерів МСА мають обов'язковий характер для повноправних членів цієї організації. Більш детально права та обов'язки членів МФБ викладені в Положенні відповідності вимогам, що висуваються до організацій-членів МФБ.

Внаслідок входження України у систему світових господарських зв'язків посилюється потреба виходу національного аудиту на міжнародний рівень, чому максимально сприятиме впровадження в Україні МСА. Проте українські стандарти аудиту повинні базуватись на чинному законодавстві, що робить неприйнятним застосування у нашій країні окремих положень МСА. Крім того, ряд положень МСА базуються на західній загальноприйнятій системі бухгалтерських принципів, які часто суперечать діючим вітчизняним принципам обліку. Отже, наявність в Україні численних проблем гармонізації аудиту лише підтверджує доцільність уніфікації МСА та їх гармонізації відповідно до умов та потреб кожної країни.

Література.

1. Закон України «Про аудиторську діяльність» від 22.04.1993 р. № 3125-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/3125-12>.
2. Про застосування стандартів аудиту: Рішення Аудиторської палати України від 29.12.2015 р. № 320/1 [Електронний ресурс] // Аудиторська палата України. – Режим доступу: <http://apu.com.ua/msa>.
3. Ільницька Л.Ю. Актуальні проблеми регулювання аудиторської діяльності в умовах переходу на міжнародні стандарти [Електронний ресурс] / Л.Ю. Ільницька // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2015. – С. 167-169. – Режим доступу: <http://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/1955/1/АКТУАЛЬНІ%20ПРОБЛЕМИ%20РЕГУЛЮВАННЯ%20АУДИТОРСЬКОЇ%20ДІЯЛЬНОСТІ.pdf>.

4. Остап'юк Н.А. Проблеми нормативного регулювання організації аудиторської діяльності / Н.А. Остап'юк // Міжнародний збірник наукових праць. – Випуск 2(17). – С. 250-253 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pbo.ztu.edu.ua/article/viewFile/51914/48131>.

5. Редько О. МСА у питаннях без відповідей, або труднощі перекладу: [стандартів аудиту] / О. Редько // Бухгалтерський облік і аудит. – 2012. – № 12. – С. 44-49.

6. Саюн А.О. Проблеми законодавчо-нормативного регулювання аудиторської діяльності / А.О. Саюн // Фінансовий простір. – 2011. – № 2 (2). – С. 104-109.

*ДРИЛЬ Т.С.**

*Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка*

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ АУДИТУ В УКРАЇНІ

В процесі розвитку діяльності суб'єктів господарювання різних форм власності постає питання щодо прийняття певних рішень, які повинні базуватись на об'єктивно обґрунтованих фактах і даних, які повинні відповідати принципам повноти і достовірності. Відповідно до цих умов, виникає такий вид фінансового контролю як аудит, на який покладено завдання щодо здійснення аналізу показників фінансової стійкості підприємства, а також висловлення незалежної думки аудитора про її достовірність.

В Україні аудит як вид фінансового контролю розвивається порівняно недовго і вже має ряд недоліків, які пов'язані з несформованими стандартами його функціонування, і запозиченням їх в інших країнах.

Основною метою цієї статті є визначення проблем розвитку аудиту як виду незалежного фінансового контролю в Україні та пошук шляхів їх вирішення.

До кількості загальних функцій управління відносяться планування, регулювання, керівництво, організація, координація і контроль. Однією з найважливіших функцій державного управління є контрольна діяльність, зокрема фінансовий контроль. Фінансовий контроль визначають як цілеспрямовану діяльність органів публічної влади і суспільних організацій, має своїм завданням досягнення забезпечення законності, фінансової дисципліни та раціональності в процесі формування, розподілу і використання централізованих та децентралізованих фондів коштів.

Причини виникнення і розвитку аудиторської діяльності безпосередньо пов'язані з особливостями ринкової економіки. Прийняття будь-якого управлінського рішення має ґрунтуватися на економічній інформації, яка формується переважно на основі даних бухгалтерського обліку. Отже, для прийняття зваженого рішення щодо іншого підприємства необхідно мати певні гарантії достовірності і реальності його бухгалтерської інформації. Головною метою аудиторської перевірки є перевірка правильності, законності, повноти і достовірності даних бухгалтерської звітності підприємства. До об'єктивних чинників, що зумовлюють виникнення аудиту належать:

- складність процесу формування бухгалтерської інформації і неможливість самостійної перевірки правильності облікових даних;
- розподіл прав володіння та управління власністю;
- наявність інформаційного ризику, тобто можливості наявності у звітності випадкових помилок або спотворень через несумлінність тих, хто її склав;

* Науковий керівник – Бірченко Н.О., ст. викладач

– тісний взаємозв'язок або незбіг інтересів категорій зацікавлених осіб стосовно однієї і тієї самої інформації.

Це робить незалежний аудиторський контроль не тільки важливим, а й невід'ємним елементом ринкової економіки. Саме тому проголошення Україною переходу до ринкової форми економіки зумовило введення в практику аудиту як незалежного контролю роботи підприємств недержавної форми власності. Слід зазначити, що моменти фактичного та юридичного виникнення в країні аудиту не збігається за часом. Потреба в аудиторських послугах була усвідомлена суб'єктами підприємницької діяльності ще до законодавчого оформлення статусу аудиту як атрибуту економіки країни.

Проте, якщо розглядати розвиток аудиту в Україні, то слід зазначити, що він не набув значного розквіту, оскільки існують певні проблематичні питання щодо його функціонування.

Суттєвими проблемами сучасного професійного аудиту є розробка та впровадження економічного механізму регулювання аудиту, що включає в себе великі штрафні санкції за неякісні аудиторські перевірки, страхування аудиторської відповідальності, розвиток цивілізованої конкуренції на ринку аудиторських послуг.

Крім того, на сьогоднішній день існує ще багато причин, які стримують процес ефективного розвитку аудиту в Україні. Серед них можна виділити наступні:

- незначний період функціонування ринкових механізмів регулювання та відповідних механізмів державного фінансового контролю в Україні;
- наявність великої кількості фінансових порушень, нецільового та неефективного використання державних ресурсів;
- обмеження на законодавчому рівні ефективності результатів аудиту та ін.

Однією з проблем здійснення аудиту в Україні є також неврегульовані питання фінансування робіт зі створення адекватної системи аудиту в Україні та страхування аудиторської діяльності.

Дослідивши основні проблеми розвитку, пропонуємо такі шляхи вирішення, зокрема:

- страхування відповідальності страхових компаній за неякісно виконаний аудиторський контроль;
- встановлення єдиних цін щодо надання послуг аудиторськими компаніями, що змусить їх звернути увагу на якісне надання послуг, від чого буде залежати попит на їхні послуги;
- розроблення єдиних стандартів функціонування аудиторської діяльності в Україні, в яких безпосередньо слід визначити що належить до сфери аудиторської діяльності, оскільки як було вище зазначено, українські аудиторські фірми займаються і консалтинговими послугами, тобто поєднують декілька видів діяльності.

Отже, як бачимо аудит як вид незалежного фінансового контролю почав розвиватися в Україні порівняно недавно, проте вже має ряд недоліків, а точніше несформованих умов функціонування, оскільки на теперішній час не існує встановлених українських стандартів, щодо його функціонування, а черпання «правил» його розвитку з зарубіжних не є достатньо ефективним, оскільки не враховано ряд відмінностей національної економіки України з іноземними країнами, які використовують цей вид контролю.

Література.

1. Гончарук В.В. Аудит в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку / В.В. Гончарук // Управління розвитком. – 2012. – № 7 (128). – С. 127-128.
2. Гуцаленко Л.В. Аудит в Україні: розвиток, проблеми та шляхи їх вирішення / Л.В. Гуцаленко // Інноваційна економіка. – 2011. – № 20. – С. 97-101.

*КУЗЬМИНСЬКА О.О., КРАСНОЖОН О.В.**

*Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка*

ОРГАНІЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ АУДИТОМ В УКРАЇНІ

Аудиторська діяльність в Україні регулюється Законом України «Про аудиторську діяльність», прийнятим 22 квітня 1993 року № 3125-ХІІ. Закон підкреслює спрямованість на створення системи незалежного фінансового контролю з метою захисту інтересів власника. У Закон неодноразово були внесені зміни з метою поліпшення аудиторської діяльності та порядку обов'язкового проведення аудиту, Таким чином, можна вважати, що основним важелем введення в дію Закону України «Про аудиторську діяльність» є Верховна Рада, Президент та Кабінет Міністрів України [1]. Велике значення в управлінні аудитом відіграє створення згідно із Законом Аудиторської палати України, а також регіональних аудиторських палат.

На Аудиторську палату України покладені зобов'язання щодо методологічної роботи (розробка стандартів, положень, інших документів), робота з підготовки кадрів, які одноосібно надають аудиторські послуги. Вона може перевірити якість роботи аудиторів та аудиторських фірм і надати своє рішення про порядок подальшої роботи цих суб'єктів діяльності.

Аудиторська палата України створена як незалежний та самостійний орган на підставі самоврядування. Вона є юридичною особою і проводить відповідний облік та звітність. Нині Аудиторська палата зареєстрована у Міністерстві юстиції України. Для розширення діяльності та управління аудитом Аудиторська палата організовує на території України регіональні відділення, повноваження яких вона сама визначає. Усі рішення Аудиторської палати України приймаються на її зборах більшістю голосів.

Для закріплення методологічних основ діяльності аудиту Аудиторською палатою України протоколом № 122 від 18.04.2003 р. були прийняті Стандарти аудиту та етики Міжнародної федерації бухгалтерів як Національні стандарти аудиту, які підлягають обов'язковому застосуванню суб'єктами аудиторської діяльності. Аудиторською палатою також розроблений порядок застосування Стандартів аудиту та етики міжнародної федерації бухгалтерів у практиці аудиту України [2]. Законом України «Про аудиторську діяльність» передбачено також створення професійної громадської організації аудиторів України. Спілка аудиторів України також бере активну участь у процесі управління аудитом в Україні. Повноваження професійної громадської організації аудиторів України визначаються Законом України «Про об'єднання громадян» та Статутом професійної громадської організації аудиторів України (Спілки аудиторів України).

Поряд із тим, що для управління аудитом Спілка аудиторів має право делегувати своїх представників до Аудиторської палати, порушувати справу про припинення ними повноважень, вона також має право порушувати клопотання щодо припинення повноважень членів Аудиторської палати, які делеговані міністерствами, Національним банком України, Головною державною податковою адміністрацією України, Державним комітетом статистики України.

Важливо, що Спілка аудиторів має право виносити на розгляд Аудиторської палати України проекти норм і стандартів аудиту. Рішення та справи з питань делегування, відкликання та припинення повноважень членів Аудиторської палати України приймаються з'їздом Спілки аудиторів України або Правлінням з наступним затвердженням таких рішень з'їздом.

Література.

1. Закон України «Про аудиторську діяльність» затверджений ВРУ від 22.04.1993 № 3125-ХІІ. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.
2. Огійчук М.Ф. Аудит: організація і методика: навчальний посібник для вузів / М.Ф. Огійчук, І.Т. Новіков, І.І. Рагуліна. – К. : Алерта, 2010. – 584 с.

* Науковий керівник – Бірченко Н.О., ст. викладач

НЕОБХІДНІСТЬ ПЛАНУВАННЯ АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА КРИТЕРІЇ ВИБОРУ КЛІЄНТІВ

Одним з найважливіших етапів будь-якої діяльності (в тому числі й аудиту) є планування. Метою планування аудиту є концентрація уваги аудитора на найважливіших напрямках аудиту, виявлення проблем, які необхідно перевірити більш детально.

На планування в аудиті відводиться від 10 до 30 % загального часу на здійснення перевірки, цей процес є достатньо трудомістким (він включає розробку стратегії, плану, проведення розрахунків суттєвості, ризиків, вибірки, тестів, складання програм перевірки тощо). Аудитор зобов'язаний чітко прогнозувати, контролювати й обліковувати процеси своєї діяльності для того, щоб забезпечити на кожній стадії роботи найбільш ефективні процедури.

Загалом, планування аудиту передбачає: визначення стратегії й тактики проведення аудиторської перевірки, складання загального плану та планів за окремими об'єктами, побудову самих аудиторських програм (розширених планів), з'ясування аудиторських процедур і доказів, що будуть використовуватися, а також проводиться оцінювання об'єктів шляхом аудиторського контролю.

Для планування своєї діяльності аудитори України повинні користуватися положеннями МСА 3002 «Планування аудиту фінансової звітності» [1]. Цей МСА розглядає відповідальність аудитора за планування аудиту фінансової звітності. Цей МСА написаний в контексті постійного аудиту. Додаткові міркування стосовно першого завдання з аудиту розглянуто окремо.

Відповідно до п. 7 МСА 300 [1] аудитор має визначити загальну стратегію аудиту, яка б встановлювала обсяг, час і напрям аудиту, а також спрямовувала розробку плану аудиту.

Після обраної стратегії аудиту аудитор починає розробляти план аудиту з описом (п. 8 МСА 300), який складається для зменшення аудиторських ризиків до прийнятого низького рівня.

Обсяг планування може змінюватися залежно від суб'єкта підприємницької діяльності, первинності чи повторності аудиторської перевірки, набутого досвіду аудиторської роботи з клієнтом і знання особливостей його діяльності (так, за умови співпраці з постійним клієнтом деякі процедури можна й не планувати).

Аудиторська фірма повинна приділяти велику увагу щодо вибору клієнта. У зв'язку із цим аудиторіві необхідно здійснити низку наступних дій:

- оцінити позицію клієнта на ринку та стан галузі, до якої належить суб'єкт господарської діяльності;
- оцінити мету звернення клієнта та можливість виконання завдань аудиту;
- зібрати зовнішню інформацію про діяльність клієнта, його платоспроможність, вищий управлінський персонал, власників тощо;
- оцінити причини зміни аудиторської фірми (якщо таке існує);
- здійснити попередню оцінку величини аудиторського ризику;
- здійснити попереднє ознайомлення з бізнесом клієнта, його фінансовою звітністю, платоспроможністю, станом внутрішнього контролю;
- оцінити можливості виконання роботи з проведення аудиту чи надання аудиторських послуг.

Клієнтів аудиторських фірм можна класифікувати за наступними ознаками: за організаційно-правовими формами (підприємства, установи, організації, об'єднання, фонди, громадяни), за тривалістю відносин між аудитором і клієнтом (випадкові або разові, постійні), залежно від досвіду і відносин: - нові; - постійні.

Із постійними клієнтами підготовча стадія за витратами часу є майже мінімальною. Як правило, тут все зводиться (шляхом листування) тільки до з'ясування мети аудиту чи аудиторських

* Науковий керівник – Бірченко Н.О., ст. викладач

послуг, терміну виконання, місця виконуваної роботи, форми звіту чи інших підсумкових документів за результатами виконання завдання та узгодження суми за виконану роботу. Договір на проведення аудиту чи надання послуг може бути продовжено з року в рік з урахуванням надання поточних консультацій. Крім того, аудиторська фірма не витрачає час на проведення попереднього ознайомлення з клієнтом, його бізнесом тощо. Разом з тим, аудиторська фірма може планувати термін проведення аудиту та проводити перевірку окремими періодами протягом року, що призводить до зменшення аудиторського ризику.

Клієнтом аудиту є суб'єкт господарювання, стосовно якого фірма виконує завдання з аудиторської перевірки, клієнтом з надання впевненості визначається суб'єкт господарювання, стосовно якого аудиторська фірма виконує завдання з надання впевненості.

При цьому, як суб'єкт господарської діяльності може обрати аудиторську фірму, так і аудиторська фірма може погодитись чи відмовити у проведенні аудиту (наданні послуг).

Література.

1. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг: видання 2010 року / Міжнародна федерація бухгалтерів. Перекл. з англ. мови. [Електрон. ресурс]. — Режим доступу: ari.com.ua.

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

Вісник

**студентського наукового товариства
навчально-наукового інституту бізнесу і
менеджменту Харківського національного
технічного університету сільського
господарства імені Петра Василенка**

(Збірник наукових праць)

ВИПУСК № 1 (3)/2016

Відповідальний за випуск Г.Є. Мазнів

Підписано до друку 30.11.2016 р.

Формат 60×84¹/₈. Папір офсетний.

Гарнітура Garamond. Офсетний друк.

Умовн. друк. арк. – 13,5. Наклад – 100 прим.

Зам. № ____

Видавництво ТОВ «Смугаста типографія»

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи: серія ДК № 4863 від 12.03.2015 р.

61002, м. Харків, вул. Чернишевська, 28 А; Тел.: (057) 754-49-42;

E-mail: zebra-zakaz@mail.ru